

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Filozofická fakulta
Katedra politologie a evropských studií

Jakub Vrobel
J.Vrobel@seznam.cz

Syria Accountability Act

Meze amerického unilateralismu

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jan Čuřík, Ph.D.

Olomouc 2010

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracoval samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci, dne 31. března 2010

.....

Poděkování

Rád bych poděkoval Mgr. Janu Čuříkovi Ph.D. za jeho vedení, podnětné připomínky a velkou trpělivost.

Mé další poděkování patří všem, kteří mě při práci podporovali a poskytovali mi zázemí.

Obsah

Syria Accountability Act.....	1
Úvod.....	6
1. Sýrie.....	10
1. 1 Situace po nástupu Baššára al-Asada.....	14
1. 2 Sýrie a Izrael.....	16
1. 2. 1. Jednotlivé aspekty ovlivňující vztah Sýrie k Izraeli.....	16
Golanské výšiny.....	16
1. 2. 3. Vodní zdroje.....	17
1. 2. 4. Izraelští osadníci.....	17
Bezpečnostní záruky.....	18
Palestinci.....	19
Podpora militantním uskupením.....	20
Politické determinanty v izraelské zahraniční politice.....	20
Mírová jednání.....	21
1. 3. Sýrie a Libanon.....	25
Hizballáh.....	26
1. 4. Sýrie a USA.....	28
2. SALSÁ.....	29
2. 1 Jak se dělá zahraniční politika.....	29
Prezident.....	29
Viceprezident.....	30
Národní bezpečnostní rada.....	31
Ministerstvo zahraničí.....	31
Ministerstvo obrany.....	32
Zpravodajská komunita.....	33
Kongres.....	35
Zájmové skupiny.....	36
Veřejné mínění a masmédia.....	38
2. 2 Předchozí iniciativa.....	38
2. 3 Kongres: východiska.....	39

2. 4 Závěry Kongresu.....	45
2. 5 Plánovaná opatření.....	46
2. 6 Stanoviska Kongresu pod drobnohledem	47
Rezoluce 1373.....	51
Rezoluce 425 a 520.....	52
Rezoluce 338 a 242.....	53
Rezoluce 497.....	53
Rezoluce 1441.....	54
Rezoluce 661.....	55
2. 7 Práce v Komisích	56
Sněmovna reprezentantů.....	56
Senát.....	60
2. 8 Skutečné dopady SALSA.....	63
3. Vývoj po přijetí SALSA	65
Závěr	68
PRAMENY A LITERATURA	70
PRAMENY	70
LITERATURA	70
Abstrakt.....	83
Abstrakt.....	84

Úvod

Americký unilateralismus se neobjevil až s koncem studené války, ale v tomto období mohly myšlenky jednostranně zaměřených akcí v zahraniční politice vyrůstat v do té doby unikátním mezinárodním prostředí. Spojené státy americké (USA) se jako jednoznačný vítěz studenoválečného konfliktu ocitly v pozici hegemonu. V pozici hegemonu, který může prosadit své ideje svobodného světa liberálních demokracií a univerzálních lidských práv. S nově vzniklou situací jako první musel vypořádat pragmatický prezident George Herbert Walker Bush (dále jen G. W. H. Bush nebo George Bush starší) a po něm William Jefferson Clinton (dále jen Bill Clinton). Politika Billa Clintona měla podobu spíše liberálního unilateralismu. Potřebu nových přístupů nahrazujících doktrínu zadržování charakterizoval poradce Billa Clintona pro otázky národní bezpečnosti Anthony Lake jako „*strategie rozšiřování – rozšiřování mezinárodního společenství... Musíme odporovat agresí – podporovat osvobození států nepřátelských demokracií... Spojené státy budou usilovat o izolaci (nedemokratických režimů) diplomaticky, vojensky, ekonomicky a technologicky.*“¹ V té době se také objevují a hojně používají pojmy „darebácký stát“ pro označení oněch států nepřátelských demokracií a „humanitární intervence“ jako nadstavba ideje lidských práv. Následná administrativa George Walkera Bushe (dále jen G. W. Bush nebo George Bush mladší) se přes počáteční zdání izolacionismu brzy stáhla ze závazků, které by mohly omezovat jejího rozhodování v zahraniční politice a po událostech 11. září 2001 byla připravena intervenovat všude tam, kde cítila ohrožení svých zájmů.

Ve své bakalářské diplomové práci se zabývám právě tímto americkým unilateralismem v období administrativy prezidenta George Bushe mladšího. Pozorovaný jev zkoumám na případě zákona *Syria Accountability Act of 2003*. Považuji tuto za legislativu za reprezentativní a hodnou bližšího zájmu hned z několika důvodů. Předně jde o dostatečně konkrétní problematiku, aby se jí dalo hlouběji zabývat i při omezeném rozsahu bakalářské diplomové práce. Díky povaze účastníků lze dostatečně objektivně analyzovat jejich chování. V případě Kongresu například můžeme sledovat dokumentovaná východiska, názory Senátorů a poslanců Sněmovny reprezentantů

¹Citováno podle KREJČÍ, Oskar: *Zahraniční politika USA*. Praha, Professional Publishing 2009, s. 281.

pozorovat v transkriptech diskuzí v plénu či ve výborech. Závěry výborů a podvýborů, které jsou za tvorbu příslušné legislativy zodpovědné, se dají porovnávat s obsahem dokumentů a sdělení, na jejichž základě se kongresmani rozhodovali. K dispozici jsou také informace o organizacích a jednotlivcích, které podkladové materiály poskytovaly. Postoje jednotlivých kongresmanů lze pak dovést z jejich volební historie a vztahů s lobbyistickými skupinami, jež mají v USA do jisté míry formalizovanou podobu. U představitelů administrativy, stejně jako u představitelů zúčastněných států, je možné analyzovat rétoriku a skutečné chování. Navíc přestože nebyla zařazena na „osu zla“, je Syrská arabská republika (dále jen Sýrie) v očích zákonodárců typickým „darebáckým“ státem a tedy vhodným příkladem pro demonstraci. Libanon a Izrael patří mezi státy, které v USA mají vazby na registrované zájmové skupiny a lze tak doložitelně sledovat jak vztahy Sýrie s těmito státy zpětně ovlivňují vztahy mezi Sýrií a USA. A konečně účinky samotného zákona lze skutečně pozorovat například skrze ekonomické ukazatele.

V návaznosti na uvedené výroky Anthonyho Lakea považují za odpovídající ověřovat, zda ve sledovaném případě *Syria Accountability Act* skutečně šlo o unilaterální snahu Kongresu izolovat Sýrii diplomaticky, vojensky, ekonomicky a technologicky. A neboť tento zákon byl přijat a implementován, mohu také nezávisle na závěrech výše popsané výzkumné otázky zkoumat, zda byla uplatněním *Syria Accountability Act* naplněna diplomatická, vojenská, ekonomická a technologická izolace Sýrie.

Text je členěn do dvou hlavních oddílů. První se komplexně zabývá vztahy mezi hlavními aktéry zkoumaného zákona, tedy mezi Sýrií a Izraelem a Sýrií a Libanonem. Pododdíl číslo jedna popisuje syrská politická specifika a seznamuje čtenáře s hlavními syrskými aktéry zahraniční politiky a dalších kapitol. Druhý pododdíl zkoumá hlavní sporné otázky syrsko-iraelských vztahů a mírová jednání mezi těmito dvěma zeměmi. Tyto sporné otázky jsou pro práci důležité, protože jsou při přípravě *Syria Accountability Act* v Kongresu námětem diskuze. Menší měrou je věnována pozornost vztahům USA a Sýrie, neboť totéž je předmětem dalšího oddílu. Tuto podkapitolu lze brát z hlediska obsahu a rozsahu jako předmluvu k dalším kapitolám.

Druhý hlavní oddíl je nejprve uvozen náhledem do problematiky tvorby americké zahraniční politiky, aby bylo možno v plné míře chápat, proč jsou někteří aktéři dalších pododdílů vůbec zmiňováni. Práce dále pokračuje stručným představením

bezprostředního předchůdce zde zkoumaného *Syria Accountability Act*. Třetí pododíl druhé kapitoly se zabývá východisky Kongresu a je zde skrze pohled kongresmanů vysvětleno proč vlastně považují legislativci za nutné přijímat takový zákon. Na ten navazuje podkapitola s krátkou deskripcí závěrů a plánovaných opatření. Následující pododíl na stanoviska Kongresu reaguje jejich analýzou a zvláštní pozornost je věnována rezolucím Rady bezpečnosti OSN, o něž se zákonodárci opírali. Předmětem předposlední kapitoly jsou skutečné důsledky přijetí *Syria Accountability Act* po jeho implementaci a nakonec uvádím nejdůležitější události následující po přijetí zkoumaného zákona, které měly vliv na vzájemné vztahy uváděných států a na jejich postavení v mezinárodním společenství.

Práce je časově vymezena působením George Bushe mladšího ve funkci prezidenta USA, ale v několika případech jsou zmiňovány události starší, jako třeba mírová jednání mezi Izraelem a Sýrií na konci 90. let. Na začátku sledovaného období se moci ve Spojených státech ujal moci G. W. Bush, Baššár Al-Asad v Sýrii a Ariel Šaron (dále jen A. Šaron) v Izraeli, takže tento časový rozsah skýtá výhody uzavřeného celku. Geograficky je první část práce vymezena blízkovýchodním trojúhelníkem tvořeným Sýrií, Libanonem a Izraelem, kdežto druhá část se odehrává především na Capitol Hill.

Velká část práce čerpá z dokumentace Kongresu. Zápisů ze slyšení jednotlivých výborů, podvýborů a z pléna. K dispozici jsou také zprávy podávané jednotlivci a organizacemi, které byly vyzvány, aby se vyjádřily k dané problematice. Z hlediska sekundární literatury čerpám především z amerických, britských a jiných deníků, jako jsou Washington Post, New York Times, Haaretz atp. Z novin používám informace k významným událostem vztahujícím se k tématu práce a také vyjádření hlavních protagonistů. Některé zdroje jsou problematické vzhledem k jejich tvůrcům. Členové Kongresu například jako podklady pro své rozhodování užívali materiál z dílny Daniela Pipesa a organizací s ním spojených. Členům Kongresu se tak dostávalo jednostranných informací a to se snažím vyvažovat čerpáním ze zdrojů s Pipesem polemických. Patří k nim například Murhaf Jouajeti nebo Raimund Hinnebusch či Mona Yacoubian.

Zákon *Syria Accountability Act* nebyl jako téma hlouběji zpracováván a jmenovaní autoři se jím zabývají pouze částečně v rámci jiných prací, a proto by má bakalářská diplomová práce měla být v tomto oboru přínosem. V budoucnu by toto téma mohlo být dále rozpracováno zahrnutím zkoumání vztahů dalších států nebo

porovnáním *Syria Accountability Act* se zákony jimi podobnými, jako je Helms-Burton Act.

1. Sýrie

Motto:

*Na Blízkém východě nemůže být
válka bez Egypta a mír bez Sýrie.*

Henry Kissinger

Sýrie je oficiálně socialistickou lidovou demokracií² s výrazným důrazem na panarabismus a islám zakotveným v ústavě,³ ačkoliv se jedná o sekulární stát. Náboženství se v právním systému projevuje hlavně u rodinného práva spadajícího pod náboženské soudy. Sýrie má poměrně rigidní ústavu⁴ s přesně definovanými pravomocemi demokratických institucí, ochranou lidských práv, nezávislým soudnictvím, volebním právem a soutěží nezávislých politických stran jako v demokraciích západního typu. Nicméně však stejně jako egyptská ústava z roku 1971 skýtá jen velmi málo brzd prezidentské moci a stěží vystihuje systém neústavních zvyklostí.⁵

Prezident, který musí být syrským občanem, Arabem a muslimem, je volen na sedmileté období a vybírá jej Lidové shromáždění (Madžlis al-Šaab), tedy jednokomorový parlament o 250 členech volený na čtyřleté období. Z celkového počtu je 170 křesel je vyhrazeno pro Národní pokrokovou frontu, v níž jsou mimo vedoucí Stranu arabské socialistické jednoty (Baas) sdruženy také Strana arabských unionistů, Strana arabské socialistické unie, Socialističtí unionisté, dva subjekty s názvem Komunistická strana Sýrie, Socialistická strana demokratických unionistů, Arabské sociální hnutí, Syrská strana národně sociální, Arabská strana demokratických unionistů, Sociálně demokratičtí unionisté a Hnutí národní přísahy. Zbylých 80 křesel je vyčleněno pro nestraníky a v minulosti bylo toto číslo o něco větší.

²Čl. 1 odst. 1 Ústavy Syrské arabské republiky. http://www.servat.unibe.ch/law/icl/sy00000_.html nebo http://web.archive.org/web/20041014033534/http://www.moi-syria.com/_politic.asp?FileName=20021118201233

³ Preambule Ústavy Syrské arabské republiky, dále čl. 1 odst. 2 a 3, čl. 3. http://www.servat.unibe.ch/law/icl/sy00000_.html

⁴Od jejího přijetí 13. března 1973 došlo ke změně jen jednou, a to v případě snížení věku potřebného ke kandidatuře na prezidenta ze 40 na 34 let.

⁵ BROWN, J. Nathan: *Constitutions in Nonconstitutional Word: Arab Basic Laws and the Prospects for Accountable Government*. State University of New York Press 2002, s. 70.

Poslední parlamentní volby roku 2007 provázely jisté nejasnosti ohledně rozdělení mandátů a nezvykle nízká volební účast odhadovaná dokonce na 10%,⁶ ačkoliv bylo ministrem vnitra Bassámem Abdel Madžidem uvedeno 56%.⁷ Lidové shromáždění však pouze schvaluje prezidentem či vládou navržené zákony, popřípadě provádí korektury, ale v legislativním procesu hraje spíše dekorativní roli. Legislativní moc se tak soustřeďuje do rukou exekutivy, tedy především prezidenta a totéž platí i v případě moci soudní, neboť nad nestranností soudů bdí právě prezident. Politická struktura má podle Linzových kritérií⁸ výrazně autoritativní charakter. Můžeme tedy hovořit o prezidentském režimu s klientelistickými rysy.⁹ Prezident také koordinuje zpravodajské služby i vojenské složky a určuje hlavní linii v otázkách bezpečnosti a zahraniční politiky. Kolem sebe na klientelistickém základě soustřeďuje skupinu asi tři desítek vysokých důstojníků s vlastním privilegovaným postavením z hlediska osobní a ekonomické moci. Další úroveň mocenského okruhu tvoří regionální představitelé stran Baas následování vládou, vysokými státními úředníky či guvernéry jednotlivých oblastí.¹⁰ Vedoucí osobnosti často pocházejí ze sekty Aláwitů (a především z prezidentova kmene Kalbíya), z níž pocházel prezident Háfiz al-Asad. O důležitosti osobních vazeb svědčí i zvláštní postavení agentury Muchábarát¹¹ mezi tajnými službami. Háfiz al-Asad měl jako bývalý letecký důstojník k této agentuře mnohem bližší osobní vazby, a tak ji pověřoval nejcitlivějšími vnitrostátními a zahraničními akcemi.¹²

Rozhodování je v Sýrii značně neprůhledné, ale přes moc soustředěnou v rukou prezidenta jsou tyto procesy konzultativní a dokonce kompetitivní. Projevovaly se

⁶VARULKAR, H. *Criticism in Syria of the Parliamentary Elections and Their Results*. The Middle East Medie Research Institute, Inquiry and Analysis Serie J č. 353 15. 5. 2007.

<http://www.memri.org/report/en/0/0/0/0/0/2202.htm>

⁷ *Ruling Syrian party wins election*. BBC News 26. dubna 2007.

http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/6596997.stm

⁸LINZ, Juan José: *Totalitarian and Authoritarian Regimes*. Lynne Rienner Publishers 2000, s. 159.

⁹GOMBÁR, Eduard: *Dramatický půlměsíc – Sýrie, Libye a Írán v procesu transformace*. Praha 2001, s. 22.

¹⁰PAN, Esther: *Syria's leaders*. Council on Foreign Relations 10. března 2006.

http://www.cfr.org/publication/9085/syrias_leaders.html

¹¹ Zpravodajská služba vojenského letectva.

¹²ZISSER, Eyal: *Appearance and reality: Syria's decisionmaking structure*. Middle East Review of International Affairs, 2, 1998, č. 2, s. 38. <http://meria.idc.ac.il/JOURNAL/1998/ISSUE2/zisser.pdf>

především v prvních letech vlády Baššára al-Asada, kdy jeho pozice nebyla ještě tak pevná.¹³ Na tvorbu zahraniční politiky je nutné nahlížet jako na všechny ostatní rozhodovací procesy, tedy skrze osobní vazby a klientelistické sítě. K osobám prezidentovi nejbližších a tudíž nejvlivnějších patří:

- Máhir al-Asad, Bašárův mladší bratr, o kterém Háfiz původně uvažoval jako o svém nástupci. Po studiích ekonomie v Damašku se připojil ke svému nejstaršímu bratrovi Basilovi v armádě. Je však velmi impulzivní a v roce 1999 dokonce při hádce postřelil svého švagra do břicha. V současné době je Máhir velitelem prezidentské stráže a členem Ústředního výboru strany Baas.
- Ássif Šawkat, manžel Bašárovvy sestry, patří mezi nejvlivnější osoby v Sýrii. Mezi lety 2001 a 2005 zastával funkci zástupce ředitele hlavní vojenské zpravodajské služby Muchábarát a po smrti Ghaziho Kanaana převzal vedoucí pozici v této organizaci. V loňském roce byl jmenován zástupcem náčelníka štábu syrské armády.
- Ali Habíb, generál a současný ministr obrany. V armádě slouží od roku 1959, v letech 1994-2002 působil jako velitel zvláštních jednotek, následně dva roky jako zástupce náčelníka štábu a 2004-2009 zastával pozici náčelníka štábu syrských ozbrojených sil.
- Ghazi Kanaan byl příslušník staré gardy a v letech 1982 až 2002 působil jak hlava syrské zpravodajské služby v Libanonu, kde ovlivňoval vnitropolitické dění. V roce 2002 byl povolán do Sýrie, aby zde vedl Ředitelství politické bezpečnosti, jednu ze zpravodajských služeb. Během vládních přesunů se v roce 2004 stal ministrem vnitra. Po událostech roku 2005 byl 12. října nalezen ve své kanceláři mrtvý s průstřelem hlavy.
- Rustum Ghazali nahradil generála Kanaana v Libanonu v roce 2002. Po vyšetřování smrti Rafíka Harírího obvinil Ghazaliho Abdul Halim Chaddám z politické korupce a diktátorských metod během svého angažmá v Libanonu a naznačoval Ghazaliho podíl na vraždě Harírího.
- Walíd al-Múalem patří k předním diplomatům země. Mezi lety 1990 a 2000 působil jako velvyslanec v USA a velmi se angažoval v mírových

¹³ INTERNATIONAL CRISIS GROUP: *Reshuffling the Cards? (I): Syria's Evolving Strategy*. Middle East Report N°92, 14. prosince 2009, s. 3.

jednáních s Izraelem. Dalších šest let zastupoval ministra zahraničí a až roku 2006 při změnách v kabinetu na tomto postu nahradil Farúka al-Šará, který se stal viceprezidentem.

- Farúk al-Šará patří k jedněm z mála hlavních postav syrské politiky, jež není Aláwitou. Tento vlivný sunnitský diplomat držel post ministra zahraničí od roku 1984 až do roku 2006, kdy se stal viceprezidentem Bašára al-Asada.
- Abdel Halim Chaddám další vlivný sunnita, byl ministrem zahraničí do roku 1984. Poté zastával post vicepremiéra, a to až do června 2005, kdy rezignoval na svou funkci a odešel do exilu. V Paříži se setkal s představiteli Francie a USA a obvinil některé syrské politiky z podílu na vraždě Rafíka Harírího a společně s Rifátem al-Asadem, Háfizovým bratrem, a se Samirem al-Asadem, Rifátovým synem, tvoří možnou exilovou opozici současnému syrskému režimu.

Zatímco naprostá většina Háfizových spolupracovníků a nejbližších spolupracovníků pocházela z řad armády, odkud se také dostal k moci, u Bašára lze pozorovat jiný trend. Původně vůbec nebyl zamýšlen jako nástupce pro funkci prezidenta, a proto důkladně neprošel vojenskými strukturami jako jeho bratr Basil. Navíc kolem roku 2000, kdy došlo k výměně u moci, byla část staršího armádního establishmentu již na odpočinku nebo se chystala odejít. Patří sem generálové jako Šafik Fajjad, Tawfik Džalul, Ibrahim Safí nebo Farúk Isa.¹⁴ K prvním vládním přesunům došlo už čtvrt roku před Háfizovým úmrtím. Byl vyměněn premiér a několik ministrů, včetně financí, plánování a hospodářství, kteří byli nahrazeni mladšími postavami blízkými Bašárovi. Následující rok vyměnil Bašár i ministra vnitra Muhammada Harbu, který byl spojen s masakrem v Homsu, a nahradil jej Ali Hamudem. Celkově lze říci, že svůj kabinet omlazoval lidmi se západním odborným vzděláním, okruh vládnoucí elity „technokratizoval“. Zároveň vybíral své bývalé spolupracovníky ze Syrské počítačové společnosti, kde dříve pracoval.¹⁵

¹⁴ZISSER, Eyal: *Commanding Syria: Bashar al-Asad and the First Years in Power*. Londýn, I.B.Tauris & Co. Ltd 2007, s. 66.

¹⁵BANK, André – BECKER: *Carmen: Syrien unter Bashar al-Asad: Strukturen und Herausforderungen*. Informationsprojekt Naher und Mittlerer Osten, 10, 2004, č. 40, s. 3.

1. 1 Situace po nástupu Baššára al-Asada

V současnosti je úřadujícím prezidentem Baššár al-Asad, který se ujal funkce 17. července 2000. Nepočítáme-li krátkou mezihru mezi 10. a 17. červencem, kdy funkci prezidenta oficiálně vykonával Abdul Halim Chaddám, můžeme za Baššárova předchůdce považovat jeho otce, Háfize al-Asada, který vládl Sýrii od 22. února 1971.¹⁶ Baššár al-Asad byl na svou funkci soustavně připravován od smrti svého staršího bratra při automobilové nehodě roku 1994. Od mladého prezidenta se západním vzděláním¹⁷, kvůli kterému se musela měnit ústava, aby se mohl legálně ujmout své funkce, se očekávaly politické a ekonomické reformy. Očekávání se částečně zhmotnila v uvolnění cenzury a začalo vznikat množství diskusních fór, mítinků a intelektuálních kroužků (*muntadayat*). Poprvé se veřejně debatovala tabuizovaná témata jako lidská práva, korupce či právo občanů participovat na rozhodovacím procesu. V září 2000 dokonce skupina předních syrských intelektuálů podepsala tzv. „Manifest 99“ požadující zrušení výjimečného stavu a stanného práva platícího stále od roku 1963, všeobecnou amnestii politickým vězňům a umožnění návratu exulantů.¹⁸ V listopadu téhož roku byla uzavřena nechvalně proslulá věznice Mezze a propuštěno několik stovek politických vězňů, včetně komunistů a členů Muslimského bratrstva. Aktivizovaly se i opoziční strany, předně levicová uskupení a nacionalisté. S požadavky skutečné plurality politických stran, svobodných voleb a kritiky praxe v soudnictví zašli však v očích režimu příliš daleko, a tak se v únoru 2001 opět začíná utužovat cenzura. Krátké období od června 2000 do srpna 2001 běžně označováno jako Damašské jaro.¹⁹ V srpnu 2001 úřady zakročily proti nevládním občanským organizacím a zatklly deset hlavních představitelů opozice včetně dvou členů parlamentu Ma'muna al-Homsi a Riada Seifa. Baššár al-Asad se k takto se vyvíjející občanské společnosti vyjádřil v souvislosti s podvratnou činností cizích agentů jasně: *„Pokud následky těchto akcí ovlivňují stabilitu země, existují dvě možnosti: buď je tento aktér agentem pracujícím (záměrně) proti zájmům státu, nebo tak dělá neúmyslně. Výsledkem je, že v obou případech tato*

¹⁶ Autoři zprávy ICG *Syria under Bashar* to vtipně pojmenovali jako „dědičnou republiku“.

INTERNATIONAL International Crisis Group.: *Domestic Policy Challenges*. Middle East Report N°24, 11. února 2004, s. 4.

¹⁷ Studoval oftalmologii v Londýně.

¹⁸ SALHANI, Claude: *Syria at the Crossroads*. Middle East Policy, 10, 2003, č. 3, s. 136.

¹⁹ International Crisis Group: *Syria under Bashar (II)*. C. d., s. 7.

osoba nahrává nepřátelům své země... V takovém případě bude pachatel hnán k plné zodpovědnosti bez ohledu k jeho záměrům a pozadí situace.“²⁰

Politické reformy se zpomalily, ale nebyly zbrzděny úplně. Větší důraz kladl Baššár al-Asad na reformy ekonomické, neboť hospodářský rozvoj země byl dlouhou dobu omezován socialistickým plánováním. Strukturální problémy navíc zhoršuje vysoký přírůstek obyvatelstva,²¹ zvyšující se nezaměstnanost a příliv iráckých uprchlíků po roce 2003. V roce 2002 došlo k liberalizaci obchodu s Libanonem a byly uděleny licence k zakládání soukromých bank. K pokroku došlo také v oblastech jako je školství, zejména zakládáním soukromých škol. Byla zrušena povinnost nošení vojenských uniforem na středních školách a zkrátila se branná povinnost.²² Také je prováděna „technokratizace“ elit, jak již bylo zmíněno výše. Baasističtí funkcionáři jsou nahrazováni mladšími a na západních univerzitách vzdělanými odborníky. Baššár al-Asad dokonce umožnil návrat mnohým exulantům ve jménu celonárodního usmíření.

Z důležitých událostí je třeba jmenovat izraelský nálet na uprchlický tábor v blízkosti Damašku v říjnu 2003 jako odvetu za teroristické útoky, které byly v tomto táboře údajně organizovány. Tento akt byl plně podporován USA, avšak evropské státy toto nadšení nesdílely, a to ani američtí spojenci v boji v Iráku.²³ Izrael pak své útoky na syrské cíle opakoval ještě v září 2004 (zabití Jasína) a v roce 2007 (nálet na syrské jaderné zařízení). V březnu 2004 došlo také k nepokojům domácí kurdské menšiny,²⁴ nicméně tyto výtržnosti byly vyřešeny poměrně pokojnou cestou a Baššár al-Asad místo represí uděloval amnestie.

Nejdůležitějším faktorem, který v posledních letech ovlivnil postavení Sýrie v mezinárodní komunitě i dění na domácí scéně, byla vražda Rafíka Harírího. V důsledku mezinárodního nátlaku a libanonských protestů se musela syrská vojska stáhnout z Libanonu a tyto skutečnosti opět probudily občanskou společnost a vyvolaly

²⁰ *Syrian President's Interview to al-Sharq al-Awsat*. Al-Sharq al-Awsat, 8. února 2001, s. 2.

²¹ *The World Factbook*. Central Intelligence Agency. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html>

²² JOUAJETI, Murhaf: *Syria: from autotharianism to benevolence*, mei.edu 6. 9. 2005.

²³ WHITAKER, Brian: *Syria woos EU in the person of the Spanish king*. The Guardian, 21. říjen 2003. <http://www.guardian.co.uk/world/2003/oct/21/spain.syria>

²⁴ Tyto nepokoje údajně začaly rozmiškou fanoušků dvou místních fotbalových klubů. STRINDBERG, Anders: *Syria under pressure*. Journal of Palestine Studies, 33, 2004, č. 4, s. 67.

rozsáhlé personální změny ve vládě. Přesto všechno byl v prezidentských volbách (nebo spíš v plebiscitu) 2007 bez problémů zvolen Baššár al-Assad na další období a jak poznamenala Mona Yacoubian, Sýrie je „stabilní, ale stagnující.“²⁵

1. 2 Sýrie a Izrael

1. 2. 1. Jednotlivé aspekty ovlivňující vztah Sýrie k Izraeli

Golanské výšiny

Cíp země o rozloze asi 1150km² na jihozápadě Sýrie je od Šestidenní války, respektive od války Jomkippurské,²⁶ okupován Izraelem a otázka navrácení tvoří hlavní překážku v mírových jednáních. Vyjednávání o navrácení Golanských výšinách komplikuje především dědictví premiéra Menachima Begina (dále jen M. Begin), který Golany *de facto* anektoval Zákonem o Golanských výšinách z prosince 1981. M. Begin během debaty v Knessetu slovo „anexe“ odmítal,²⁷ avšak zákon na tomto území zajišťoval aplikaci izraelské správy a soudnictví a učinil z něj tak integrální součást země.²⁸ Z formálního hlediska brzdí vyjednávání na izraelské straně také zákon z roku 1999 prosazený premiérem Benjaminem Netanjahu (dále jen B. Netanjahu), který vyžaduje pro stažení z Golan souhlas absolutní většiny poslanců Knessetu, což v případě izraelského silně fragmentovaného stranického systému samo o sobě značně snižuje šance na úspěch. Zatímco Sýrie bude muset k uzavření mírové smlouvy „jen“ změnit svou ústavu, izraelští vyjednavací musí uzavřít dohodu nejen se Sýrií, ale také s roztržitým parlamentem a polarizovaným veřejným míněním.

Sporným bodem v případě Golanských výšin zůstávají hranice. Sýrie by, ať už za vlády Háfize al-Asada či jeho syna, stěží mohla akceptovat jinou hranici, než tu ze 4. června 1967. Vzdát se přístupu k Tiberiáskému jezeru a levému břehu Jordánu je pro Sýrii zcela nepřijatelné. Naproti tomu Izraelci operují s návrhy hranic z roku 1923

²⁵YACOUBIAN, Mona – LASENSKY, Scott: Dealing with Damascus: Seeking a Greater Return on U. S. – Relations. Council on Foreign Relations, Special Report č. 33, červen 2004, s. 6.

²⁶V roce 1973 se Izrael z části Golanských výšin stáhl a přenechal Sýrii asi 100km² včetně města Kunejtry.

²⁷LUSTICK, S. Ian: Has Israel Annexed East Jerusalem? Middle East Policy, 5, 1997, č. 1.

²⁸*Golan Heights Law*. Israel Ministry of Foreign Affairs. 14. prosince 1981.

<http://www.mfa.gov.il/MFA/Peace+Process/Guide+to+the+Peace+Process/Golan+Heights+Law.htm>

ustavenou tehdejší mandátní správou, nebo přinejmenším linií postupu izraelských vojsk ze dne 6. června 1967, čímž by v obou případech odpadla nutnost složité dohody o společném využívání tiberiadských vod.

1. 2. 3. Vodní zdroje

Premiér Jicchak Rabin (dále jen J. Rabin) byl ochotný vyměnit „zemi za mír“ a uvažovat o navrácení Golanských výšin s hranicemi z 6. června 1967. Tato možnost s sebou přináší otázky suverenity nad Tiberiadským jezerem a využíváním vody z řeky Jordánu a jeho přítoků. Tiberiadské jezero tvoří více než čtvrtinu izraelských zásob pitné vody a jeho vody jsou součástí systému národní vodohospodářské soustavy rozvádějící vláhu až do Negevské pouště na jihu Izraele.²⁹ Izrael spotřebovává daleko větší množství vody než jeho arabští sousedé a omezené zdroje musí doplňovat energeticky a finančně náročným odsolováním mořské vody nebo dovozem vody z turecké přehrady Manavgat.³⁰ Nákladnost získávání vody z alternativních zdrojů tak činí z golanské vody jeden z vitálních zájmů státu Izrael.

1. 2. 4. Izraelští osadníci

Po roce 1967 začal Izrael na okupovaných územích zakládat osady pro své občany. Předně tím řešil problém vzniklý v důsledku neustálého přísunu přistěhovalců na základě zákona o návratu a omezeného rozsahu území vlastního Izraele, které z velké části bylo samo o sobě nehostinné (Negevská poušť). Dalším faktorem, který podporoval myšlenku osadnictví, je strategický zájem udržet dané území a mít v budoucnu argument, proč je nutné si jej ponechat. Stejně tak je při budování vojenských zařízení lepší mít v okolních oblastech spolehlivé osadníky než původní obyvatelstvo, které je živnou půdou pro latentní odpor. V případě golanských Syřanů hraje svou roli i nucené přijetí izraelského občanství a nezakrývané upřednostňování přistěhovalců. U dalších obsazených území se setkáváme také s ideologickým vysvětlením osadnické politiky, a jak se ukázalo při stahování z Gazy, vláda může počítat se zarputilým odporem radikálně religiózních přistěhovalců.³¹ Těch je však

²⁹PAMUKCU, K.: *Water Trade between Israel and Turkey: A Start in the Middle East?*. Middle East Policy, 10, 2003, č. 4, s. 92.

³⁰Tamtéž, s. 93.

³¹WILSON, Scott: *Eviction Notices Are Served in Gaza*. Washington Post, 16. srpna 2005.

<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/08/15/AR2005081500201.html>

mnohem méně než v případě Gazy nebo Západního břehu a v osidlování Golan měly převahu strategické zájmy.³² V současné době dosahuje počet obyvatel izraelské části Golanských výšin asi 40 000, z čehož největší skupinu tvoří Drúzové (cca 20 000), dále izraelští osadníci (cca 18 000) a dále ne-drúzští Arabové, především Aláwité (cca 2000).³³ Přistěhovalci žijí v 32 osadách a jednom větším městě. Kromě systému včasného varování vybuodovala izraelská armáda na okupovaném území i 60 vojenských základů a výcvikových táborů.³⁴

Bezpečnostní záruky

Kromě vodních zdrojů (viz níže) hrají Golany důležitou úlohu ze strategického hlediska, neboť Damašek leží pouhých 50 km od Golanských výšin a naopak stejná vzdálenost leží mezi Golanami a aglomerací Haify. Pokud by se měl Izrael stáhnout, požadoval by přinejmenším ponechání stanic včasného varování, široké demilitarizované pásmo pod dohledem OSN a záruky v kontrole zbraní na Golanských výšinách. Pro Sýrii je však nepřijatelná představa přítomnosti izraelských vojenských zařízení na svém svrchovaném území a přijde-li tato otázka na přetřes, projevuje se odpor i v syrském veřejném mínění. Sýrie požaduje, aby byly bezpečnostní záruky pro obě země rovnocenné.³⁵

Za amerického zprostředkování byl 22. května roku 1995 vypracován dokument *Cíle a principy bezpečnostního uspořádání*. Jednající strany zde stanovily principy minimalizace rizika napadení druhou stranou, a že bezpečnost jednoho nebude dosažena na úkor druhé strany.³⁶ Bezpečnostní záruky měly být rovné, oboustranné a vzájemné. Prezident Háfiz al-Asad k tomu dodal, že mír bude tím nejlepším garantem bezpečnosti.³⁷ Jednání proběhla bez předběžných podmínek a Izrael tam mohl svobodně

³²*The prospects for the Israeli-Syrian Peace Negotiations*. James Baker Institute, Studie č. 8, Houston, Rise University 1998.

³³Jewish Virtual Library: *Golan Statistics*.

<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Peace/golanstats.htm>

³⁴BARD, Mitchell: *The Golan Heights*. http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Peace/golan_his.html

³⁵MOUALEM, Walid: *Fresh light on the Syrian-Israeli Peace Negotiations*. Journal of Palestine Studies, 26, 1997, č. 2, s. 81.

³⁶GRESH, Alain: *Israel and Syria on the brink of peace*. Le Monde Diplomatique leden 2000.

<http://mondediplo.com/2000/01/02gresh>

³⁷SEALE, Patrick: *The Syria-Israel Negotiations: Who Is Telling the Truth?* Journal of Palestine Studies, 29, 2000, č. 2, s. 72.

definovat své požadavky, mezi něž patřily záruky vzájemné bezpečnosti, společná kontrola, odzbrojení militantních skupin zaměřených proti Izraeli, satelitní monitorování, rozmístění amerických jednotek na Golanských výšinách, eliminace zbraní hromadného ničení atd. V listopadu však dochází k atentátu na J. Rabina, který byl k těmto jednání vstřícný a „Rabinovo depozitum“ bylo na dlouhou dobu zmrazeno.

Palestinci

Z ideologického hlediska zapadá podpora Palestinců do požadavku panarabské jednoty prosazované stranou Baas a zakotvené v syrské ústavě. Vznik státu Izrael byl vnímán jako protiprávní akt a svévole vůči všem Arabům a představitelé Sýrie byli vnímáni (a samo se tak vnímali) jako „největšího a nejdůraznějšího zastávce palestinské věci“.³⁸ Z mocenského hlediska je palestinská otázka syrskou kartou ve hře o dominanci v regionu a jedna z možností jak vyvíjet nátlak na izraelskou vládu. Proto má Sýrie eminentní zájem ne tak ani obhajovat palestinské stanovisko, jako vystupovat v roli hlavního vyjednávače za palestinskou stranu. Veškeré snahy o separátní dohody s palestinskými představiteli jsou tak vnímány jako oslabující prvek syrské vyjednávací pozice. Tuto domněnku podporuje, že po tajných jednáních v Oslu v letech 1993 a 1995 se Sýrie snažila tuto skutečnost kompenzovat podporou militantních skupin typu Hamás a Palestinský islámský džihád. Ze syrského hlediska je palestinská otázka „*příliš důležitá na to, aby byla ponechána Palestincům*“.³⁹ Sýrie se stala také jedním z cílů palestinských uprchlíků a v současné době jich zde žije oficiálně přes 467 000, z toho asi čtvrtina v devíti uprchlických táborech.⁴⁰ Sýrie těmto uprchlíkům poskytla kromě politických práv a občanství stejná privilegia jakým se těší její vlastní občané.⁴¹

³⁸MCLAURIN Donald De – MUGHISUDDIN, Mohammed – WAGNER, Abraham: *Foreign Policy in the Middle East: Domestic Influences on Policy in Egypt, Iraq, Israel and Syria*. New York, Praeger Publishers 1977, s. 244.

³⁹ SEALE, Patrick: *Asad of Syria: The Struggle for the Middle East*. University of California Press 1990, s. 348.

⁴⁰UNRWA Statistics: <http://www.un.org/unrwa/etemplate.php?id=253>

⁴¹ MAWED, Hamad Said: *The Palestinian Refugees in Syria. Their Past, Present and Future*. 1999. <http://www.arts.mcgill.ca/mepp/prn/al-mawed.pdf>

Podpora militantním uskupením

Jedním z izraelských témat je při mírových jednáních syrská pomoc skupinám, které Izrael vnímá jako teroristické. Sýrie je obviňována z logistické, materiální a finanční podpory těmto hnutím.⁴² Jde především o Hamás (Hnutí islámského odporu), který stále neuznává právo Izraele na existenci. Hamás se z politického hnutí částečně transformoval na politickou stranu se silnou pozicí v pásmu Gazy. Politické a militantní křídlo zde tvoří jen těžce oddělitelné složky a síť poskytující sociální služby slouží například také k náboru bojovníků.⁴³ Do roku 2004 však byla velící struktura Hamásu striktně hierarchická a Brigády al-Kassám oddělené od zbytku organizace a vojenští velitelé se řídili příkazy z exilového vedení v Damašku. Kontroverzní odstranění ideologického vůdce Hamásu Jásina Izraelci vedlo k drobení mezi reprezentanty hnutí. V Damašku mají nebo měly jedno ze svých center také marxistické organizace jako Lidová fronta za osvobození Palestiny a její odnož Demokratická fronta za osvobození Palestiny, která se oddělila v roce 1969 a Lidová fronta za osvobození Palestiny – Hlavní velení, další Sýrii podporovaná odnož LFOP. Dále je mezi ně počítán například Palestinský Islámský džihád, odnož palestinského Muslimského Bratrstva.

Politické determinanty v izraelské zahraniční politice

Mezi hlavní překážky v mírových jednáních se Sýrií patří ze strany Izraele nedostatek vůle. Ten ovšem nejde změřit, přesto hraje důležitou roli a nezřídka dokonce roli hlavní, jako v případě mírové smlouvy s Egyptem, kterou vyjednal izraelský premiér M. Begin. Od tohoto jestřába nikdo mírovou iniciativu nečekal a i tak v zájmu racionálních cílů zcela pragmaticky přehodnotil své postoje. Tehdy se veřejné mínění profilovalo proti míru za cenu vrácení Sinajského poloostrova, avšak v průběhu jednání s vidinou úspěchu se názor veřejnosti obrátil.

Dnes je situace značně odlišná. Ne že by se zodpovědní politici začali řídit názorem veřejného mínění, ale syrskou podmínkou míru a normalizace vztahů je navrácení Golanských výšin. Stažení z Golan však vyžaduje nejen souhlas vlády, ale také nadpoloviční většinu všech členů Knesetu. K tomuto rozhodování je svým

⁴² LEVITT, Matthew: *Terror From Damascus. Part 1: The Palestinian Terrorist Presence in Syria*. Washington Institute for Near East Policy 2003.

⁴³MISHAL, Saul: *The Pragmatic Dimension of the Palestinian Hamas: A Network Perspective*, Armed Forces & Society, 29, 2003, 4, s. 582.

způsobem přizvána veřejnost, neboť nastane-li otázka stažení z území spadajících pod izraelskou suverenitu, je vyžadováno vypsání referenda. Tento zákon měl v Knesetu velkou podporu a k jeho novelizaci došlo poměrně nedávno, v prosinci 2009.⁴⁴ Od roku 1999 až dodnes se v Izraeli vystřídaly čtyři Knesety a pět vlád. Všech pět těchto vlád záviselo v parlamentu na hlasech svých koaličních parterů, což byla ve většině případů strana Šas, Yisrael Beitenu nebo Nacionalistická náboženská strana, které mají velmi negativní postoj k navrácení jakéhokoliv území. Tři z pěti těchto vlád navíc sestavoval Likud, jenž se k otázce Golan a potřeby mírové smlouvy se Sýrií staví rezervovaně. Jednu ze jmenovaných vlád sestavovala strana Kadima, jejíž členové z nemalé části pocházeli z Likudu, a to včetně předsedy Ehuda Olmerta. Tato politická konstelace tedy nijak neusnadňuje jakoukoliv vážně míněnou snahu o mírová jednání.

Mírová jednání

Se smrtí J. Rabina částečně odešla i naděje uzavřít mírovou smlouvu podle principu „území za mír“. Během vlády pravicové koalice vedené Likudem B. Netanyahu byla zastavena všechna oficiální jednání a vztahy se Sýrií se zhoršily. Ačkoliv vyjednávání probíhala tajně, B. Netanyahu nemínil navázat tam, kde skončily rozhovory za minulé vlády, a distancoval se ode všech předchozích závazků či dohod. Navíc zanechal svým nástupcům faktickou překážku pro případ stažení z Golan v podobě nutnosti schválení absolutní většinou v Knesetu a vypsání referenda. Teprve s nástupem Ehuda Baraka (dále jen E. Barak) ze Strany práce do funkce premiéra v roce 1999 byla obnovena vůle pokračovat v mírových rozhovorech. Tehdejší prezident USA Bill Clinton byl nakloněn podporovat mírový proces diplomatickou záštitou i zvýšením vojenské pomoci a finančními prostředky v podobě kompenzací za případné stažení z Golanských výšin.⁴⁵

Další jednání probíhaly ve Washingtonu v prosinci 1999 v rámci původních čtyř zásad, tedy stažení z Golanských výšin, bezpečnostní záruky, normalizace vztahů a vodní zdroje. Izraelský „kompromisní“ návrh ustavit za budoucí hranici linii bojů z 6. června 1967 nenalezl v syrském týmu vyjednávačů pochopení, neboť by Sýrie úplně

⁴⁴LIS, Jonathan: *Knesset Pushes Golan Heights Referendum Law*. Haaretz 9. prosince 2009.

<http://www.haaretz.com/hasen/pages/1133904.html>

⁴⁵REEVES, Bill – MARSHALL, Andrew: *Israel „wants cruise missiles and \$17bn from US“ Golan Heights efore talks*. The Independent 5. ledna 2000. <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/israel-wants-cruise-missiles-and-17bn-from-us-golan-heights-before-talks-727277.html>

přišla o přístup k Tiberiáskému jezeru a výsledky lednových jednání v Sheperdstownu zase odmítal Izrael, neboť k jednostrannému stažení postrádal dostatečné bezpečnostní záruky. Nabídka ponechat Izraelcům systém včasného varování na hoře Hermon však vzbudil odpor u syrské veřejnosti, která na rozdíl od veřejnosti izraelské postrádá nástroj referenda.⁴⁶ Nedlouho po tomto jednání došlo k bombovému útoku Hizballáhu na jednotky IDF, což bylo vnímáno jako způsob syrského nátlaku a nadále zhoršilo vztahy mezi Sýrií a Izraelem.⁴⁷

Háfiz al-Asad se účastnil ještě březnových jednání v Ženevě a byl svědkem stažení izraelských jednotek z jižního Libanonu téhož měsíce. V červnu ale umírá a do funkce nastupuje jeho syn Baššár. Zahraničněpolitická linie zůstala zachována beze změny a v červnu avizoval syrský ministr zahraničí Farúk al-Šará, že je Sýrie ochotna pokračovat v započatých jednáních, pokud bude hlavním bodem stažení Izraelců za hranice před Šestidenní válkou.

V té době také probíhaly v Camp Davidu rozhovory s J. Arafatem o řešení palestinské otázky.⁴⁸ Naději na výraznější úspěch snižoval fakt, že ani jeden z jednajících vůdců neměl ve své zemi silnou pozici. J. Arafat musel brát ohled na názor radikálů především z hnutí Hamás, E. Barak ztatil většinu v Knesetu a navíc jednání se odmítl zúčastnit izraelský ministr zahraničí David Levi ze strany Likud. Přesto si E. Barak stěžoval na nekonstruktivní přístup Palestinců a posteskl si, že J. Arafat vlastně vůbec nevyjednával, jen bez snahy o protinávrh negoval každou nabídku.⁴⁹ Summit skončil neúspěchem a napětí brzy eskalovalo na obou stranách. Premiér E. Barak jen těsně ustál hlasování o nedůvěře a na palestinské straně vyústila dlouhodobá frustrace v druhou intifádu, jejíž rozbuškou byl výstup A. Šarona na Chrámovou horu 28. září 2000. Propuknuvší násilí bylo některými z počátku vnímáno jako možný faktor

⁴⁶SLATER, J.: *Lost opportunities for peace in the Arab-Israeli conflict: Israel and Syria 1948-2001*. International Security, 27, 2002, č. 1, s. 99.

⁴⁷*Three Israeli soldiers killed in Hizbullah attack*. Israel Ministry of Foreign Affairs 1. února 2000. http://www.mfa.gov.il/MFA/MFAArchive/2000_2009/2000/2/Three%20Israeli%20soldiers%20killed%20in%20Hizbullah%20attack

⁴⁸11.-25. července 2000

⁴⁹„He did not negotiate in good faith; indeed, he did not negotiate at all. He just kept saying no to every offer, never making any counterproposals of his own.“ MORRIS, B.: *Arafat Didn't Negotiate – He Just Kept Saying No*, Guardian, 23. května 2002. <http://www.guardian.co.uk/world/2002/may/23/israel3>

urychlující dohodu jako v případě první intifády.⁵⁰ Sebevražedné atentáty Palestinského islámského džihádu, Hamásu či Brigády mučedníků od al-Aksá skutečně přiměly prezidenta Clintona, aby urychleně inicioval řadu setkání s E. Barakem a J. Arafatem, a svolal summit v Šarm aš-Šajchu. Jednání ale nepřinášela židoucí výsledky a 10. prosince odstoupil E. Barak z funkce prvního ministra.

Další rozhovory ve Washingtonu 19. prosince za účasti izraelského ministra zahraničí Šlomo ben Amiho, palestinského ministra informací Rabbú a Denise Rosse se minuly účinkem. Lednové setkání v egyptské Tabě navzdory maximálním možným ústupkům ze strany Izraele ztroskotalo na neochotě palestinské strany. Dne 20. ledna se ujal funkce prezidenta USA republikán G. W. Bush a šestého února proběhly v Izraeli předčasné premiérské volby, které vyhrál A. Šaron ze strany Likud. J. Arafat propásl jedinečnou příležitost, která už se neměla opakovat.

S nástupem unilateralistických administrativ jak v Izraeli, tak v USA, prakticky ustala vůle k širokým mírovým jednáním. Bez odezvy zůstal například Sýrii podpořený návrh Saúdské Arábie předložený na zasedání Ligy arabských států v Bejrútu v březnu 2002. Návrh zahrnoval podmínku stažení Izraele za hranici ze 4. června 1967. Za určitou reakci ze strany Izraele lze považovat snad až prohlášení A. Šarona z května 2003, ve kterém oznamuje připravenost jednat s každým arabským státem, nicméně bez jakýchkoliv předběžných podmínek.⁵¹ Ačkoliv se odmítal nechat omezovat podmiňováním ze strany arabských sousedů, sám se v případě Sýrie nezdráhal klást podmínku ukončení podpory Hizballáhu a ostatních teroristických organizací nepřátelských Izraeli.⁵² Ani další iniciativa Sýrie nenalezla následující rok v Tel Avivu odezvu a za stávajících podmínek odmítl A. Šaron vyjednávat.⁵³

Nedá se ovšem říct, že by se Izrael zcela vzdal myšlenky mírových rozhovorů. Jednání probíhala na neoficiální úrovni a pokud možno s co nejmenší publicitou. V září

⁵⁰RON, James: *The Second Palestinian Uprising: Cause for Optimism?*. Middle East Policy březen 2001, s. 73-80.

⁵¹Sharon „Ready for Syria talks“. BBC News 8. května 2003.

http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3012197.stm

⁵² *Syria appeals for US aid to push Israel peace talks*. 10. ledna 2004.

<http://www.abc.net.au/news/stories/2004/01/10/1023461.htm>

⁵³KERSHNER, Isabel – NAYLOR, Hugh: *Syria Seeks Peace, Advocate tells Israelis*. New York Times 13. dubna 2007.

<http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9A03E2DB133FF930A25757C0A9619C8B63>

2004 zorganizoval Američan Geoffrey Aronson ve Švýcarsku s přispěním Roberta O. Mullera a pod patronací švýcarské vlády setkání za účelem sestavení přijatelného textu, který by se stal základem budoucí mírové smlouvy.⁵⁴ Za izraelskou stranu se na jednáních podílel bývalý generální ředitel ministerstva zahraničí dr. Alon Liel a Sýrii zastupoval podnikatel syrsko-amerického původu Ibrahim Soliman. Vyjednávači neměli oficiální pověření svých vlád a snažili se navázat na jednání v místě, kde se v roce 2000 zastavila. Neformální rámec s sebou mimo bodů dohodnutých již v předchozích kolech⁵⁵ jednání přinášel i vytvoření určitého ochranného pásma kolem Tiberiadského jezera přístupného oběma stranám.⁵⁶

Po prosáknutí těchto údajů na veřejnost obě vlády popřely jakékoli oficiální jednání a dokument, jenž je výsledkem těchto rozhovorů nebyl podepsán a postrádá právní působnost. Teprve následující izraelská vláda Ehuda Olmerta přiznala v roce 2007, že mezi Izraelem a Sýrií proběhla tajná jednání na neoficiální úrovni a dokonce vyzval prezidenta Baššára al--Asada k novému dialogu a vyjednávání tentokrát na otevřené bázi a s účastníky s přímým pověřením svých vlád.⁵⁷ Navzdory těmto příznivým signálům se přímé jednání neuskutečnilo a představitelé Izraele a Sýrie se sešli až na konferenci v Annapolisu konané téhož roku. Sýrie svou účast podmínila zařazením Golanských výšin do projednávaných témat, přesto hlavním bodem programu konference zůstalo řešení budoucí podoby palestinského státu a související otázky.⁵⁸ Od summitu si zřejmě Sýrie mnoho neslibovala, neboť tam poslala pouze zástupce ministra zahraničí Fajsala Mekdada. K dalším jednáním mezi Izraelem a Sýrií došlo tajně za zprostředkování Turecké vlády během roku 2008, což později proniklo do novin a obě strany jednání potvrdily a oficiálně poděkovaly prezidentu R. T. Erdoganovi v květnu téhož roku.⁵⁹

⁵⁴Foundation for Middle East Peace. *Briefing on Track II Peace Dialogue Between Israel and Syria 2004-2007*, 16. dubna 2007.

⁵⁵*An Israel-Syria Draft Peace Agreement: „Clinton Plan“*, 8. ledna 2000.

http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Peace/israel_syria.html

⁵⁶ELDAR, Akiva: *Exklusiv: Full text of document drafted during secret talks*, 16. ledna 2007.

<http://www.haaretz.com/hasen/spages/813769.html>

⁵⁷*Israel-Syria confirm peace talks*. BBC News, 21. května 2008. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7412247.stm>

⁵⁸RAVID, Barak – BENN, Aluf – UNI, Assaf: *Israel, PA agree to strive for deal by end of 2008*, 28.

listopadu 2007. <http://haaretz.com/hasen/spages/928637.html>

⁵⁹*Syria and Israel start peace talks*, 21. května 2008, tiskové prohlášení premiérovky kanceláře.

1. 3. Sýrie a Libanon

Libanon je parlamentní republikou s politickými a vojenskými funkcemi rozdělovanými podle konfesijního partikularismu. Prezidentem je volen maronitský křesťan, premiérem sunnitský muslim a předsedou parlamentu šíitský muslim. Do parlamentu, rozděleného vedví mezi křesťany a muslimy, se volí podle náboženského místo stranického klíče. Parlament prozatím tvoří pouze Národní shromáždění se 128 poslanci s pětiletým funkčním obdobím. Teprve po volbě parlamentu na nekonfesním principu bude ustaven Senát odrážející náboženskou fragmentaci.⁶⁰ Prezident je volen na šest let bez možnosti znovuzvolení, ačkoliv tato zásada byla dvakrát porušena jednorázovým ústavním dodatkem v případě Eliase Hráwiho v roce 1995 a Emila Lahúda v roce 2005, kdy jim Národní shromáždění prodloužilo mandát o tři roky.

Libanon pustošily v letech 1958-64 a 1975-90 dvě občanské války jako důsledek náboženských rozdílků zhoršovaných navíc přílivem palestinských uprchlíků, jichž je dnes v zemi více než 10% z celkové populace.⁶¹ Boje ukončila až přítomnost izraelských a syrských vojsk. Izraelské armáda se stáhla v roce 2000 a syrská v roce 2005, přičemž v časovém vymezení této práce byly syrské jednotky v Libanonu jedním ze sporných bodů a překážka v mírových jednáních mezi Sýrií a Izraelem.

Vztah Libanonu k Sýrii byl artikulován nejprve v dohodě z Taíf,⁶² na jejímž základě došlo mimo jiné i k největší revizi libanonské ústavy od dob jejího přijetí, a poté i ve Smlouvě o bratrství, spolupráci a koordinaci z roku 1991. Tyto státy mají blízký vztah především z důvodu syrské podpory politických stran Hizballáhu a Amalu a kvůli dlouhotrvající přítomnosti syrských vojsk a zpravodajských služeb v Libanonu. Mezi oběma zeměmi existuje i řada politických a ekonomických dohod jako postupné odbourávání celních bariér, jež vedlo k zóně volného obchodu roku 2002. Toto utužování šlo ruku v ruce s ekonomickou liberalizací v Sýrii a usnadnilo pronikání libanonského obchodu.

⁶⁰Kap II, čl. 22 Ústavy státu Libanon, <http://www.lp.gov.lb/SecondaryAr.Aspx?id=12>

⁶¹UNRWA Statistics: <http://www.un.org/unrwa/etemplate.php?id=253>

⁶²Taef Agreement, část 4. <http://www.lp.gov.lb/SecondaryAr.Aspx?id=13>

Hizballáh

Jedním z hlavních bodů případných mírových jednání mezi Izraelem a Sýrií byla přítomnost syrských vojsk v Libanonu a podpora Izraeli nepřátelského hnutí Hizballáh. Tato podpora se stala i jedním z nejdiskutovanějších témat amerických zákonodárců při přijímání Syria Accountability and Lebanese Sovereignty Restoration Act, a proto je důležité seznámit se s tímto hnutím blíže. Uvnitř šíitské komunity v Libanonu vznikly během občanské války dvě důležitá politická hnutí, Amal pod vedením Sajjida Músy al-Sadra a Hizballáh reprezentovaný Muhammadem Husajnem Fadlalláhem, který nicméně odmítal osobní angažovanost. Mezi Amalem a Hizballáhem se projevovalo permanentně konkurenční napětí, stejně jako spory ohledně spolupráce s OOP. Na vznik Hizballáhu měla vliv i íránská revoluce v roce 1979 a pomoc Revolučních gard.⁶³

Vojska USA, Francie a Itálie se neuměla vypořádat se sebevražednými útoky Hizballáhu. Útok z roku 1983 se stal jedním ze základních argumentů tvrdého přístupu k tomuto hnutí. V roce 1985 vydalo vedení Hizballáhu oficiální program shrnutý v Otevřeném dopisu utlačovaným Libanonu a celého světa. Dohoda z Taíf v roce 1991 přinesla uklidnění situace a ukončila vládu sunnity Salima Hossa a maronity Michella Aúna, se kterým se v textu ještě setkáme. V témže roce dochází ke změně také ve vedení Hizballáhu a šejcha Tufajlího nahrazuje pragmatičtější Sajjíd Abbás Músáwí. S novým vedením přicházejí strukturální změny. Hizballáh získal osm mandátů v parlamentu a začal spolupracovat s Amalem vytvořením společné parlamentní opozice. Přesto byla animozita mezi těmito dvěma hnutími stále zřejmá a ještě ve volbách v roce 2000 došlo při střetu mezi příznivci Amalu a Hizballáhu k úmrtím.⁶⁴

Na konci 90. let minulého století už byl Hizballáh etablovaným politickým hnutím. Jednostranné stažení Izraele v roce 2000 a výsledek letní války s Izraelem v roce 2006 dokázal interpretovat jako svá vítězství. Svůj vliv na Hizballáh uplatňují Írán a Sýrie a jedním z indikátorů této omezené samostatnosti mohou být parlamentní volby 1996, kdy byl Hizballáh navzdory svým proklamacím nucen spojit se ve volební koalici s Amalem. V současné době stojí v čele Hizballáhu Hassan Nasralláh, který byl

⁶³WÄRN, Mats: *Staying the Course: the „Lebanonization“ of Hizbollah – the integration of an islamist movement into a pluralist political system*. Stockholm University 1999.

<http://almashriq.hiof.no/lebanon/300/320/324/324.2/hizballah/warn2/index.html>

⁶⁴*Hezbollah, Amal Compete for Supremacy*. Middle East Intelligence Bulletin, 2, 2000, č. 6.

http://www.meib.org/articles/0007_12.htm

jedním ze zakladatelů hnutí. Jeho postoje vůči Sýrii byly zpočátku odmítavé, ale po nástupu do své současné funkce se jeho přístup zmírnil. Vrcholným rozhodovacím orgánem je sedmičlenná rada, Šúra, v níž zasedá pět duchovních z Libanonu a dva z Íránu. Pod vedení spadá politický a administrativní aparát a Rada džihádu, která tvoří militantní křídlo hnutí. Evropská unie tato dvě křídla rozlišuje a nevede Hizballáh na své listině teroristických skupin, zatímco Spojené státy mezi těmito dvěma složkami nedělají rozdíly a hnutí jako celek považují za teroristickou organizaci. Toto rozlišování či nerozlišování je problematické vzhledem k faktu, že vedení hnutí je velmi centralizované a netoleruje autonomní rozhodování svých jednotlivých složek.

Politický výbor koordinuje činnost parlamentního výboru, exekutivního výboru a justiční rady. Zajišťuje také zahraniční styky a řídí aktivity jednotlivých institucí. K nim patří provoz charitativních institucí a organizace spolku Dobrovolných sester. S nimi úzce souvisí činnost zdravotnických zařízení a nemocnic, jejichž souhrnný počet dosahuje asi pěti desítek. Hnutí Hizballáh poskytuje také vzdělání na vlastních školách a výzkumných ústavech a dokonce zajišťuje provoz finančních domů za účelem poskytování neúročených úvěrů. Nejdůležitější je ale vlastní propagace prostřednictvím televizních stanic (Al-Manár, Al-Aksá), tiskovin (al-Resalah, magazín Kassámí a dokonce magazín pro děti al-Fateh).

Hizballáh se pravidelně účastní místních i celostátních voleb a dosahuje nezanedbatelných úspěchů. Ve volbách 2009 dosáhl v rámci Aliance 8. března 13 mandátů, tedy stejně jako hnutí Amal a oproti předchozím volbám konaným roku 2005 si tak obě hnutí o jeden mandát pohoršily. Moc i limity Hizballáhu ovlivňovat dění v zemi se projevily v prosinci 2006, kdy hnutí svolalo protestní hnutí do Bejrútu a kterého se zúčastnilo mezi 750 000 a jedním milionem osob požadujících odstoupení vlády, vypsání nových voleb a vytvoření vlády národní jednoty.⁶⁵ Protesty trvaly celý prosinec a vyvrcholily generální stávkou 23. prosince, která byla provázena násilím a k rozehnutí davu musela být použita armáda. Zásah si vyžádal několik životů a přes další nátlakové akce se Hizballáhu nepodařilo vládu donutit k rezignaci.⁶⁶

⁶⁵SLACKMAN, Michael: *Protesters Seek Leader's Ouster in Lebanon*. New York Times 1. prosince 2006.

⁶⁶*Protests paralyse Lebanon, kill free*. AAP 24. ledna 2007.

1. 4. Sýrie a USA

Po ústupu Sovětského svazu (SSSR) z regionu a po následném rozpadu SSSR došlo na Blízkém východě k redefinici geopolitické situace. Sýrie přišla o svého patrona, dohoda z Taíf uklidnila situaci v Libanonu a Irák po nedávno ukončeném vleklém konfliktu s Íránem obsadil Kuvajt. Syrská arabská republika patřila mezi spojence prezidenta G. W. H. Bushe ve válce v Perském zálivu a USA si vůči Sýrii zachovaly kladný vztah po celá 90. léta minulého století. Administrativy Billa Clintona tolerovaly syrské aktivity v Libanonu, neboť je z části vnímaly jako stabilizující prvek, a z části kvůli snaze prezidenta Billa Clintona vyjednat mírovou dohodu mezi Sýrií a Izraelem. Během Clintonovy éry se objevovaly návrhy na řízenou transformaci Blízkého východu, do jisté míry živené neokonzervativci trpící obsesí Irákem a pocitem nedodělané práce. Tuto vizi transformace s aktivním přispěním USA dobře odráží dokument *Clean break* a v myšlenkách think tanku *Projekt pro nové americké století* (Project for the New American Century, PNAC). Jejich autoři sice nepříměli k činům Billa Clintona, ale z velké části nastoupili do následující administrativy prezidenta G. W. Bushe.

V roce 2001 se mezinárodní situace změnila takřka stejně významně jako před deseti lety. Ve Spojených státech nastoupil do funkce republikán G. W. Bush, který se od Clintonova multilaterálního přístupu odklonil k unilateralismu. V Izraeli se vlády ujala konzervativní koalice vedená A. Šaronem prosazujícím taktéž unilateralismus. Téhož roku došlo k útokům na Světové obchodní centrum a Pentagon. USA vyhlásily válku teroru s cílem zničit teroristy, ať už se vyskytují kdekoliv na světě. Krátce nato začala válka v Afghánistánu, podporovaná díky vlně solidarity řadou států. O rok později v případě jednání o možnosti války s Irákem byla tato vlna solidarity ze strany evropských spojenců nahrazena vyvažováním. Sýrie krátce před těmito událostmi zažila výměnu vedení po bezmála třech dekadách vlády prezidenta Háfize al-Asada. Jeho nástupce, mladý Baššár al-Asad, musel brzy čelit těmto změnám. Izraelské jednotky se jednostranně stáhly z Libanonu a USA vedly válku proti teroru s manichejským heslem „s námi nebo proti nám“. V Izraeli v té době vládla koalice nepřiliš nakloněná draze vykoupené mírové smlouvě. Syrská podpora organizací jako Hamás či Hizballáh, úzké vztahy s Irákem i Íránem a nevelká ochota zapojit se do války v Iráku vyvolávaly na americké straně podezření z napomáhání největšímu nepříteli, terorismu.

2. SALSA

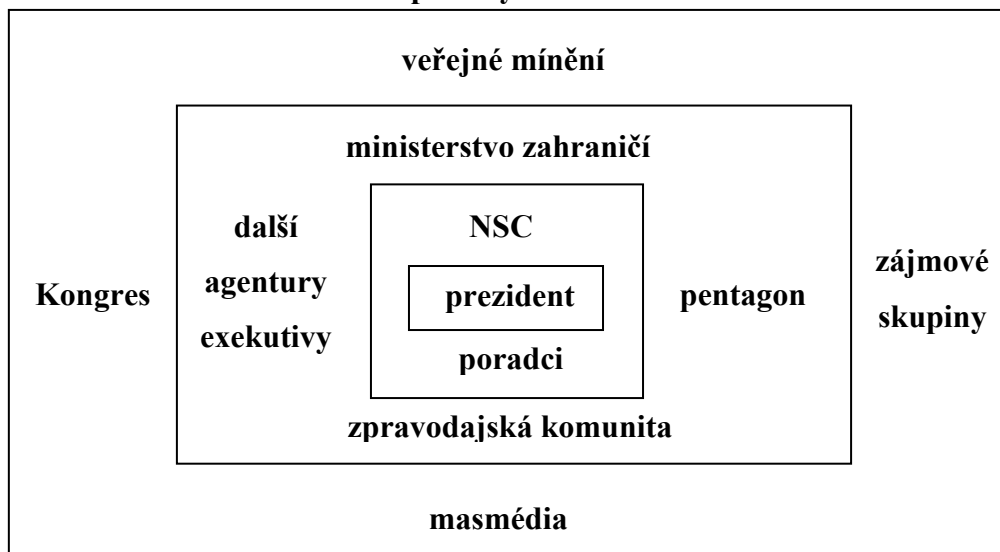
2. 1 *Jak se dělá zahraniční politika*

Prezident

Ústřední postavou americké zahraniční politiky je prezident, který za ni zodpovídá podle článku II odstavce 1 Ústavy. Podle následujícího odstavce také velí vojsku, loďstvu a za určitých okolností domobraně jednotlivých států. Určuje všeobecnou linii, agendu a prostředky k plnění zahraniční politiky. Dále jmenuje hlavní funkcionáře spojené s prováděním zahraniční politiky jako jsou ministr zahraničí a obrany, ředitel Národní zpravodajské služby a často se sám účastní vyjednávání mezinárodních smluv a dohod (např. Jimmy Carter v Camp Davidu). Lze dokonce říci, že prezident zaujímá mnohem autonomnější postavení v oblasti zahraniční politiky než v politice domácí, a význam tohoto postavení roste v případě války. V závislosti na popularitě války vznikají navíc specifické možnosti prosadit své představy v domácí politice (např. USA PATRIOT Act v rámci války proti teroru). V závislosti na osobě viceprezidenta a prezidentově přístupu může být v zahraniční politice angažován významnou měrou také viceprezident (např. Dick Cheney).

Prezident jmenuje i ostatní ministry ovlivňující zahraniční politiku, jako třeba ministra financí s důležitou odpovědností k Mezinárodnímu měnovému fondu, ministra obchodu s vlivem na ekonomickou stránku zahraniční politiky a vyjednávajícího obchodní dohody. Ministra zemědělství, který musí brát zřetel na zahraniční zájmy amerických farmářů, ministra životního prostředí angažovaného v mezinárodních jednáních o ekologických standardech a snižování emisí. Dále ministra pro národní bezpečnost a ministra spravedlnosti, kteří oba spravují zpravodajské agentury s mezinárodní působností.

Tvorba US zahraniční politiky

Viceprezident

Vliv viceprezidenta na zahraniční politiku se odvíjí spíše od jeho osoby než od procedurálních zvyklostí a místa jemu určeného Ústavou. V důsledku toho, nakolik se prezident rozhodne svého viceprezidenta angažovat, se můžeme setkat se situacemi od izolovaného a neangažovaného Harryho Trumana, který nastoupil do úřadu po Franklinovi D. Rooseveltovi takřka bez ponětí o zahraniční politice, až po Ala Gorea, kterého Bill Clinton často využíval při zahraničních jednáních. Viceprezident může ovlivňovat zahraniční politiku také z pozice předsedy Senátu, především v situacích, kdy je horní komora Kongresu rozdělena rovným dílem mezi obě strany a předseda svým hlasem tvoří příslovečný jazýček na vahách. Tato situace není tak neobvyklá jak by se mohl zdát. Richard Bruce „Dick“ Cheney, viceprezident G. W. Bushe, se v tomto postavení nacházel první půlrok roku 2001, tedy ve 107. volebním období Kongresu. Dick Cheney patřil mezi mimořádně aktivní viceprezidenty a do funkce nastupoval již se značnou zkušeností se zahraniční politikou z funkčního období prezidenta George H. W. Bushe, v jehož exekutivě zastával post ministra obrany. Prezident G. Bush mladší svého viceprezidenta často angažoval a nechal se ovlivňovat jeho radami zvláště v politice vůči Iráku.⁶⁷ Dick Cheney se postavil za jmenování Donalda Rumsfelda ministrem obrany jako protiváhu Colina Powella (dále jen C. Powell) a neúspěšně se pokusil prosadit svého někdejšího podtajemníka Paula Wolfowitz na místo ředitele

⁶⁷WOODWARD, Bob: *Plan of Attack*. Simon & Schuster 2004, s. 175.

CIA. Cheneyho vliv byl znám do té míry, že Paul O'Neill, ministr financí mezi lety 2001 a 2002, jej označil za „opravdovou moc za trůnem“. Navzdory těmto tvrzením veřejnost jednoznačně vnímala prezidenta G. W. Bushe jako toho, kdo přijímá hlavní rozhodnutí.⁶⁸

Národní bezpečnostní rada

Do prezidentské kanceláře patří i ti, kteří prezidentovi připravují podklady pro rozhodnutí v zahraniční politice. Národní bezpečnostní rada (National Security Council, NSC) byla zřízena Zákonem o národní bezpečnosti (1947) a v současné době zahrnuje kromě prezidenta a viceprezidenta také ministra zahraničí, obrany, financí a asistenta prezidenta pro otázky národní bezpečnosti, známějšího spíše jako poradce pro otázky národní bezpečnosti. Jako poradci zasedají v NSC také šéf sboru náčelníků štábu, šéf prezidentské kanceláře, právní a ekonomický poradce prezidenta, ředitel Národní zpravodajské služby (do roku 2005 jím byl vždy ředitel CIA). NSC zaměstnává také vlastní personál.

Nakolik se poradci pro otázky národní bezpečnosti dokážou angažovat, záleží do značné míry na tom, jakou roli jim přisoudí prezident a jak se zvládnou shodnout s ministrem zahraničí. Podle Cecila Crabba a Kevina Mulcahyho mohou poradci oscilovat mezi rolí administrátora či koordinátora, jako byli například Richard v. Allen v Reaganově a Walt Rostow v Johnsonově administrativě, až po skutečné hybatele jako byl Zbigniew Brzezinski v Carterově a Henry Kissinger v Nixonově týmu.⁶⁹ Tento významný post zastával i C. Powell v letech 1987-1989. Condoleeza Riceová, která funkci poradce pro otázky národní bezpečnosti zastávala v letech 2001-2005, se na této škále umístila zhruba uprostřed a zastávala tak roli významného rádce, o čemž svědčí i fakt, že si ji G. W. Bush později zvolil za ministryni zahraničí.

Ministerstvo zahraničí

Ministr zahraničí je protokolárně nejvýše jmenovaný člen vlády. Jeho ministerstvo odpovídá za udržování diplomatických styků se suverénními státy a vysílá

⁶⁸Na otázku „kdo si myslíte, že činí více důležitých rozhodnutí v Bushově administrativě: George W. Bush nebo Dick Cheney?“ odpovědělo 63% dotázaných „Bush“ a jen 18% „Cheney“. The Gallup Poll: *Public Opinion 2003*. SR Books 2004, s. 400.

⁶⁹PAPP, Daniel – JOHNSON, Loch – ENDICOTT, John: *American foreign policy: history, politics and policy*. Longman 2004, s. 253.

diplomatické mise k řadě mezinárodních organizací. Spravuje také Exportní a importní banku a programy jako Rozvojová pomoc. Koordinuje také mezinárodní aktivity dalších agentur a disponuje k tomu určeným rozpočtem. Finanční možnosti ministerstva zahraničí však výrazně závisí na vztahu ministra s Kongresem, především pak s předsedou výboru pro zahraniční vztahy. Když do funkce nastupoval C. Powell, měl k dispozici prostředky pro své ministerstvo a všechny zahraniční programy menší než ministerstvo pro záležitosti veteránů a ve srovnání s ministerstvem obrany pouhých 7%.⁷⁰ Zaměstnává zhruba 11500 diplomatů a diplomatického personálu na 260 zámořských misích ve 180 zemích a dalších 7500 civilních zaměstnanců, což z tohoto ministerstva činí „byrokratického trpaslíka mezi obry“.⁷¹

C. Powell byl zpočátku spíše nenápadným ministrem a ještě 10. září 2001 se Time magazine ptal „*kam jste se ztratil, Coline Powelle?*“⁷², avšak s nástupem války proti teroru zužitkoval své zkušenosti z armádního prostředí a znalost washingtonské byrokracie. Ale i přes zvýšenou aktivitu postrádal C. Powell bezvýhradnou podporu prezidenta a musel neustále soupeřit s ministrem obrany Rumsfeldem a dalšími neokonzervativci i ve svém vlastním ministerstvu, a to také bylo jedním z důvodů jeho rezignace po prvním volebním období G. W. Bushe.⁷³

Ministerstvo obrany

Na rozdíl od dob, kdy ministři obrany byli vykonavateli zahraniční politiky a k poradám ohledně zahraničněpolitické linie nebyli zváni, dnes patří mezi aktivní tvůrce. Ministerstvo obrany vzniklo spojením ministerstev války, letectví a námořnictva v roce 1947 na základě Zákona o národní bezpečnosti a ministr je zároveň šéfem sboru náčelníků štábu. Disponuje největším rozpočtem ze všech ministerstev (302, 5 miliardy dolarů 2001, 515, 4 miliard dolarů 2009) a je také největším federálním zaměstnavatelem. V roce 2001 vykázalo ministerstvo obrany 1 380 000 uniformovaných a 668 000 civilních zaměstnanců, přičemž dodnes obě tyto cifry

⁷⁰Office of Management and Budget.

www.whitehouse.gov/omb/rewrite/budget/fy2009/summarytables.html

⁷¹KEGLEY, Charles – WITTKOPF, Eugene: *World Politics*. New York, St. Martin's Press 1996, s. 383.

⁷²MCGEARY, Johanna a kol.: *Odd Man Out*. Time Magazine, 158, 2001, č. 10.

<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,1000708,00.html>

⁷³FRASER, Cameron: *US Foreign policy after Cold War: Global hegemon or reluctant sheriff?* New York, Routledge 2005, s. 47.

vzrostly o dalších cca 40 000 lidí.⁷⁴ A právě díky značným zdrojům hraje Pentagon důležitou roli při formulaci zahraniční politiky. Zakázky ministerstva obrany přitahují pozornost vojenského a ocelářského průmyslu, stejně jako řady jiných průmyslových odvětví. Zde se spojují zájmy jednotlivých kongresmanů, kteří jsou proponenty velkých zaměstnavatelů svých volebních obvodů i lobbingu představitelů průmyslu celkově.

Donald Rumsfeld se v roce 2001 ujímal své funkce s předešlou zkušeností ministra obrany z Fordovy administrativy (1975-1977). Také s Irákem měl během své kariéry co dočinění neboť byl Reaganovým zvláštním vyslancem na Blízkém východě v roce 1983 a 1984. Během éry prezidenta Billa Clintona proslul jako jeden ze zakladatelů a aktivních členů nekonzervativního think tanku *Projekt pro nové americké století* (Project for New American Century, PNAC) a v roce 1998 podepsal dopis PNAC prezidentu Billi Clintonovi doporučující změnu režimu v Iráku a přestavbu celého regionu. K dalším signatářům PNAC, kteří se objevují v tomto textu, patří i Paul Wolfowitz, Richard Perle, John Bolton, Richard Armitage či Daniel Pipes. Donald Rumsfeld se těšil výrazné podpoře prezidenta Bushe mladšího, který si jej i navzdory kontroverzí kolem války v Iráku zvolil za svého ministra zahraničí i ve druhém volebním období. Teprve když se nespokojenost projevila i v generalitě,⁷⁵ prezident začal přemýšlet o jeho výměně a Rumsfeld skutečně rezignoval 6. listopadu těsně před volbami do Kongresu a byl nahrazen Robertem Gatesem, bývalým ředitelem CIA v letech 1991-1993.

Zpravodajská komunita

Spojené státy americké disponují největším zpravodajským aparátem na světě a na zahraniční politice státu se významnou měrou podílí přímo i nepřímo. Kromě nezávislé Ústřední zpravodajské služby (Central Intelligence Agency, CIA) provozuje své zpravodajské agentury i ministerstvo obrany (8), ministerstvo zahraničí (1), ministerstvo financí (1), ministerstvo spravedlnosti (2), ministerstvo energetiky (1) a ministerstvo národní bezpečnosti (2). Celkem tedy 16 agentur, které společně vytvářejí

⁷⁴ *Personnel and Military Casualty Statistics*. Department of Defense.

<http://siadapp.dmdc.osd.mil/personnel/MMIDHOME.HTM>

⁷⁵ CLOAD, David – SCHMITT, Eric: *More retired generals call for Rumsfeld's resignation*. New York Times 13. dubna 2006, BAKER, Peter – WHITE, Josh: *Bush speaks out for Rumsfeld*. Washington Post, 15 dubna 2006. <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/04/14/AR2006041401649.html>

zpravodajskou komunitu, institucionálně zřízenou prezidentovým příkazem 12 333 v roce 1981.⁷⁶ CIA byla zřízena zde již zmiňovaným Zákonem o národní bezpečnosti za účelem koordinace ostatních zpravodajských institucí. Zprávy předkládané zpravodajskými službami, zvláště pak CIA, měly dlouho pověst absolutní důvěryhodnosti a nad činností CIA nedržel prakticky nikdo dohled. Teprve fiasko zahraniční operace v Zátocě sviní v roce 1965, podíl na svržení chilského prezidenta Salvadora Allendeho v roce 1973 a porušování amerických zákonů kvůli podpoře nikaragujských *Contras* pobouřila veřejnost natolik, aby se začalo dohlížet na činnost CIA. Prezident Ford vytvořil v roce 1975 Rockefellerovu komisi a Kongres v téže době zřídil Churchův vyšetřovací výbor, jehož zprávy otřásly důvěrou v CIA.

Prezident později zřídil Dozorčí radu zahraničních zpravodajských služeb (Foreign Intelligence Advisory Board, PFIAB). V Kongresu jsou dva výbory, které na činnost zpravodajských služeb dohlíží. Senát také musí dát souhlas se jmenováním ředitele CIA. Přesto má Kongres jen omezenou možnost opravdu kontrolovat činnost zpravodajské komunity, neboť větší část jejího rozpočtu je „schovaná“ v rozpočtu ministerstva obrany a CIA má také vlastní zdroje financování. Proto je proces ovlivňování mnohem vyšší ve směru od zpravodajské komunity k legislativcům než naopak, zvláště poskytováním podkladových materiálů a analýz nutných k rozhodování ve věci zahraniční politiky. Mimo to především CIA ovlivňuje dění v cizích zemích přímo, jak již bylo naznačeno v případech *Contras*, invazí na Kubu atd.

Po útocích 11. září 2001 a částečně v důsledku kontroverze ohledně zprávy o iráckých zbraních hromadného ničení nastala nutnost zpravodajskou komunitu restrukturalizovat. Nově vzniklo ministerstvo národní bezpečnosti a na základě zákona Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act of 2004 byla rozdělena funkce ředitele ústředního zpravodajství na ředitele CIA a ředitele národního zpravodajství. Jedním z posledních ředitelů ústředního zpravodajství byl George Tenet, jehož kritici spojují s politizací zpravodajských služeb a přinejmenším dezinterpretací informací o iráckých zbraních hromadného ničení.⁷⁷ Tenet v červnu 2004 odstoupil z „osobních důvodů“ a byl ve své funkci nahrazen Porterem Gossem.

⁷⁶United States Intelligence Activities. Executive order 12333 4. prosince 1981.

<http://www.tscm.com/EO12333.html>

⁷⁷ GOLDBERG, Goefrey: *Woodwart vs. Tenet: The New Intelligence War*. The New Yorker 2007, 21. května. http://www.newyorker.com/reporting/2007/05/21/070521fa_fact_goldberg

Kongres

Kongres Spojených Států amerických má přes prezidentův primát značnou moc ovlivňovat zahraniční politiku. Především může vydáváním zákonných norem regulovat obchod, vyhlášovat válku, schvaluje prezidentovy nominace a ratifikuje mezinárodní smlouvy. Povinnost dvoutřetinového souhlasu Senátu s ratifikací mezinárodní smlouvy obchází prezident uzavíráním mezivládních dohod a Spojené státy vedly daleko větší počet ozbrojených konfliktů, než bylo vyhlášeno válek (formální vyhlášení války 11 státům v pěti válkách za celou dobu existence Spojených států). Mezi Kongresem neschválené kandidáty prezidenta G. W. Bushe patří například John Bolton, kterého kongresmani odmítli jmenovat velvyslancem při OSN kvůli jeho zneužívání pravomocí.

Nezanedbatelnou „pákou“ vůči exekutivě je rozpočtová pravomoc nad většinou vládních aktivit. A ještě před koncem studené války se ujalo rčení, že na Capitol Hillu sídlí 535 rádooby ministrů zahraničí. Centrem rozhodování ve věci zahraniční politiky jsou jednotlivé výbory a podvýbory, které připravují příslušnou legislativu. Zaměstnanci těchto výborů pak připravují podkladové materiály a projevy pro kongresmany. Hlavními výbory jsou senátní výbor pro zahraniční vztahy (Senate Foreign Relations Committee, SFRC) a výbor pro mezinárodní vztahy Sněmovny reprezentantů (House International Relations Committee, HIRC).

S koncem studené války dochází k určité fragmentaci Kongresu ve věci zahraniční politiky, neboť ztráta hlavního nepřítele zapříčinila také ztrátu jednotícího prvku. Kolem 65 % poslanců Sněmovny reprezentantů a 45 % senátorů nastoupilo do své funkce až po roce 1992.⁷⁸ Více než kdy dříve podléhají dnes kongresmani tlakům různých lobbistických skupin a prosazují partikulární zájmy svých volebních obvodů. Jedním z nástrojů, jak mohou prospět zájmovým skupinám, je užívání sankcí, obchodních omezení nebo naopak výhod, čímž ovlivňují i zahraniční politiku exekutivy. Zemědělci se tak například tlačili proti omezením vývozu obilnin do SSSR, ocelářský průmysl prosazuje protekcionismus. Jiní vývozci zase, jako třeba Dole a Chiquita, uplatňovali skrze Kongres nátlak na EHS, aby se vzdalo diskriminačních opatření v případě dovozu banánů. Tyto spory vyvolané domácími tlaky poté mají mnohdy mezinárodní dohru v podobě při řešení na platformě WTO.

Rozhodnutí Kongresu jsou také mnohem více ovlivněna vlivem ideologie, než je tomu u ostatních hráčů ovlivňujících směřování zahraniční politiky. Snaha zavést

⁷⁸FRASER, C.: C. d., s. 78.

obchodní sankce vůči Číně iniciovala poslankyně Sněmovny reprezentantů z Kalifornie Nancy Pelosi ve jménu lidských práv. Henry Kissinger to označil za naivní přesvědčení, že „svobodu projevu a tisku, která za pět tisíc let čínské historie nikdy neexistovala, lze zavést zákonem amerického Kongresu.“⁷⁹ Podobný zákon uvalující sankce byl prosazen i vůči Kubě a významnou měrou se na něm podílela protagonistka této práce, Ileana Ros-Lehtinen (Helms-Burton Act) Opatření zaváděná Kongresem mohou narušovat základní principů mezinárodních vztahů jako nezasahování do vnitřních záležitostí suverénních států. S nástupem republikánské administrativy 2001 chtěl ministr zahraničí zrevidovat politiku sankcí a vyzval kongresmany, aby se „zastavili, rozhlédli a poslouchali, pak napočítali do deseti a dali (Powellovi) vědět“ než budou chtít uvalit další sankce.⁸⁰ Prezident Georgie Bush mladší měl v plánu zřít se restriktivní obchodní politiky, ale teroristické útoky 11. září mu ztížily vyjednávací pozici a změnily priority.⁸¹

Zájmové skupiny

K nejstarším zájmovým skupinám, které se snažily ovlivňovat zahraniční politiku, patří etnické lobby. Ty soustřeďují svůj zájem především na oblast svého původu, a tak řecká lobby uplatňuje svůj vliv, pokud se jedná o oblast Balkánu, arménská lobby se zajímá o legislativu a zahraničněpolitické akce související s Kavkazem, proizraelská lobby se snaží ovlivňovat politiku vůči Blízkému východu atd. Jednotlivé lobbistické skupiny se liší svou organizovaností, prostředky, aktivitou a tudíž i vlivem. Arménci, jichž je v USA více než v samotné Arménii, dokáží zajišťovat své „mateřské“ zemi štědré příspěvky z americké zahraniční pomoci. Kubánská lobby (Cuban-American National Foundation, CANF), která je koncentrovaná v oblasti Floridy, patří k těm dobře etablovaným nátlakovým skupinám a pomáhá udržovat ekonomické sankce vůči Kubě. Zde zmiňovaná Ileana Ros-Lehtinen, sama kubánského původu, se podílí na sponzoringu příslušné legislativy. Proizraelská lobby, reprezentovaná American-Israel Public Affairs Committee (AIPAC), je počítána mezi skupiny vlivem srovnatelné s National Rifle Association (NRA) obhajující právo nosit

⁷⁹KISSINGER, Henry: *Potřebuje Amerika zahraniční politiku? Cesta k diplomacii pro 21. století*. Praha, BB Art 2002, s. 206.

⁸⁰HOAGLAND, Jim: *Your sanctions...* Washington Post, 18. února 2001.

⁸¹FRASER, C.: C. d., s. 74.

zbraň nebo s průmyslovými odbory American Federation of Labor and Congress of Industrial Organizations (AFL-CIO).

Mezi ekonomické lobby patří hlavně odbory a průmysl. AFL-CIO například v roce 2000 zorganizovala protest 15 000 odpůrců přijetí Číny do WTO a vůdci protestů svou činnost zdůvodňovali čínským porušováním lidských práv. Tato rétorika nachází na půdě Kongresu odezvu, neboť umožňuje morálními argumenty (ochrana lidských práv) hájit racionální cíle (ochrana pracovních míst ve svých volebních obvodech). K dalším důležitým odvětvím, která si dokáží razantně hájit svůj zájem, můžeme počítat energetiku, jak dokládá odpor vůči Kjótskému protokolu.

Další skupina lobbistických organizací zdůvodňuje svou existenci a počínání ideologickými argumenty. Patří sem předně církve a náboženské spolky. Katolíci reprezentovaní biskupskou konferencí zaujali odmítavý postoj vůči jaderným zbraním a podporují jednání o odzbrojování. Evangeličtí protestanti, zpravidla napojení na Moral Majority nebo Christina Coalition naproti tomu častěji prosazují vyšší výdaje na zbrojení a užití vojenské síly v zahraničí.⁸² Evangelíci také podporovali politiku Ronalda Reagana a G. W. Bushe. Prezident Bush mladší, sám silně věřící, se nechal ovlivnit pastorem Hageem a jeho organizací Christians United for Israel. Kromě náboženských skupin sem lze zařadit i nevládní organizace jako Greenpeace, Amnesty International, Human Rights Watch, ale i NRA atd.

Mezi zájmové skupiny patří i tzv. *think tanky*. Jde o výzkumná pracoviště se zřetelným ideologickým zaměřením. Těchto institucí je v současné době v USA přes stovku a v naprosté většině jsou zaměřeny na zahraniční politiku.⁸³ Poskytují analýzy a podklady k rozhodování politikům a úředníkům a tvoří tak most mezi ideovým světem univerzit a praktickým světem politiky. K nejvlivnějším *think tankům* patří Brookingsův Institut, jehož spíše liberální postoj vyhovoval Clintonovým administrativám. Dále Heritage Foundation, American Enterprise Institute, Hudson Institute, jež všechny inklinují ke konzervatismu a zásobovaly administrativy G. W. Bushe. Všechny tyto instituce poskytují odborné, stěží však nezávislé podklady pro rozhodování. Toto nahrazování věcné analýzy ideologickými předsudky může být jedním ze zdrojů

⁸²CHITTICK, William – PINGEL, Ann L.: *American Foreign Policy: A Framework for Analysis*. Washington D. C., CQ Press 2006, s. 458.

⁸³FRASER, C.: C. d., s. 98.

přijímání chybných rozhodnutí v zahraniční politice, jak se tomu nejspíš stalo v případě prezidenta G. W. Bushe⁸⁴ a jak se tomu nejspíše děje dlouhodobě v případě Kongresu.

Veřejné mínění a masmédia

Vliv veřejného mínění a médií na politiku v USA lze stěží popřít, ale platí tomu tak i u zahraniční politiky? Předně veřejnost získává své informace z televize, z internetu a poté z tištěných novin⁸⁵ a zahraniční dění patří mimo období zvláštních krizí k posledním tématům, jimž divák či posluchač věnují pozornost.⁸⁶ Výzkumy veřejného mínění vykazují tomu odpovídající katastrofální nevědomost ve věcech zahraniční politiky, včetně aktuálních a pro USA z hlediska vitálních zájmů důležitých událostí.⁸⁷ Pro média nejsou z valné části zahraniční události zajímavé a zpravodajství přinášené 24 hodin denně oslabuje vnímavost vůči zprávám celkově. Konflikt nebo krize kdekoliv na světě přitáhne zájem, pouze pokud jsou přítomny televizní kamery a reportéři s živým vysíláním. Americká veřejnost je citlivá na krátkodobé a intenzivní vlivy jako náhlá krize nebo neočekávané dobré zprávy. Vysokou morálku je pak snadnější udržet ve vztahu k negativním než k pozitivním událostem.⁸⁸ Média sama o sobě zahraniční politiku ovlivňují velmi omezeným způsobem, pokud administrativa svou politiku dobře komunikuje.

2. 2 Předchozí iniciativa

Syria Accountability and Lebanese Restoration Act of 2003, zmiňovaný nezřídka jako SAA, SALSA, *Syria Accountability Act* či SALSRA, má svého předchůdce v řadě iniciativ, z nichž některé se staly federálním zákonem. Myšlenkově čerpá z předpokladu, že lze vhodně nastavenou legislativou v jednom státě dosáhnout určitými prostředky změnu v politice státu jiného. Těmi prostředky jsou především ekonomické sankce a svůj precedens tato představa našla v zákonu přijatém Kongresem v roce 1974 a uvalujícím sankce se záměrem přimět Sovětský svaz, aby

⁸⁴KREJČÍ, O.: C. d., s. 354.

⁸⁵The Pew Research center: *Key News Audiences Now Blend Online and Traditional Sources*.
<http://people-press.org/report/444/news-media>

⁸⁶ROSATI, Jerel – SCOTT, James: *The Politics of United States Foreign Policy*. London 2007, s. 354.

⁸⁷HASTEDT, Glenn: *American Foreign Policy. Past, Present, Future*. Upper Saddle River, Prentice Hall 2006, s. 140.

⁸⁸LERCHE, Charles: *Foreign Policy of American People*. Prentice Hall 1967, s. 186.

uvolnil židovskou emigraci. Jasnější kontury získala tato legislativní aktivita v zákonech zaměřených proti Kubě, hlavně Cuban Democracy Act (1992) a Helms-Burton Act (1996). Helms-Burton Act sponzorovaný senátorem Jessem Helmssem, republikánem ze Severní Karolíny a poslancem Sněmovny Reprezentantů Danem Burtonem, republikánem z Indiany, zpříšňoval sankce na Kubu již uvalené, přijal další omezení proti stávajícímu režimu a představil opatření na podporu kubánské opozice. S tímto zákonem vyjádřily nesouhlas státy jako Kanada, Mexiko či Brazílie, neboť to považovaly za jasné porušení mezinárodního práva a vměšování se do vnitřních záležitostí suverénního státu. Evropská unie a Velká Británie dokonce přijaly zákonná odvetná opatření.⁸⁹ Na této legislativě se podílela řada legislativců, kteří jsou protagonisty následujících kapitol.

Za přímého předchůdce zákona zkoumaného zákona můžeme považovat *Syria Accountability and Lebanese Restoration Act of 2002*, a není to jen název, co mají tyto dva dokumenty společného. Návrh H. R. 4483, který představil republikánský poslanec Sněmovny reprezentantů Richard „Dick“ Armeý z Texasu, zahrnoval prakticky všechna východiska a nástroje, jako jeho pozdější verze. V první polovině roku 2002 však nebyla příhodná doba pro přijetí této legislativy a administrativa neviděla jediný důvod, proč spolupracující a užitečnou Sýrii trestat sankcemi. Vhodná situace nastala o rok později, kdy Eliot Engel, demokratický poslanec Sněmovny reprezentantů z New Yorku a Ileana Ros-Lehtinen, republikánská poslankyně z Floridy, předložili SALSA znova. Jedinou skutečnou změnou, kterou návrh prošel, byl „přílepek“ ve východiscích Kongresu týkající se Syrského vztahu k Iráku. Přestože administrativa prezidenta George W. Bushe neprojevovala o nic větší nadšení než o rok dříve, návrh si získal obrovskou podporu napříč Kongresem.

2. 3 Kongres: východiska

Dne 12. dubna byl ve Sněmovně reprezentantů představen návrh zákona s komplikovaně znějícím názvem,⁹⁰ známým spíš jako *Syria Accountability Act*, či

⁸⁹V případě Velké Británie „Statutory Instrument 1996 No. 3171“, v případě EU „Council Regulation (EC) No 2271/96.

⁹⁰„To halt Syrian support for terrorism, end its occupation of Lebanon, stop its development of weapons of mass destruction, cease its illegal importation of Iraqi oil and illegal shipments of weapons and other military items to Iraq, and by so doing hold Syria accountable for serious international security problems it has caused in the Middle East, and for other purposes.“

SALSA. Zkrácený titul, pod nímž pak návrh putoval Kongresem, odkazuje k roku 2003,⁹¹ což je důležité především z důvodu mnoha dalších podobných návrhů zákona, jimiž se Kongres snažil přivést Sýrii k odpovědnosti a kterými se hodlám alespoň okrajově zabývat. Jaké byly výchozí pozice Kongresu při schvalování legislativy nacházející široký konsenzus napříč stranami, o němž svědčí více než nadstandardních 297 kosponzorů ve Sněmovně reprezentantů a 81 v Senátu? V první řadě je nutné vzít v úvahu momentální mezinárodní situaci. SALSA byl předložen 12. dubna 2003, tedy 26 dní po zahájení invaze do Iráku. V atmosféře války proti teroru se zákonodárci odkazují k projevu prezidenta G. W. Bushe ze společného zasedání Kongresu, kdy prohlásil, že „každý národ v každé zemi musí nyní učinit rozhodnutí, zda je s námi nebo zda je s teroristy...od tohoto dne každý národ, který pokračuje v poskytování útočiště nebo v podpoře terorismu, bude považován Spojenými státy za nepřátelský režim.“⁹² O rok později se obrátil přímo k Sýrii a nabádal ji, že „(...) musí zvolit správnou stranu ve válce proti teroru uzavřením teroristických (výcvikových) táborů a vyhnat teroristické organizace.“⁹³

Zákonodárci se také odkazují k rezoluci 1373 Rady bezpečnosti OSN nařizující, aby všechny státy předcházely a potlačovaly financování terorismu, kriminalizovaly cílevědomé shromažďování či poskytování finančních prostředků pro tyto úkony a tyto aktiva nebo hospodářské zdroje zmrazily. Podle této rezoluce by státy měly odepřít bezpečné útočiště pro ty, kdo financují, plánují, podporují nebo páchají teroristické činy.⁹⁴ Ministerstvo zahraničí uznává Sýrii jako stát sponzorující mezinárodní terorismus a v příslušném seznamu je zapsána již od 29. prosince 1979.⁹⁵ Vztahují se tak na ni restriktce stanovené v zákonech *Export Administration Act*,⁹⁶ *Arms Export*

⁹¹Syria Accountability and Lebanese Sovereignty Restoration Act of 2003.

⁹² *Transcript of Bush's address*. 20. září 2001.

<http://archives.cnn.com/2001/US/09/20/gen.bush.transcript/>

⁹³ *President Bush Calls for New Palestinian Leadership*. 24. června 2002.

<http://web.archive.org/web/20020827222456/www.whitehouse.gov/news/releases/2002/06/20020624-3.html>

⁹⁴ Rezoluce RB OSN 1373, 28. září 2001. <http://www.un.org/News/Press/docs/2001/sc7158.doc.htm>

⁹⁵ *State Sponsors of Terrorism* U. S. Department of State. <http://www.state.gov/s/ct/c14151.htm>

⁹⁶ Čl. 6 odst. J *Export Administration Act*. <http://www.access.gpo.gov/bis/ear/txt/legalauthority.txt>

*Control Act*⁹⁷ a *Foreign Assistance Act*,⁹⁸ které omezují možnost zahraniční pomoci, zakazují export zbrojní techniky a materiálu s možným využitím pro vojenské účely. Přes tento stav pocítovali poslanci Sněmovny reprezentantů, že USA vůči Sýrii, navzdory její podpoře a poskytování útočiště teroristickým skupinám, uplatňují sankce mnohem laxněji než ve vztahu k jakékoli jiné zemi uvedené na seznamu sponzorů terorismu. Mezi teroristické skupiny, které Kongres zmiňuje, patří především Hizballáh, Hamás, Palestinský islámský džihád, Lidová fronta pro osvobození Palestiny a Lidová fronta pro osvobození Palestiny – Hlavní velení. Syrská vláda těmto uskupením poskytuje výcvikové tábory a jiná zařízení na svém území, stejně tak i území Libanonu obsazená syrskými ozbrojenými silami, a umožňuje Íránu dopravovat dodávky přes Sýrii.

Samotná přítomnost syrských jednotek a bezpečnostních složek, jejichž počet byl tehdy odhadován na 20 000, je z hlediska četnosti v pořadí třetím argumentem uváděným na podporu návrhu zákona. Tato vojenská přítomnost zabírající velkou část svrchovaného území Libanonu vyvíjela dle Kongresu přílišný vliv na libanonskou vládu a oslabovala tak politickou nezávislost. Nelibost nad přítomností syrských jednotek opřeli zákonodárci

z hlediska mezinárodního práva o rezoluci 520 Rady bezpečnosti OSN, která vyzývá k přísnému respektování svrchovanosti, územní celistvosti, jednotě a politické nezávislosti Libanonu pod jediným a výhradním orgánem vlády Libanonu libanonské armády v celém Libanonu.⁹⁹ Poukazují tím také na skutečnost, že Izrael všechny své ozbrojené síly z Libanonu stáhl v souladu s rezolucí 425 Rady bezpečnosti OSN¹⁰⁰ a navzdory potvrzení ze strany generálního tajemníka OSN pokračoval Hizballáh podporovaný ze strany Sýrie a Íránu v útocích, svého času konkrétně na hlídky farmy

⁹⁷Čl. 40 *Arms Export Control Act*.

http://www.law.cornell.edu/uscode/html/uscode22/usc_sup_01_22_10_39.html

⁹⁸Čl. 620A *Foreign Assistance Act*. http://frwebgate.access.gpo.gov/cgi-bin/getdoc.cgi?IPaddress=wais.access.gpo.gov&dbname=107_cong_senate_committee_prints&docid=f:70363.wais

⁹⁹Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 520, 17. září 1982.

<http://unifil.unmissions.org/Portals/UNIFIL/Repository/520.d8f4cc08-b0b8-4393-ac3d-3c8986556b93.pdf>

¹⁰⁰Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 425, 19. března 1978. <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/368/70/IMG/NR036870.pdf?OpenElement>

Šibáa pod záminkou neúplného stažení. Sýrie tak znemožnila Libanonu - suverénní zemi - splnit své povinnosti vyplývající z rezoluce 425 Rady bezpečnosti a nasadit své vojáky do jižního Libanonu.

Od roku 1990 do roku 2003 se v Senátu a Sněmovně reprezentantů objevilo sedm návrhů zákonů a usnesení, které vyžadovaly stažení syrských ozbrojených sil z Libanonu. Opíraly se přitom mimo jiné o rostoucí počet mírových a demokratických výzev z celého libanonského politického spektra ke stažení syrských vojsk. Ministr zahraničí C. Powell k tomu prohlásil, že cílem Spojených států je „*nechat Libanonce, aby si v Libanonu vládli bez přítomnosti (syrské) okupační armády.*“¹⁰¹ V důsledku toho, že izraelsko-libanonskou hranici a velkou část jižního Libanonu kontroluje Hizballáh, který pokračuje v útocích na izraelské pozice, mohou iránské revoluční gardy a další ozbrojené skupiny působit volně v daném prostoru, udržovat tisíce raket podél severní hranice Izraele a destabilizovat tím celý region. George Tenet, ředitel CIA v letech 1997 a 2004, varoval Senát před Sýrií a Íránem podporovaným Hizballáhem, který označil za „*organizaci s celosvětovou přítomností stejně (jako al Káida), ne-li mnohem více akceschopnou.*“ George Tenet, společně s admirálem Jacobym, ujistil senátora Pryora a celý výbor pro ozbrojené složky o kvalitě Íránem poskytovaném výcviku vytvářející „*celkem velký smrtící potenciál*“.¹⁰²

Kromě podpory mezinárodního terorismu, je dalším faktem tolik znepokojujícím Kongres i vývoj zbraní hromadného ničení. Podle zprávy CIA z prosince 2001 vlastní Sýrie stovky balistických raket krátkého doletu známých pod kódovým označením NATO jako FROG, Scud a SS-21 a pokračuje ve vývoji střel středního doletu. K raketám Scud již má hlavice s chemickými zbraněmi a dále vyvíjí biologické zbraně. Zpravodajská komunita vyjádřila také své znepokojení nad syrským záměrem vyvíjet zbraně jaderné.¹⁰³ O dva roky později svá tvrzení CIA upřesnila. Chemické zbraně nabyly podobu sarinu a dalších toxických a perzistentních nervově paralytických látek.

¹⁰¹SCHWEID, Barry: *Powell blames Palestinians for violence, peace failure.* Chicago Tribune, 14. března 2003.

¹⁰²TENET, G.: *Current and future worldwide threats to the national security of the United States:* hearing before the Committee on Armed Services, United States Senate, One Hundred Eighth Congress, first session, 12. února, 2003.

¹⁰³*Foreign Missile Developments and the Ballistic Missile Threat Through 2015.* National Foreign Intelligence Board under the authority of the Director of Central Intelligence. Unclassified Summary of a National Estimate, prosinec 2001. <http://www.fas.org/jirp/nic/bmthreat-2015.htm>

Zároveň však byla konstatována závislost Sýrie na zahraniční pomoci u klíčových prvků programu chemických zbraní, a to včetně chemických prekurzorů a klíčových výrobních zařízení. Rusko a Sýrie sestavily kooperativní program a uzavřely dohodu o spolupráci v oblasti civilní jaderné energetiky. V zásadě, pokud bude Sýrie chtít, může díky přístupu k ruským odborným poznatkům rozšířit své původní kapacity a vyvíjet jaderné zbraně. U vývoje biologických zbraní se zpráva spokojila s formulací „vysoce pravděpodobné“,¹⁰⁴ ale John Bolton, státní tajemník pro kontrolu zbrojení a mezinárodní bezpečnost již dříve prohlásil, že *"Spojené státy také ví, že Sýrie má již dlouho chemický válečný program. Přechovává zásoby nervového plynu sarinu a je zapojena do výzkumu a vývoje více toxického a perzistentního nervového plynu VX. Sýrie, která podepsala, ale neratifikovala [úmluvu o zákazu biologických zbraní], sleduje vývoj biologických zbraní a je schopna vyrábět alespoň malé množství biologických bojových látek."*¹⁰⁵

Ve věci jaderných zbraní je Sýrie signatářem Smlouvy o nešíření jaderných zbraní (21 UST 483), která vstoupila v platnost dne 5. března 1970, a je tak vázána slibem nesnažit se vyrobit či jinak získat jaderné zbraně a v plném rozsahu přijmout kontrolní opatření Mezinárodní agentury pro atomovou energii v případě podezření ze zneužívání jaderných materiálů. Naproti tomu Sýrie není smluvní stranou Úmluvy o chemických zbraních, nebo Úmluvy o biologických zbraních, která vstoupila v platnost 29. dubna 1997, resp. 26. března 1975.

Dalším trnem v oku Kongresu bylo porušování rezoluce 661 Rady bezpečnosti OSN omezující import irácké ropy a dalších komodit¹⁰⁶ a podpora režimu Saddáma Husajna mimo rozsah povolený příslušnými rezolucemi. Syrský prezident Baššár al-Asad přislíbil ministrovi zahraničí C. Powellovi v únoru 2001 ukončení dalšího porušování rezoluce Rady bezpečnosti 661, ale tento slib nebyl splněn. V průběhu Saddámovy režimu vydělávala Sýrie odhadem na nelegálním importu a následném prodeji za tržní ceny více než 50 milionů dolarů měsíčně. Tyto dodávky trvaly od roku

¹⁰⁴Unclassified Report to Congress on the Acquisition of Technology Relating to Weapons of Mass Destruction and Advanced Conventional Munitions. 7. leden 2003.

¹⁰⁵BOLTON, John: *Beyond the Axis of Evil: Additional Threats From Weapons of Mass Destruction*. Heritage Foundation, Washington D. C., 6. května 2002.

<http://www.heritage.org/Research/Lecture/Beyond-the-Axis-of-Evil>

¹⁰⁶ Čl. 3, odst. a) rezoluce 661 RB OSN, 6. srpna 1990. <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/575/11/IMG/NR057511.pdf?OpenElement>

2000, kdy byl znovu zprovozněn ropovod do Sýrie,¹⁰⁷ a Irák na tomto dle odhadu získával prostředky ve výši až dvou milionů dolarů denně. V únoru 2001 podepsaly syrská a irácká vláda dohodu o volném obchodu a železniční trať z Mosulu do Aleppa byla mimo jiné využívána k zásobování Saddámovu režimu širokou škálou zbraňových systémů.¹⁰⁸

Se začátkem operace Irácká svoboda vzrostly obavy spojenců z reakce iráckých sousedů, především pak Íránu a Sýrie. Ministr obrany Donald Rumsfeld varoval 28. března 2003 před Sýrií tvrzením, že „...*máme k dispozici informace, že syrsko-iráckou hranici překročily vojenské dodávky zahrnující například brýle pro noční vidění... Tyto dodávky představují přímé ohrožení životů koaličních sil. Považujeme tyto dodávky za nepřátelský akt a budeme za ně hnát syrskou vládu k odpovědnosti*“¹⁰⁹ a 13. dubna už ohlašoval „hordy“ syrských bojovníků vstoupivších do Iráku se stovkami tisíc dolarů a letáky nabízejícími odměnu za mrtvé americké vojáky.¹¹⁰ Mezi tím byl v Kongresu se značnou nelibostí přijat i výrok syrského ministra zahraničí Farúka al-Šaraa ze dne 31. března 2003, že „zájmem Sýrie je vidět útočníky v Iráku poražené“. Náměstek ministra zahraničí pro kontrolu zbrojení a mezinárodní bezpečnost John Bolton předstoupil 16. září 2003 před podvýbor pro Blízký východ a Střední Asii Výboru pro mezinárodní vztahy Sněmovny reprezentantů, a zdůraznil syrské "nepřátelské akce vůči koaličním silám během operace *Irácká svoboda*. John Bolton poté dodal, že „*Sýrie umožnila tok vojenské výzbroje do Iráku v předvečer a během války. Sýrie povolila dobrovolníkům průchod do Iráku, aby mohli bojovat ve válce a zabít příslušníky našich sil, a stále tak činí... chování [Sýrie] během operace Irácká svoboda zdůrazňuje význam získávání zpráv a informací o syrských kapacitách ve věci zbrani hromadného ničení.*“¹¹¹ Během

¹⁰⁷ *Case Studies in Sanction and Terrorism*. Peterson Institute for International Economics.

<http://www.petersoninstitute.org/research/topics/sanctions/syria.cfm>

¹⁰⁸ ZISSER, Eyal: *Syria and the War in Iraq*. *Modelé East Review of International Affairs*, 7, 2003, č. 2.

<http://meria.idc.ac.il/journal/2003/issue2/jv7n2a4.html>

¹⁰⁹ *Rumsfeld warns Syria about aiding Iraq*. CNN, 29. března 2003.

<http://www.cnn.com/2003/US/03/28/sprj.irq.pentagon.syria/index.html>

¹¹⁰ BORGER, Julian – WATT, Nicholas: *Bush tells Syria to give up Iraqis*. *Guardian*, 14. dubna 2003.

<http://www.guardian.co.uk/world/2003/apr/14/syria.politics>

¹¹¹ BOLTON, John: *Syria: Implications for U. S. Security and Regional Stability*. Hearing before the Subcommittee on the Middle East and Central Asia of the Committee on International Relations. House of representatives, one hundred eighth Congress, First session, 16. září 2003.

http://commdocs.house.gov/committees/intlrel/hfa89406.000/hfa89406_of.htm

svého vystoupení před Výborem pro mezinárodní vztahy Sněmovny reprezentantů 25. září 2003 prohlásil velvyslanec L. Paul Bremer III., správce Dočasné koaliční správy v Iráku, že z 278 příslušníků třetích zemí, kteří byli zajati koaličními silami v Iráku, tvoří největší samostatnou skupinou Syřané.¹¹²

Sýrie byla v té době nestálým členem Rady bezpečnosti OSN. Byla zvolena 8. října 2001 na dvouleté období počínaje 1. lednem 2002. Mezi červnem 2002 a srpnem 2003 působila dokonce jako předsednická země Rady bezpečnosti a dle mínění Kongresu se tak dělo navzdory článku 23 odst. 1 Charty OSN. Valné shromáždění totiž volí deset nestálých členů Rady bezpečnosti „*majíc náležitý zřetel především na to, jak členové Organizace přispívají k zachování mezinárodního míru a bezpečnosti, a k ostatním cílům Organizace, jakož i na spravedlivé rozdělení po stránce zeměpisné.*“¹¹³

2. 4 Závěry Kongresu

Na základě výše zmíněných informací se Kongres rozhodl zaujmout k Sýrii jistá stanoviska.¹¹⁴ Shrnul je do osmi bodů takto:

3. Vláda Sýrie by měla okamžitě a bezpodmínečně zastavit podporu terorismu, trvale a otevřeně se přihlásit k úplnému odřeknutí všech forem terorismu a uzavřít všechny teroristické pobočky a zařízení v Sýrii, včetně těch Hamásu, Hizballáhu, Palestinského islámského džihádu, Lidové fronty pro osvobození Palestiny a Lidové fronty pro osvobození Palestiny-Hlavní velení.
4. Vláda Sýrie by měla:
 - a. Okamžitě a bezpodmínečně zastavit podporu tranzitu fyzických osob, vojenského vybavení a všech smrtících prostředků do Iráku, s výjimkou případů povolených Dočasnou koaliční správou nebo zástupci mezinárodně uznávané irácké vlády.
 - b. ukončit svou podporu „dobrovolníkům“ a teroristům, kteří cestují do Iráku přes Sýrii za účelem bojů proti koaličním silám, a

¹¹²BREMER, Paul: *U. S. Policy toward Iraq*. Hearing before the Committee of International Relations. House of representatives, one hundred eighth Congress, first session.

http://commdocs.house.gov/committees/intlrel/hfa89534.000/hfa89534_0f.htm

¹¹³Čl. 23 odst. 1 Charty OSN. <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

¹¹⁴*Statement of Policy*. <http://www.congress.gov/cgi-bin/query/F?c108:1:./temp/~c10848wFiW:e16678:>

- c. provést konkrétní a ověřitelné kroky k zamezení takového chování a dohlížet na teritorium pod syrskou kontrolou.
5. Sýrie by se měla okamžitě zavázat k úplnému stažení svých ozbrojených sil, včetně vojenských, polovojenských a bezpečnostních sil z Libanonu a stanovit pevný časový plán pro tento závazek.
 6. Libanonská vláda by měla začít s rozmisťováním svých ozbrojených sil ve všech oblastech Libanonu, včetně jižního Libanonu v souladu s rezolucí 520 Rady bezpečnosti OSN ze 17. září 1982 s cílem prosadit suverenitu libanonského státu na celém svém území. Dále by měla vystěhovat všechny teroristické a zahraniční síly z jižního Libanonu, a to včetně Hizballáhu a iránské Revoluční gardy.
 7. Syrská vláda by měla zastavit vývoj a nasazení raket dlouhého a středního doletu vývoj a stejně tak zrušit výrobu biologických a chemických zbraní.
 8. Vlády Libanonu a Sýrie by měly začít vážná a bezpodmínečně dvoustranná jednání s izraelskou vládou s cílem realizovat trvalý mír.
 9. Spojené státy by měly pokračovat v poskytování humanitární a vzdělávací pomoci libanonskému lidu pouze prostřednictvím vhodných soukromých nevládních organizací a příslušných mezinárodních organizací. To vše až do doby, kdy libanonská vláda potvrdí svou suverenitu i kontrolu nad všemi svými teritorii dosáhne plné politické nezávislosti, jak bylo požadováno v rezoluci 520 Rady bezpečnosti OSN.
 10. Jako narušitel několika klíčových rezolucí Rady bezpečnosti OSN a jako národ, který sleduje politiky podkopávající mezinárodní mír a bezpečnost, by nemělo být Sýrii povoleno působit jako předseda Rady bezpečnosti, ani do Rady bezpečnosti vstoupit, a měla by být z Rady bezpečnosti odstraněna.

2. 5 Plánovaná opatření

Zákon v první řadě opakuje zákazy a nařízení stanovená již v dřívější legislativě upravující hospodářská omezení vůči státům podporující terorismus. Tyto sankce byly dříve spojeny se zápisem na příslušnou listinu ministerstva zahraničí, nyní jsou na tomto zápisu nezávislá. Rozšířený seznam zakázaných vývozních položek nyní omezuje prezidentovi udělovat exportní licence na zboží a technologie „dvojitěho využití“, které

by mohly sloužit i k vojenským účelům. SALSA nabádá prezidenta, aby si vybral přinejmenším dvě z následujících sankcí:

1. Zakázat export zboží z USA do Sýrie vyjma potravin a léků.
2. Zakázat investice a podnikatelské aktivity amerických společností v Sýrii.
3. Omezit pohyb syrských diplomatů na 25 mílový okruh kolem Washingtonu D. C. s umožněním cesty do sídla OSN.
4. Zakázat přistávat či používat vzdušný prostor Spojených států amerických letadlům společností vlastněných nebo kontrolovaných Sýrií.
5. Redukovat diplomatické styky se Sýrií.
6. Zmrazit veškeré transakce majetku vlastněného syrskou vládou.

2. 6 Stanoviska Kongresu pod drobnohledem

Zákon uplatňující restriktce vůči některému ze suverénních států může mít potenciálně významné důsledky z hlediska mezinárodních vztahů a/nebo ekonomického dopadu přinejmenším na sankcionovaný národ. Proto považuji za vhodné podrobit podmínky kongresmanů bližšímu zkoumání a ptát se na hodnotu informací, na nichž zákonodárci zakládali svá stanoviska. Při určování potřeby příslušné legislativy vycházeli poslanci Sněmovny reprezentantů argumentačně z řady tvrzení, mezi nimiž lze identifikovat několik hlavních skupin:

- Používají protiteroristické výroky prezidenta G. W. Bushe s cílem zasadit zákon do ideologického rámce současné administrativy.
- Potřeba sankcí je podepřena syrskou podporou teroristickým skupinám.
- Odvolávali se na již platnou federální legislativu, mezinárodní smlouvy a rezoluce Rady bezpečnosti OSN související s tématem, na něž je možné navazovat.
- Kongres zásadně nesouhlasí s aktivitami Sýrie v Libanonu a SALSA je přijímána s cílem tyto aktivity zásadně změnit.
- Držení a další vývoj zbraní hromadného ničení, stejně tak výroba či získávání jejich nosičů, je vnímán jako hrozba pro USA a stabilitu regionu.
- Syrská podpora Saddáma Husajna, která je vnímána jako nebezpečí americkým zájmům v regionu Blízkého východu.

Rétorika prezidenta G. W. Bushe se po 11. září 2001 nesla v jasně agresivním duchu manichejského dualismu: „My jsme ti dobří a bojujeme proti zlu. Nejste-li s námi, jste zlí. Nejste-li s námi, jste proti nám.“ V souvislosti s útoky al-Kaidy vyslal Damašek jasný signál a spolupracoval s Washingtonem, poskytl vyšetřovatelům CIA přístup ke zpravodajským informacím a k Mohammedovi Zammarovi, údajnému verbíři některých únosců letadel.¹¹⁵ I přes silná slova prosazoval G. W. Bush v případě Sýrie spíše jednání¹¹⁶ a větší přínos spatřoval v Sýrii spolupracující než zahnané do kouta pod hrozbou sankcí či dokonce násilí. Po jednom neúspěšném pokusu přijmout SALSA a po roční legislativní rozpravě u pokusu druhého vyjádřila administrativa svůj postoj v říjnu 2003, když skrze ministerstvo zahraničí avizovala, že k dané záležitosti nemá žádný postoj.¹¹⁷ Tento neutrální přístup přesně vystihoval pasivní politiku administrativy G. W. Bushe¹¹⁸ vůči Sýrii a iniciativu tak zcela přenechala na Kongresu.

Mezi požadavky kladené americkým ministrem zahraničí C. Powellem při návštěvě Damašku v květnu 2003 patřilo i uzavření tammích poboček Hamasu a Palestinského islámského džihádu. Ve skutečnosti k jejich uzavření došlo na začátku května a s nimi byly zrušeny i pobočky Lidové fronty za osvobození Palestiny, Lidové fronty pro osvobození Palestiny – Hlavního velení.¹¹⁹ Nicméně toto opatření bylo shledáno nedostatečným s odůvodněním, že předáci těchto uskupení koordinují zahraniční teroristické akce pomocí mobilních telefonů, kteréžto hovory americké zpravodajské služby zachytily. Pominu problematiku odposlouchávání syrských a jiných státních občanů na syrském území zahraničními zpravodajskými službami, neboť to nebylo předmětem syrské reakce. Syrská vláda prostě podotkla, že tyto osoby jsou součástí více než půl milionové komunity dalších palestinských uprchlíků. Jednoduše není v jejich silách sledovat každý kontakt. Stran zachycených hovorů nelze nic víc

¹¹⁵ ACKERMAN, Spencer: *Rough Trade*. New Republic, 13. ledna 2003; MARTIN, Susan T.: *Experts Disagree on Dangers of Syria*. St. Petersburg Times, 3. listopadu 2002

¹¹⁶V květnu 2003 byl C. Powell vyslán na diplomatickou cestu po Blízkém východě.

¹¹⁷BORGER, Julian: *Bush signals backing for Syria sanctions*. Guardian, 8. října 2003.
<http://www.guardian.co.uk/world/2003/oct/08/syria.israel>

¹¹⁸Poslanec Sněmovny reprezentantů to komentoval slovy že „je půlka října a Bush (za tu dobu) neudělal nic“. ACKERMAN, Gary: <http://www.congress.gov/cgi-bin/query/C?r108:./temp/~r108nDSDgq>

¹¹⁹STRINDBERG, A.: C. d., s. 58.

dodat, protože americká strana odmítla své důkazy předložit syřanům ani nikomu jinému a tak se tento argument jen těžko vyvrací nebo potvrzuje.¹²⁰

V případě podpory teroristických organizací byl opět používán dvojitý metr. Jeden z představitelů strany Baas se k tomu údajně vyjádřil, že „*To, co (Američané) nazývají syrskou okupací Libanonu, garantuje stabilitu a klid, zatímco izraelská okupace Západního břehu a Gazy stála za poslední tři a půl roku tři a půl tisíce životů a je odměňována garantovanými půjčkami a pomocí.*“¹²¹ Po útocích 11. září 2001 odsoudil Fadlalláh tento akt a Hizballáh vydal oficiální prohlášení vyjadřující politování nad touto ztrátou nevinných životů.¹²² Washington dokonce uvažoval začít posuzovat Hizballáh pouze jako politickou stranu a s přihlédnutím k jeho společenskému přínosu jej vyškrtnout ze seznamu teroristických organizací, pokud svou činnost omezí pouze na území Libanonu.¹²³ Představitelé Hizballáhu nabídli jednání, ale byli odmítnuti. Moše Maoz, odborník na Sýrii z Hebrejské Univerzity k tomu poznamenal, že „*Sýrie není žádný svatoušek, a každý to ví, ale Hizballáh je hrozbou hlavně pro Izrael.*“¹²⁴ Stejným způsobem lze posuzovat Hamás, tedy jako politickou stranu se strukturou podobnou Hizballáhu s řadou sociálních institucí a paramilitárními složkami. Ostatně by bylo zajímavé srovnat organizace jako Hamás či Hizballáh s působením a strukturou strany Mapaj a její vztah k Histadrutu a Haganě za britského mandátu v Palestině. Otázkou zůstává i rozsah podpory Hamásu, když v době přijímání SALSA bylo odhadováno, že polovinu jeho rozpočtu tvořily finance ze Saúdské Arábie, amerického spojence.¹²⁵

¹²⁰Tamtéž.

¹²¹STRINDBERG, A.: C. d., s. 60.

¹²²Pro úplnost je nutné dodat, že jedním dechem vyjadřovali soustrast i přičítali vinu za tyto teroristické útoky americké blízkovýchodní politice, což přinejmenším zkazilo dobrý dojem. KARAM, Zeina: *Hezbollah Regrets Lives Lost in Terror Attacks, but Blames U.S. Policies*, Associated Press, 16. září, 2001

¹²³Nicholas Nasif, Writer Views Resistance „Crisis“for Lebanon, Syria; Notes Hizballah ‘Mistakes,“ al-Nahar (Beirut), December 27, 2001, Foreign Broadcast Information Service, Near East and South Asia (FBIS-NES-2001-1230), 30. prosince 2001.

¹²⁴Citováno podle MEARSHEIMER, John – WALT, Stephen: *The Israel Lobby and US Foreign Policy*. Farrar, Straus and Giroux 2007, s. 265.

¹²⁵NATTA, Don Van Jr. - O'BRIAN, Timothy L.: *Flow os Saudis 's Cash to Hamas Is Scrutinized*. New York Times, 17. září 2003; *Terrorist Financing Issues*. CRS Report for Congress: Saudi Arabia, prosinec 2004, s. 15-16.

Zákonodárci věnovali během diskuze značnou část vojenské připravenosti Sýrie, přičemž v komisích byly využity i starší materiály na dané téma z téhož roku, což není nijak neobvyklé, vezmeme-li v úvahu, že v komisích sedí stále titíž lidé. Jedním z těchto materiálů byla sdělení viceadmirála Lowella Jacobyho.¹²⁶ V příslušném dokumentu o 17 stranách čistého textu zmiňuje Sýrii jen jednou.¹²⁷ Tenet v diskuzi se senátory navíc připouští, že dnešní podpora států jako Sýrie je menší než třeba před deseti lety. Celkově lze zaznamenat, že v debatách o terorismu není Sýrie mimo historické vsuvky prakticky vůbec zmiňována samostatně, ale téměř vždy ve slovním spojení „státy jako Libye, Írán nebo Sýrie“. Když se George Tenet vyjádřil o Severní Koreji a naznačil, že státy jako Írán nebo Sýrie by mohly mít v dohledné době jaderné zbraně, senátor Kennedy se jeho slov chytil a pokusil se dohlednou dobu definovat v konkrétních časových intervalech. George Tenet se nějakým senátorovu nadsázku popřel, ale místo specifikace k tomu řekl. „*Jacoby to nazývá krizí, já tomu říkám vážný problém*“.¹²⁸ Během celé rozpravy byla Sýrie zmíněna pouze čtyřikrát. Bolton ve zprávě, kterou Kongres při svém rozhodování také využíval a poté ji i citoval v přípravě zákona, uvedl ohledně nosičů a zbraní hromadného ničení: „*myslíme (!), že Sýrie má množství leteckých bomb a hlavic pro rakety SCUD, které by mohly potenciálně nést smrtící náklad a ohrozit sousední země*“.¹²⁹ Je celkem zřejmé, kterou konkrétní zemi měl Bolton na mysli, neboť kongresmani bývají obvykle velmi sensitivní k civilním obětem v Izraeli.¹³⁰ Je tedy nasnadě proč pro senátory i poslance Sněmovny reprezentantů hraje takovou roli dolet Irákem upravených raket FROG-7 a SS-21, ač se stále jedná o pouhé desítky kilometrů. A slovo SCUD automaticky vyvolává vzpomínky na irácké ostřelování izraelských civilních cílů během války v Perském zálivu 1991. Z Boltonových zpráv, stejně jako z jeho oblíbeného podmiňovacího způsobu a neurčitých termínů v budoucím čase, lze usoudit, že Sýrie v současnosti nemá středního či dlouhého doletu ani nedisponuje technologiemi pro jejich výrobu. To však Kongres

¹²⁶Vice admirál Lowel E. Jacoby, USN Director, Defense Intelligence Agency. Global Threat Testimony. 12. února 2003.

¹²⁷„*Mám obavy o sekundární proliferaci-dnešní dovozci jsou zítřejší vývozci. Írán začal s poskytováním raketových výrobních technologií Sýrii.*“strana 8 slyšení před komisí viz nahoře

¹²⁸TENET, G.: C. d.

¹²⁹BOLTON, John: *Beyond the Axis of Evil: Additional Threats From Weapons of Mass Destruction*. Heritage Foundation, Washington D. C., 6. května 2002.

¹³⁰Viz emotivní řeč senátora Roberta Menedeze

evidentně vědět nepotřeboval. Když proklamovaný důvod válečného tažení nebyl v Iráku nalezen, Eliot Engel k tomu údajně poznamenal „*nedivil bych se, kdyby ty zbraně hromadného ničení, které nemůžeme najít v Iráku, nebyly zničeny a nacházely se dneska v Sýrii.*“¹³¹

Další významná skupina argumentů, jež zazněla ve stanoviscích Kongresu, se rekrutovala z řady rezolucí Rady bezpečnosti OSN. Považují-li legislativci rezoluce za důležitý zdroj a důvod federálních zákonů ovlivňujících zahraniční politiku země, měli bychom jim zde také věnovat pozornost.

Rezoluce 1373

První rezoluce, o níž se Kongres opírá, vyzývá v návaznosti na rezoluce RB OSN 1269 (1999) a 1368 (2001) k potlačení financování terorismu a zlepšování mezinárodní spolupráce. O hlavních bodech rezoluce 1373 již bylo pojednáno blíže v kapitole 2. 3 a nejsou dalším námětem mého zájmu. Při čtení tohoto dokumentu OSN vyvstává otázka, zda je plně vhodné odvolávat se na rezoluci 1368 RB, která byla schválena v pohnutých momentech solidarity den po útoku na Světové obchodní centrum a Pentagon a jež se odkazuje na článek 51 Charty OSN. Rezoluce „*potvrzuje přirozené právo na individuální nebo kolektivní obranu*“.¹³² S přihlédnutím k této formulaci bych mohl namítat, že Hizballáh jako registrovaná politická strana se vši snahou suplovat sociální, zdravotní a ozbrojené složky Libanonu má tedy v případě narušení libanonského území právo na odpor. A SALSA je podepřena předně syrskou podporou Hizballáhu, který například EU nepovažovala za nutné umístit na svou listinu teroristických organizací.

Dále je vhodné se ptát, proč je rezoluce 1373 uplatňována právě proti Sýrii? Analýza Sabanova centra pro blízkovýchodní politiku při Brookingově institutu označuje dlouhodobě za největšího podporovatele terorismu Pákistán.¹³³ V roce 2002 a 2003 se spojenecká vojska v Afghánistánu potýkala s dobrovolníky, kteří se do země dostávali přes pákistánskou hranici, podporovanými z pákistánských zdrojů a

¹³¹FISK, Robert: *Lies, mischief and the myth of Western intelligence services*. Independent, 28. září 2003.

¹³²Rezoluce RB OSN 1368, 12. září 2001. <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/533/82/PDF/N0153382.pdf?OpenElement>

¹³³BYMAN, Daniel. L.: *The Saban Center for Middle East Policy at Brookings Institution. The Changing Nature of State Sponsorship of Terrorism. Analysis paper*, č. 16, květen 2008, s. 7-10.

s podezřením vazeb k vládním představitelům a vysokým státním úředníkům.¹³⁴ Stejný případ platí i pro Saúdskou Arábii, jež je hlavním přispěvatelem džihádistů v Iráku a v Palestině. Teroristům je zde poskytováno zázemí a mnozí z této země pocházejí právě díky vhodnému prostředí, finanční a především duchovní podpoře náboženského establishmentu.¹³⁵ Také proti tvrzení L. Paula Bremerera III., o které se Kongres důvěřivě opírá, lze konfrontovat s tvrzením, že 41% všech zahraničních bojovníků v Iráku pochází ze Saúdské Arábie.¹³⁶ Pravda, pan Bremer nejspíš předkládá ověřené informace, když mluví o podílu Syřanů mezi zajatci konkrétní akce. To však nevypovídá nic o podílu syrských občanů na iráckém hnutí odporu celkově.

Rezoluce 425 a 520

Kongres vyjadřoval svůj nesouhlas se syrským vměšováním do libanonských vnitřních záležitostí, porušování jeho územní integrity a suverenity, tedy jasný rozpor s rezolucí 520 (1982) RB OSN přijaté po zavraždění libanonského prezidenta Bašira Džamaíla. V kontrastu s tímto syrským vměšováním Izrael poslušně naplnil rezoluci 425 (1978) RB OSN vytvořenou v reakci na izraelskou operaci Litani. Report generálního tajemníka OSN o splnění požadavků rezoluce se z očekávaných 24 hodin protáhl na 22 let. Stažení Izraele z jižního Libanonu má kromě nesrovnalosti se zpožděním i jiné drobné nesrovnalosti. Květnové stažení bylo generálním tajemníkem potvrzeno 16. června 2000 jen aby se IDF (Israel Defense Forces) do Libanonu vrátila 7. října téhož roku a svou „návštěvu“ zopakovala v červencové válce roku 2006.

Mírně překvapivé je argumentační užití rezoluce 520 jako apel na stažení syrských vojsk z Libanonu v kontrastu k naplněné rezoluci 425 požadující stažení IDF. Rezoluce 520 s opětovným potvrzením rezolucí 508 (1982), 509 (1982) a 516 (1982) RB OSN totiž mimo jiné žádá okamžité stažení izraelských jednotek z Libanonu.¹³⁷ Rezoluce 520 byla přijata k ukončení libanonské okupace izraelskými a syrskými silami, nicméně zatímco Sýrii nalezneme pouze v názvu rezoluce, následující text se zabýval hlavně Izraelem. Tato poznámka nehraje větší roli, ale považoval jsem za

¹³⁴Tamtéž.

¹³⁵Tamtéž, s. 19.

¹³⁶OPPEL: *Foreign Fighters in Iraq Are Tied to Allies of US*. New York Times, 21. listopadu 2007.

¹³⁷Rezoluce RB OSN 520, 17. září 1982.

<http://www.mfa.gov.il/MFA/Foreign+Relations/Israel+and+the+UN/Selected+resolutions/UN+SECURITY+COUNCIL+RESOLUTION+520+-+17-Sep-82.htm?DisplayMode=print>

vhodné poukázat na mírnou vnitřní nekonzistenci kongresmany předkládané argumentace.

Rezoluce 338 a 242

SALSA měl mít dle závěrů zákonodárců mimo jiné efekt „vážných a bezpodmínečných“ jednání Syrské vlády s Izraelem a realizaci trvalého míru. Washington označil syrskou okupaci Libanonu za hlavní překážku míru v regionu, přičemž své prohlášení učinil krátce po vstupu koaličních vojsk do Iráku.¹³⁸ Pro vyjasnění je nutno dodat, že syrská vojska byla v Libanonu umístěna s výslovným souhlasem administrativy prezidenta G. H. W. Bushe a v roce 1990 přímo označena jako stabilizující prvek.¹³⁹ Nastává tak situace, kdy původně stabilizační faktor je označen za největší překážku míru právě v okamžiku invaze, která destabilizovala region na dlouhá léta.

SALSA přijímá předpoklad, že bezpodmínečné stažení syrských vojsk z Libanonu a ukončení podpory vyjmenovaným organizacím vytvoří vhodné prostředí pro mírová jednání a zároveň se tento zákon obrací s výzvou na vlády několika států. V tom případě je zcela legitimní se ptát, proč neuplatňuje stejná kritéria i k předpokládané třetí straně, jež se má jednání účastnit. Zákonodárci v SALSA ani nikde jinde nevyžadují splnění rezoluce 338 (1973) RB OSN a naplnit tak podmínky stanovené v jednomyslně schválené rezoluci 242 (1967) RB OSN. Izraeli zákonodárci nehrozí sankcemi, pokud se v souladu s těmito rezolucemi nestáhne do hranic před válkou z roku 1967, ačkoliv pak by mohli představitelé Sýrie a Izraele usednout k jednacímu stolu bez předchozích podmínek a s vyhlídkou na mírovou smlouvu.

Rezoluce 497

V takové situaci rovného přístupu by pak nebylo nutné řešit rezoluci 497 (1981) RB OSN přijaté v reakci na *de facto* anexi Golanských výšin v zde již zmiňovaném zákonu prosazeným vládou izraelského premiéra M. Begin. Tento zákon si tehdy M. Begin mohl dovolit bez obav o mínění mezinárodní komunity, když se mu o dva roky dříve podařilo podpisem mírové smlouvy s Egyptem vyřadit z případných

¹³⁸STRINDBERG, A.: C. d., s. 56.

¹³⁹HARRIS, William: *Bashar al-Assad's Libanon Gamble*. Middle East Quarterly, 12, 2005, 3.

<http://www.meforum.org/730/bashar-al-assads-lebanon-gamble>

multilaterálních jednání největší a nejmocnější arabský stát.¹⁴⁰ Rezoluce označuje Izrael za okupační mocnost a požaduje, aby „bezodkladně odstoupil od svého rozhodnutí“¹⁴¹ V daném kontextu působí úsměvně, že hned v následující rezoluci byla Rada bezpečnosti nucena zabývat se s odkazem na rezoluci 425 porušováním územní integrity Libanonu izraelskými vojsky a opakovaně požadovat jejich stažení.

Rezoluce 1441

Vyjma implementace byla během celého legislativního procesu přijímání SALSIA Sýrie nestálým členem Rady bezpečnosti OSN. Svou vstřícnost vůči Spojeným státům ukázala v případě rezoluce 1441 (2002) RB OSN, na rozdíl od zástupců Francie a Ruska, kteří přijetí zdržovali a prosazovali změny. Rezoluce 1441 dávala možnost řešit krizi kolem Iráku mírovým způsobem, a to návratem kontrolorů Mezinárodní agentury pro atomovou energii. Syrský představitel Mekdad volil ve prospěch, neboť obdržel „*ujištění sponzorů, Spojených států amerických a Velké Británie, a skrze kontakty na nejvyšší úrovni také od Francie a Ruska, že by (tato rezoluce) neměla být použita jako záminka k úderu na Irák...Rezoluce by neměla být skrze jisté body vykládána jako oprávnění pro kterýkoliv stát užít sílu. Potvrzuje ústřední roli Rady bezpečnosti při řešení všech fází iráckého problému.*“¹⁴² Tento předpoklad v budoucnu nevyšel, nicméně v té době byla rezoluce 1441 považována za výchozí bod při řešení irácké krize mírovou cestou.

V souvislosti s nebezpečím proliferace částečně jako odpověď na výtky vůči Damašku stran zbraní hromadného ničení, navrhl syrský ambasador Michail Wehbe rezoluci ustavující Blízký východ za zónu bez zbraní hromadného ničení.¹⁴³ Americký velvyslanec Negroponte ideu podpořil a dodal, že „*jsme (Američané) vždycky říkali, že cílem by měl být region prostý všech zbraní hromadného ničení a ano, zahrnuje to každou zemi v oblasti.*“¹⁴⁴ Poté návrh rezoluce vetoval. Iniciativa v podobném duchu pouhé čtyři dny po představení SALSIA ve Sněmovně reprezentantů může být chápána

¹⁴⁰SEALE, Patrick: *Asad of Syria: The Struggle for the Middle East*. University of California Press 1990, s. 310.

¹⁴¹Čl. 2 rezoluce 497 RB OSN, 17. prosinec 1981. <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/un/un497.htm>

¹⁴²www.undemocracy.com/securitycouncil/meeting_4644#pg010-bk01

¹⁴³ 16. dubna 2003. <http://www.un.org/News/Press/docs/2003/sc7724.doc.htm>

¹⁴⁴*Syria proposes Mideast free of WMD*. CNN 17. dubna 2003.

www.cnn.com/2003/WORLD/meast/04/16/sprj.irq.un.syria/

jako skutečný signál americkým zákonodárcům o vstřícných úmyslech Sýrie. Na druhou stranu jediný stát v oblasti Blízkého východu, o kterém se uvažuje jako o držiteli jaderných zbraní a dalších zbraní hromadného ničení, je Izrael. Návrh takové rezoluce, navíc podpořený 22 členy Ligy arabských států, lze vnímat pouze jako provokaci vůči Izraeli. Nikdo však nemůže Sýrii obvinít, že se nesnažila.

Rezoluce 661

Jedním z argumentů potřeba SALSA bylo porušování rezoluce 661 (1990), s odkazem na rezoluci 660 (1990) RB OSN. Američtí zákonodárci jsou znepokojeni, že Baššár al-Asad nesplnil slib daný C. Powellovi o dodržování výše zmíněné rezoluce. Pokud tím kongresmani mají na mysli, že je nepřípustné porušit slib daný americkému ministru zahraničí, pak nemám příliš co namítat. Míni-li tím nepřijatelnost nedodržování příslušné rezoluce, pak stojí za to blíže se nad tím zamyslet. Rezoluce 661 přijatá 6. srpna 1990 skutečně uvaluje sankce na Irák a zakazuje import všech komodit a produktů s původem v Iráku.

Rezoluce ale byla přijata v době irácké okupace Kuvajtu a všechny restriktce se vztahují i na Kuvajt. Prakticky je vyloučen jakýkoliv obchodní styk vyjma obchodování s léky, lékařským vybavením, potravinami a příslušných finančních transakcí spojených s obchodováním těchto povolených komodit. V takovém případě Sýrie opravdu vytrvale porušuje rezoluci 661. Porušují ji i Spojené státy americké, jejichž import iráckého zboží a surovin dosahoval v roce 2003 1, 953 miliard dolarů, tedy takřka 49% veškerého iráckého vývozu.¹⁴⁵ V případě Kuvajtu bylo do spojených států vyvezeno zboží a suroviny za více než 580 milionů dolarů, což činilo 11,5% kuvajtského vývozu.¹⁴⁶ To je skutečné porušování vlastních pravidel ve velkém měřítku.

Pokud se zamyslíme nad duchem pravidel, které měla podle Kongresu Sýrie porušovat, pak měli zákonodárci pravděpodobně na mysli rezoluci 687 (1991) RB OSN. Ta z rezoluce 661 vychází a přesně odpovídá požadavkům stanoveným ve výchozích pozicích při schvalování SALSA, a to včetně narážky na obchod se zbraněmi a otázky zbraní hromadného ničení. Nicméně litera zákona zmiňuje pouze rezoluci 661 a tak byla tato legislativa i schválena.

¹⁴⁵Iraqi Economy Stats.

<http://web.archive.org/web/20050630010002/www.nationmaster.com/country/iz/Economy>

¹⁴⁶Kuwaiti Economy Stats.

<http://web.archive.org/web/20051115163946/www.nationmaster.com/country/ku/Economy>

2. 7 Práce v Komisích

Sněmovna reprezentantů

Dá se říct, že SALSA vznikl více než dva roky. V roce 2003, kdy byl zákon předložen podruhé, již byla většina práce na návrhu hotova. S válkou v Iráku se však změnila situace a stala se pro přijetí SALSA mnohem příznivějším. Ochrannou ruku nad zákonem přijal demokrat Eliot Engel, poslanec za New York, a za republikány se na tvorbě podílela především Ileana Ros-Lehtinen z Floridy. Jednalo se však o legislativu, která získala podporu napříč Kongresem a v kosponzorech můžeme nalézt osobnosti jako vůdce většiny Tom Delay, vůdce menšiny Nancy Pelosi, whip za většinu Blunt a whip za menšinu Hoyer a stejně tak počet poslanců, který by sám o sobě stačil k schválení zákona.

Čím byl motivován Eliot Engel vyvíjet tlak na Sýrii, je možné odvodit si z jeho dalších aktivit. Jako podporovatel Amerického výboru pro svobodný Libanon (United States Committee for a Free Lebanon, USCFL), registrované lobbistické organizace, byl tím pravým, kdo by měl prosazovat stažení syrských vojsk z Libanonu. Zpráva USCFL z května 2000, jejímž signatářem je také E. Engel, nabádá Spojené státy k užití hrozby ozbrojeným konfliktem jako nástroj nátlaku na Sýrii.¹⁴⁷ Hlavními autory jsou Ziad Abdelnúr a Daniel Pipes, ale mezi podpisy lze nalézt mnoho známých jmen, například Elliot Abrams, Douglas Feith, Jeane Kirkpatrick, Richard Perle či David Wurmser.¹⁴⁸

Další stranou, která měla ze SALSA prospěch a jež teda byla zainteresována na jeho přijetí, je přirozeně Izrael. Eliot Engel, stejně jako Ileana Ros-Lehtinen, patří mezi stálé příjemce podpory Americko-izraelského výboru pro veřejné záležitosti (American Israel Public Affairs Committee, AIPAC), registrované proizraelské lobbistické organizace. Engel od roku 2000 do roku 2008 přijal jako příspěvek na kampaně od proizraelské lobby celkem 344 000 dolarů a touto sumou se výše zmíněná lobby řadí k Engelovým největším donorům.¹⁴⁹ Ileana Ros-Lehtinen za stejné časové období obdržela 316 000 dolarů od proizraelské lobby na volební kampaně. Ačkoliv se to zdá méně než u jejího kolegy z New Yorku, ve skutečnosti během přípravy SALSA

¹⁴⁷*Ending Syria's Occupation of Lebanon: The U. S. role.* Report Middle East Study Group. Middle East Forum, Filadelfie květen 2000. www.meforum.org/research/lsg.php#signatories

¹⁴⁸Tamtéž.

¹⁴⁹Politici a volby. Open Secrets.

<http://www.opensecrets.org/politicians/summary.php?cid=N00001003&cycle=2010>

izraelská lobby svůj přísun financí více než zešestinásobila oproti předchozímu volebnímu období.¹⁵⁰ Engel a Ros-Lehtinen jsou také často zváni na konference AIPAC a Engel má blízké vztahy s izraelskými představiteli. Při své návštěvě Izraele během přijímání SALSA se setkal s premiérem Arielem Šaronem a ujistil jej, že bude prosazovat tvrdší přístup k Sýrii.¹⁵¹

Během 108. volebního období Kongresu proběhlo před podvýborem pro Blízký východ a střední Asii několik slyšení a neformálních setkání za účelem poskytnout kongresmanům potřebné informace k danému tématu. Před podvýbor tak předstoupil John R. Bolton (19. března a 16. září), William Burns (13. února, 15. května, 9. července, 9. září). K neformálním rozhovorům si podvýbor z řad odborníků přizval generála Michella Aúna, bývalého premiéra Libanonu, Daniela Pipese a bývalého velvyslance v Maroku, Marca Ginsberga (17. září). Také si vyžádala materiály od jedinců a organizací, které se specializují na Blízký východ.

J. Bolton zopakoval své vystoupení z března téhož roku a navzdory debaklu s iráckými zbraněmi hromadného ničení pokračoval i v případě Sýrie s náznaky a považoval za nutné seznámit s Kongresmany spíše s tím, co by být mohlo, než se skutečným stavem syrské hrozby. Možnost jaderné Sýrie přiblížil například informacemi o výzkumném reaktor od Čičanů v Dayl al Hadžaru pod dohledem IAEA, který by se mohl stát základem armádního programu. Den poté členové podvýboru diskutovali s odborníky, jako bývalý velvyslanec v Maroku a komentátor pro Fox News, Marc Ginsberg. Ten uvedl, že si prezident Bush zaslouží uznání za agresivní způsob šíření demokracie, neboť reformy v Iráku jsou možné jen díky volbám, které by před invazí možné nebyly.¹⁵² Ginsberg také jen pár dní po představení SALSA v Kongresu prohlásil dobu tolerance chování syrského režimu za ukončenou a navrhoval, aby Sýrie zaujala místo Iráku v seznamu států osy zla.¹⁵³ Daniel Pipes, již zde zmiňovaný jako spřízněnec USCFL, sám sebe řadí mezi neokonzervativce a proslul

¹⁵⁰ Politici a volby. Open Secrets.

<http://www.opensecrets.org/politicians/summary.php?cid=N00002858&cycle=2010>

¹⁵¹ZACHARIA, Janine - O'SULLIVAN, Arie: *Sharon tells congressmen US must pressure Assad more*. Jerusalem Post. 19. srpna 2003.; *NY Congressman Says Will Push Bill to Pressure Syria*. Haaretz, 18. srpna 2003.

¹⁵²Citováno podle SAMMON Bill: *Strategy: How George W. Bush is defeating terrorists, outwitting democrats, and Confounding the Mainstream Media*. Regnery Publishing, Washington 2006, s 227.

¹⁵³GINSBERG, Marc: *Bashing Bashar*. The Weekly Standard, 28. dubna 2003, vol. 8, No. 32.

kontroverzními projekty jako Campus Watch.¹⁵⁴ V jeho názorech bychom marně hledali cestu konsensu v přístupu k Sýrii a mírovým iniciativám syrských představitelů naprosto nedůvěřuje.¹⁵⁵ V případě generála Aouna, který mezi lety 1988-90 působil jako premiér Libanonu a do exilu odešel právě na nátlak Sýrie je celkem jasné, že politiku mírových jednání nepreferuje.

Před celým výborem pro zahraniční záležitosti předstoupil i Paul Bremer III. (22. července, 25. září), Richard Armitage (10. září), Paul Wolfowitz a generál Peter Pace (26. června). Paul Bremer hovořil před výborem hlavně o Iráku, ale přišla řeč i na Sýrii, když se poslanec Royce zeptal, kolik se tedy nachází syrských dobrovolníků v Iráku a co je pravdy na tom, že byly zachyceny rozhovory saúdských bojovníků volajících domů, aby se pochlubili, že jsou v Iráku. Bremer druhou informaci potvrdil a k první zopakoval počet 123 Syřanů z 278 zajatých. Také zdůraznil jednání se syrskou vládou o kontrole hranic a postěžoval si, že nespolupracuje plně.¹⁵⁶

Výbor se naposledy sešel 8. října. Ileana Ros-Lehtinen shrnula informace, kterých se kongresmanům zatím dostalo, a začala diskuze. Tedy pokud jde nazvat diskuzí nepřetržitou řadu monologů se stejným obsahem a totožným stanoviskem, snad až na jednu výjimku. Jako první se ujal slova republikán Tom Lantos z Kalifornie. Byl jedním z legislativců, kteří navštívili Baššára al-Asada týden před Colinem Powellem a zdůraznil seznam žádostí předložený prezidentu Sýrie a podložený hrozbou sankcí. Tentýž seznam požadavků pak přivezl i ministr C. Powell. Poslanec Lantos svým kolegům také přečetl svůj dopis odeslaný 23. května přímo prezidentu Baššárovi. Dopis má ultimativní charakter a všech deset bodů Sýrie MUSÍ provést OKAMŽITĚ. Kromě požadavků zahrnutých v SALSA Lantos také požaduje okamžité propuštění syrských politických vězňů, odzbrojení Hizballáhu a propuštění izraelských i jiných vězňů držených Hizballáhem, a také zastavení anti-americké propagandy v syrských médiích. Za splnění podmínek nabízí Lantos „obrat v současné erozi bilaterálních vztahů“. Vyškrtnutí ze seznamu států podporujících terorismus a zprostředkování jednání s A.

¹⁵⁴Kontroverzní projekt sledující antisemitismus na akademických pracovištích. <http://www.campus-watch.org/>

¹⁵⁵PIPES, Daniel: *Just kidding: Syria's peace bluff*. <http://www.danielpipes.org/447/just-kidding-syrias-peace-bluff>

¹⁵⁶BREMER, Paul: *Slyšení před komisí, 25. září*. http://commdocs.house.gov/committees/intlrel/hfa89534.000/hfa89534_0f.htm

Šaronem by pak bylo možné.¹⁵⁷ Bylo by možné a mohlo by se stát, tedy kongresman Lantos nenabízí nic hmatatelného vyjma sankcí v případě neplnění podmínek. Tom Lantos hovořil i o tehdy aktuálním izraelském bombardování utečeneckého tábora poblíž Damašku vedeném coby odplata za sebevražedný útok 4. října 2003, při němž zahynulo 19 Izraelců. Lantos to označil za ekvivalent vraždy 1000 a zranění 3000 Američanů a fakticky učinil Sýrii zodpovědnou za sebevražedný útok.¹⁵⁸ V následné diskuzi mezi Garry Ackermanem, který prosazoval úplné přerušení diplomatických styků se Sýrií, a Hydem, jenž zastával opačný názor, navrhl kongresman Hyde za velvyslance výše zmíněného Toma Lantose. V podobném duchu jako Lantos hovořil i Wexler, který také navštívil prezidenta Asada a nyní v diskuzi ve výboru dokonce obvinil Sýrii ze špionáže na základně Guantanamo Bay.

Jediným, kdo se pokusil vnést do debaty jiný náhled, byl kongresman Ron Paul. Při projednávání dodatku o přerušení diplomatických styků se Sýrií promluvil jak proti úpravě, tak proti celému zákonu. Projednávání SALSA označil za *deja vu* Afghánistánu a Iráku, neboť se ani v jednom případě nedosáhlo kýžených výsledků a nyní to samé hrozí v případě Sýrie, který je USA užitečná a rozhodně ne nepřátelská. Také syrské vlastnictví zbraní hromadných ničení zpochybňuje: „*Mají je skutečně? Kdo tomu uvěří? Jsou skutečně hrozbou Spojeným státům? Je tu celkem uvěřitelná možnost, že ve skutečnosti neexistuje a my si jen zaděláváme na další problém.*“¹⁵⁹ A argumentovat zabíjenými mariňáky před 20 lety v Libanonu Paulovi nepřišlo vhodné vzhledem k faktu, že se USA tehdy pletly do konfliktu, který se jich vůbec netýkal. Jediný, kdo na Paulovy pochybnosti reagoval, byl Sherman. Jeho argumenty se však vůbec netýkaly Paulových výtek, ale syrských „dobrovolníků“ pronikajících do Iráku. Paul opět zpochybnil důvěryhodnost zdrojů, neboť jim žádné opravdové důkazy nikdy nebyly předloženy a podotknul, že Sýrie, stejně jako Pákistán, nemá svou dlouhou pouštní hranici zcela pod kontrolou. Avšak zatímco Pákistánu, kde se možná skrývá Usáma bin Ladin, poskytují USA 300 milionů dolarů finanční pomoci k zvýšení kontroly

¹⁵⁷ LANTOS, Tom: *Slyšení před výborem*, 8. října 2003.

http://commdocs.house.gov/committees/intlrel/hfa90357.000/hfa90357_of.htm

¹⁵⁸ Tamtéž.

¹⁵⁹ Tamtéž.

pohraničí, Sýrii za to hrozí sankcemi.¹⁶⁰ Vskutku ani Spojené státy samotné nejsou schopny ohlídat svou hranici s Mexikem.

Členové výboru použili jako zdroj informací i studii Libanonského informačního centra (LICUS) ze září 2002, která baasistický režim v Sýrii zcela demonizuje jako totalitní a brutální režim a ne náhodou byl tento dokument základem už SALSA 2002. Mimo dvě najdeme všechna doporučení studie LICUS zakomponované v legislativě SALSA. Ony dvě opatřená, které se v zákonu neobjevily, jsou finanční a logistická pomoc syrským opozičním hnutím a hrozba ozbrojené intervence, pokud sankce nikam nepovedou.¹⁶¹ Návrh zákona proplul výborem a při hlasování jej poslanci schválili poměrem 33:2. Proti hlasoval Ron Paul, který SALSA považoval za naprosto nerozumný podnik, a kupodivu také Flake. Ten sice zákon slovně podpořil, ale nakonec se rozhodl hlasovat proti a svůj čin nijak nekomentoval. V plénu zopakoval Ron Paul všechny své pochyby a kladl si otázku, zda je tento zákon přijímán jako základ budoucí ozbrojené akce proti Sýrii.

Senát

Senátní výbor pro mezinárodní vztahy si pozval Flynta Leveretta (Sabanovo centrum pro blízkovýchodní studia, Brookingsův institut), Patricka Clawsona (zástupce ředitele Blízkovýchodního institutu), Cofera J. Blacka (úřad koordinátora pro kontraterorismus), Williama J. Burnse (asistent tajemníka pro blízkovýchodní záležitosti, ministerstvo zahraničí) a Murhafa Jouejatiho (profesor Ústavu Blízkého východu Univerzity George Washingtona) a využili stejnou zprávu pro Heritage Foundation od Johna Boltana jako Sněmovna reprezentantů.

Cofer Black se s výborem podělil o informace, které už senátoři znali nebo není těžké si je dohledat z veřejných zdrojů, či dokonce domyslet. Jeho zpráva pojednává pouze o tom, zda je Sýrie útočištěm organizací jako Hizballáh, Hamás, Palestinský islámský džihád, Lidová fronta pro osvobození Palestiny a Lidová fronta pro osvobození Palestiny – Hlavní velení, Demokratická fronta pro osvobození Palestiny atd. Závěr? Ano, Sýrie jim poskytuje zázemí. Ohledně irácko-syrských hranic připouští, že nikdy nebyla bezpečnější než nyní, ale problém vidí především v načasování ze

¹⁶⁰Tamtéž.

¹⁶¹*The Syrian Threat: Syria, a United States Enemy With Impunity.* Lebanese Information Center, září 2002.

syrské strany. Podle něj jsou úmyslně opožděné. Také uvedl, že nemá žádné informace svědčící o převozu iráckých zbraní hromadného ničení do Sýrie.¹⁶²

Patrick Clawson, spolupracovník USCFL, sdílí podobné názory jako jeho kolega Daniel Pipes. Rozsáhle ujasňuje senátorům technické parametry jednotlivých syrských zbraní a jejich schopnosti zasáhnout to které izraelské město,¹⁶³ stejně jako zhoršování vyhlídek na mír s Izraelem po nástupu Baššára al-Asada do funkce prezidenta. Důležitým doporučením, které ovšem senátoři nijak nereflektovali, bylo koordinovat svůj postup s Evropskou unií a nabídnout Sýrii také nějakou hmatatelnou výhodu v případě spolupráce.¹⁶⁴ Richard Murphy opakoval tytéž informace jako jeho předchůdci, ale dokázal je podat mnohem více vyváženým způsobem a postavit je do jiného světla. Například k syrskému porušování sankcí OSN v programu „ropu za potraviny“ nadnesl dotaz, proč USA tolik tlačily na Sýrii, když přitom dovolily Jordánsku a Turecku z irácké ropy profitovat.¹⁶⁵ Syrskou opozici vůči válce v Iráku se pokusil vysvětlit ekonomickými argumenty převažující přirozenou animozitu mezi dvěma baasistickými režimy. Sýrie s invazí přišla o důležitý trh i dodávky ropy.¹⁶⁶

Flynt Leverett působil mezi lety 1992 a 2003 jako odborník na Blízký východ v Radě pro národní bezpečnost a také jako analytik pro CIA a Bushovu administrativu opustil kvůli svému nesouhlasu s vedením války proti teroru. V terminologii „cukru a biče“, která byla mezi přizvanými řečníky na téma Sýrie velmi oblíbená, navrhoval vedle hrozby sankcí také konkrétní a hmatatelnou formu „cukru“ v podobě odstranění Sýrie ze seznamu států podporujících terorismus a uspokojení syrských zájmů v Iráku.¹⁶⁷ S jediným naprosto odlišným stanoviskem přišel Murhaf Jouejati. Se stanoviskem tak odlišným, že musel každý další bod začínat slovy „se vši úctou“. V otázce syrské podpory teroristickým organizacím se odvážil poukázat na odlišné

¹⁶²BLACK, Cofer: *Slyšení před senátním výborem*, s. 2.

<http://foreign.senate.gov/testimony/2003/BlackTestimony031030.pdf>

¹⁶³CLAWSON, Patrick: *Slyšení před senátním výborem*, s. 1.

<http://foreign.senate.gov/testimony/2003/ClawsonTestimony031030.pdf>

¹⁶⁴Tamtéž s. 4.

¹⁶⁵MURPHY, Richard: *Slyšení před senátním výborem*, s. 3.

<http://foreign.senate.gov/testimony/2003/MurphyTestimony031030.pdf>

¹⁶⁶Tamtéž s. 7.

¹⁶⁷LEVERETT, Flynt: *Slyšení před senátním výborem*, s. 4-5.

<http://foreign.senate.gov/testimony/2003/LeverettTestimony031030.pdf>

vnímání těchto organizace, neboť co Spojené státy definují jako terorismus, označují další státy (a ne nutně jen arabské) jako osvobozenecý boj. Financování palestinských militantních uskupení ze strany Sýrie je spíše nepřímé, tedy povolení podnikat za účelem financování svých aktivit, a ne poskytování prostředků přímo. V případě Libanonu nelze zapomínat, že syrská vojska zde pomáhala ukončovat občanskou válku a jsou stabilizačním faktorem a mezinárodní terorismus naopak pomáhal Baššár al-Asad potlačovat a poskytoval neocenitelnou pomoc Spojeným státům.¹⁶⁸ Současný přístup USA rozhodně neprospívá americkým zájmům a cílům, neboť antisyrská rétorika bezděky vytvořila most mezi vládnoucí garniturou a opozicí. Tato rétorika také nahrává těm, co označují americkou politiku na Blízkém východě za namířenou proti Arabům a podporujícím výhradně zájmy Izraele.¹⁶⁹

A jak byla tato doporučení reflektována v Senátu? SALSA byla v Senátu probírána 11. listopadu a jako první mluvil senátor Arlen Specter. Souhlasil s navrhovanými opatřeními, ale navrhoval nejdříve uskutečnit řadu setkání na nejvyšší úrovni a řešit vše nejdříve domluvou, s níž sám zaznamenal v minulosti úspěchy. Dlouze hovořil o názorech prezidenta Asada a jeho antisemitismu, především jeho přirovnání sionismu k nacismu. Ze Specterova monologu však není jasné, kterého Asada má vlastně na mysli. Tvrdí totiž, že se prezidentem Baššárem al-Asadem setkal už v roce 1988, kdy s ním čtyři a půl hodiny diskutoval o syrsko-izraelských a syrsko-amerických vztazích.¹⁷⁰ Senátor Specter také odeslal prezidentu Baššárovi al-Asadovi dopis jako poslanec Lantos, ale daleko kratší a v mnohem mírnějším duchu, spíše jako varování od přítele Baššárova otce.

V následující diskusi promlouvali prakticky jen kosponzoři zákona, takže žádná kritika nebo konstruktivní poznámky nezazněly. Zatímco ve Sněmovně reprezentantů se našel pouze jeden vážnější oponent SALSA, v Senátu se našli hned čtyři, respektive tři. Senátor Byrd projevil obavy, že by se SALSA mohl stát podkladem pro další intervenci a zpochybňuje důkazy předložené coby podklady pro rozhodnutí.¹⁷¹ Senátor Chafee se bojí o reakci arabského světa a považuje to i z ekonomického hlediska za řešení, které

¹⁶⁸ JOUEJATI, Murhaf: *Slyšení před senátním výborem*, s. 3.

<http://foreign.senate.gov/testimony/2003/JouejatiTestimony031030.pdf>

¹⁶⁹ Tamtéž s 5.

¹⁷⁰ SPECTER, Arlen. <http://www.congress.gov/cgi-bin/query/R?r108:FLD001:S14404>

¹⁷¹ BYRD, Robert. <http://www.congress.gov/cgi-bin/query/C?r108:./temp/~r108BztoaM>

v důsledku neprospěje vůbec nikomu.¹⁷² Jeho kolega Jeffords se domnívá, že to bude svazovat ruce budoucím administrativám, ačkoliv souhlasí s hlavními cíli SALSA a senátor Enzi neřekl nic, svůj názor vyjádřil pouze hlasováním. Tito čtyři senátoři tak byli jediní, kdo hlasovali proti.

Schválení tak již nic nestálo v cestě. V Senátu byl dne 11. 11. 2003 schválen poměrem hlasů 89:4 ve Sněmovně reprezentantů 20. 11. 2003 poměrem 408:8. Prezident zákon podepsal teprve 12. 12. a stalo se tak v pátek v noci, tedy v čas, který Bílý dům vyhrazuje pro legislativu, u níž je pozornost médií nežádoucí. I pak prezident nijak nespěchal s implementací legislativy a teprve až Eliot Engel a jeho kolegové na jaře dalšího roku pohrozili přijetím mnohem tvrdšího zákona, George W. Bush implementaci podepsal 14. května 2004.¹⁷³

2. 8 Skutečné dopady SALSA

Implementací SALSA byly na Sýrii uvaleny ekonomické sankce a syrským aerolinkám bylo zakázáno přistávat na amerických letištích, nebo byť jen prolétat americkým vzdušným prostorem. Na tomto zákazu je pikantní, že už před přijetím SALSA syrské aerolinie vůbec do Spojených států nelétaly a tudíž tato restrikce měla nulový efekt. Také byly zmraženy syrské vládní vklady v amerických bankách. Toto opatření by skutečně mohlo být nepříjemné, pokud by jejich výše nečinila pouze 85 milionů dolarů, tedy jen malou část z odhadovaných tří miliard dolarů, které Sýrie držela v roce 2003 v bankách po celém světě.¹⁷⁴ Omezení obchodu určitý efekt přineslo. Vezmeme-li však v úvahu, že exportní a importní omezení existovaly v různých obměnách od roku 1979 a že obchodní výměna mezi Sýrií a USA tvořila jen malou část syrského zahraničního obchodu, pak nelze očekávat velký dopad. Pokud se podíváme na tabulku dokumentující syrský obchod s USA, pak dovoz z USA skutečně první rok poklesl, ale v roce 2006 překonal původní úroveň a nadále rychle roste. Na syrský export do USA neměly sankce nejen restriktivní účinek, ale objem vývozu po implementaci SALSA dokonce stoupl. Případné výpadky nahradil rychle obchod se státy Evropské unie a Ruskem. SALSA tak postihla spíše jednotlivce obchodující se Spojenými státy,

¹⁷² CHAFEE, Lincoln. <http://www.congress.gov/cgi-bin/query/C?r108:/temp/~r108BztoaM>

¹⁷³ *Blocking Property of Certain Persons and Prohibiting the Export of Certain Goods to Syria*. Executive order 13338. <http://edocket.access.gpo.gov/2004/pdf/04-11058.pdf>

¹⁷⁴ *Terrorists Assets Report Calendar Year 2003*. Washington D. C.: Office of Foreign Assets Control, U. S. Department of Treasury, 2004

kteří by právě kvůli svým komerčním zájmům mohli vytvářet tlak na syrské představitele, aby se víc starali o dobré vztahy s USA. Režim jako takový ve svých hospodářských zájmech prakticky poškozen nebyl a i zpráva Kongresu o bilaterálních vztazích uznala limity těchto sankcí.¹⁷⁵

Syrský obchod s USA, 1997-2005 (v milionech dolarů)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Import	178	158	170	219	225	269	209	207	154	221	357	406
Export	27	46	95	158	159	148	259	268	324	214	110	352

Zdroj: U. S. Department of Commerce and the U. S. International Trade Commission

Sankce měly nicméně silný symbolický význam a teoreticky poškodily Sýrii snížením její kredibility. Poukázaly na Sýrii jako na stát, který není vhodný pro investice. Daleko větší vliv na syrskou ekonomiku mělo uzavření iráckého ropovodu vedoucího do Sýrie a zastavení přísunu ropy po invazi spojeneckých vojsk v roce 2003. Syrskou hospodářskou situaci zhoršil také příval iráckých uprchlíků, kterých bylo velmi brzy více než jeden a půl milionu.¹⁷⁶ Ani jedné z těchto dvou událostí by se však Sýrie nevyhnula tak jako tak a SALSA s nimi nesouvisí. Jaké měla tedy SALSA důsledky? Jedním z důvodů přijetí byly úzké vazby na nepřátelské státy jako Írán a na v očích amerických legislativců teroristické organizace. Snaha Sýrii izolovat paradoxně donutila syrské představitele více spolupracovat se subjekty, které ke spolupráci ochotné byly (Hamás, Hizballáh, Írán). Působila tak přesně v opačném směru, než měl být zamýšlený efekt. Ekonomické sankce se projeví jako omezené. Také pozdější stažení amerického velvyslance zpomalilo jakákoliv jednání a omezilo podporu organizacím jako AMIDEAST nebo kulturní výměnu v rámci Fulbrightova programu.¹⁷⁷ Snaha Kongresu za pomoci SALSA podpořit syrskou občanskou společnost se tudíž také proměnila ve vlastní opak.

¹⁷⁵ CRS Issue Brief for Congress. *Syria: U. S. Relations and Bilateral Issues*. 11. února 2005.

¹⁷⁶ YACOUBIAN, Mona – LASENSKY, Scott.: *Dealing with damascus*. The Center for Preventive Action, s. 25 a 26.

¹⁷⁷ Tamtéž s. 18.

3. Vývoj po přijetí SALSA

Další vývoj silně souvisí s událostmi v Libanonu. Syrskému spojenci, maronitskému prezidentu Emilu Lahúдови, mělo brzy skončit funkční období a Baššár al-Asad uvažoval o jeho prodloužení. Tento mimoústavní krok měl již v nedávné libanonské historii precedens. Ještě na konci srpna 2004 dával syrský prezident najevo, že prodloužení Lahúdova mandátu vyžadovat nebude a viceprezident Chaddám později prohlašoval, že mu 18. srpna Baššár tuto skutečnost potvrdil.¹⁷⁸ Režim dokonce naznačoval, že za Lahúdova nástupce už vybral Jeana Obeida.¹⁷⁹ Proti prodloužení se hlasitě vyjadřovali také drúzský lídr Walíd Džumblatt a premiér Rafík Harírí. Premiér Harírí měl velmi přátelské vztahy s francouzským prezidentem Jaquesem Chiracem a právě Francie v té době sponzorovala v Radě bezpečnosti OSN rezoluci 1559. Tato rezoluce byla jasně namířená proti Sýrii, ačkoliv dokument tuto zemi vůbec nezmiňuje. Nicméně rezoluce 1559 RB OSN žádá respektování libanonské suverenity a politické nezávislosti a stažení zahraničních ozbrojených sil.¹⁸⁰ Jediná zahraniční armáda tehdy v Libanonu přítomná byla ta syrská. Rezoluce také deklaruje podporu svobodným a spravedlivým volbám bez vměšování zahraničních vlivů a dodržování ústavních pravidel.¹⁸¹ Jasný odkaz na diskutované prodloužení Lahúdova mandátu.

Rafík Harírí strávil 26. srpen v Damašku, kde obdržel instrukce. Dne 1. září protestovali představitelé maronitské církve proti prodlužování prezidentova volebního období a 2. září byla přijata rezoluce 1559 RB OSN. O den později hlasovalo libanonské Národní shromáždění a Emilu Lahúдови byl mandát prodloužen o další tři roky. O čtyři dny rezignovala velká část kabinetu zahrnující ministra hospodářství, kultury, životního prostředí a ministra pro uprchlíky. Brzy nato oznámil svou rezignaci i Rafík Harírí a své rozhodnutí naplnil 4. října, tři dny po zavraždění nyní už bývalého ministra hospodářství Marwana Hamadeh. Prezident Harírího rezignaci přijal 20. října a jmenoval premiérem Omara Karami, který sestavil prosyrskou vládu. Dne 14. února na Rafíka Harírího spáchán bombový útok a s ním zahynulo dalších 20 lidí. Příznivci

¹⁷⁸BLANFORD, Nicholas: *Killing Mr. Libanon*. Palgrave Macmillan 2006, s. 99.

¹⁷⁹SALLOUKH, Bassel: *Demystifying Syrian Foreign Policy under Bashar al-Asad*. In: LAWSON, Fred: *Demystifying Syria*. London, SAQI 2009, s. 167.

¹⁸⁰Čl 1 a čl. 2 rezoluce 1559 RB OSN, 2. září 2004. <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/498/92/PDF/N0449892.pdf?OpenElement>

¹⁸¹Tamtéž, čl. 5.

Hizballáhu uspořádali 8. března pochod na podporu Sýrie a maronité společně se sunnity zorganizovali demonstraci 14. března, aby vyjádřili nesouhlas. Podle těchto dvou dat byly později pojmenovány volební koalice a celý soubor událostí byl nazván Cedrová revoluce. Rada bezpečnosti OSN, rozčarovaná již v říjnu 2004 kvůli neplnění rezoluce 1559, vyslala nyní zvláštního vyšetřovatele Detleva Mehlise, aby prověřil okolnosti Haríriho smrti.

Z vraždy Rafíka Haríriho byla okamžitě obviněna Sýrie a výsledkem událostí března 2005 byl mezinárodní nátlak na stažení syrských vojsk z Libanonu. Už 3. března na setkání ministra zahraničí Farúka al-Šaraa a saúdského korunního prince Abdalláha bylo ze strany Saúdské Arábie uděleno ultimátum a k nátlaku se přidala Francie a USA.¹⁸² Baššár al-Asad souhlasil a vojska byla stažena během 9. a 10. dubna 2005. Baššár naznačil stažení syrských ozbrojených sil už v roce 2001, kdy tento záměr konzultoval s Libanonskými politiky a ke stahování mělo údajně docházet během prodloužené části Lahúdova mandátu.¹⁸³ Vražda Haríriho a mezinárodní nátlak donutil syrského prezidenta provést tento záměr okamžitě a s nálepkou nedobrovolnosti.

Výsledky vyšetřování Detleva Mehlise byly shrnuty ve dvou tzv. Mehlisových zprávách a Mehlise později nahradil v dalším vyšetřování Serge Brammertz. Přestože Mehlis nikoho výslovně neobviňuje, popisovaná nespolupráce syrské strany a údajné vyhrožování během Haríriho pobytu v Sýrii během 26. srpna 2004 bývá interpretováno jako důkaz viny syrských představitelů.¹⁸⁴ Do vraždy by podle Mehlisovy zprávy mohli být zapleteni Máhir al-Asad, Ássif Šawkat, Hassan Chalil. Bahdžat Suleyman a Džamil al-Sajjíd. Vyšetřování a události roku 2005 vyvolaly potřebu jisté restrukturalizace režimu a prezident provedl další vládní přesuny.

Zatímco syrské ozbrojené síly se z Libanonu stáhly, ty izraelské se měly brzy opět na libanonské půdě objevit. Konflikt s Hizballáhem kvůli útokům u Šibá v červenci 2006 měl za následek letní válku v Libanonu. Izraeli se nepodařilo osvobodit dva unesené vojáky, kteří byli propuštěni až při výměně zajatců o dva roky později, a obě strany si nárokovaly vítězství, ačkoliv Hizballáhu se podařilo své úspěchy lépe

¹⁸²SALLOUKH, B.: *Syria and Lebanon: A Brotherhood Transformed*. Middle East Report, 236, 2005, č. 3, s. 21.

¹⁸³SALLOUKH, B.: *Demystifying Syrian Foreign Policy under Bashar al-Asad*, s. 169.

¹⁸⁴MEHLIS, Detlev: *Melis report*. Letter dated 20 October 2005 from the Secretary-General addressed to the President of the Security Council. <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/563/67/PDF/N0556367.pdf?OpenElement>

komunikovat. Rezoluce 1701 RB OSN přijatá v souvislosti s konfliktem v Libanonu v létě 2006 a požadující zastavení palby a stažení izraelské armády, se odvolávala právě na rezoluce 1559.

Ze strany spojených států došlo v roce 2005 k přerušení diplomatických styků jako odpověď na události tohoto roku. Mezitím v Kongresu reflektovali zákonodárci libanonské dění další legislativní aktivitou. Na počátku března představila Ileana Ros-Lehtinen návrh zákona „Lebanon and Syria Liberation Act“, který si kladl za cíl zpřísnit existující sankce a podporovat liberalizaci Sýrie až k transformaci na demokratický stát. Tento návrh si získal podporu 40 kosponzorů, což je spíše průměrné číslo, ale nikoliv zanedbatelné. Sice zůstalo jen u návrhu, ale ten byl opět použit v květnu 2007, kdy Ros-Lehtinen předložila jeho upravenou podobu ve formě „Syria Accountability and Liberation Act“. Tentokrát se podařilo shromáždit popisy 176 poslanců Sněmovny reprezentantů jako kosponzory zákona, ovšem v Senátu se tato iniciativa nesečkala s odpovídající odezvou. Ve stejném znění byl návrh znovu předložen v únoru 2009 a Ileana Ros-Lehtinen se nevzdává naděje, že budou přijaty přísnější sankce vůči Sýrii.

Závěr

Ve své práci jsem zkoumal, zda ve sledovaném případě *Syria Accountability Act* skutečně šlo o unilaterální snahu Kongresu izolovat Sýrii diplomaticky, vojensky, ekonomicky a technologicky. A po implementování, mohu také nezávisle na závěrech výše popsané výzkumné otázky zkoumat, zda byla uplatněním *Syria Accountability Act* naplněna diplomatická, vojenská, ekonomická a technologická izolace Sýrie.

Implementací SALSA byly na Sýrii uvaleny ekonomické sankce a syrským aerolinkám bylo zakázáno přistávat na amerických letištích, nebo být jen prolétat americkým vzdušným prostorem. Na tomto zákazu je pikantní, že už před přijetím SALSA syrské aerolinie vůbec do Spojených států nelétaly a tudíž tato restrikce měla nulový efekt. Také byly zmrazeny syrské vládní vklady v amerických bankách. Toto opatření by skutečně mohlo být nepříjemné, pokud by jejich výše nečinila pouze 85 milionů dolarů, tedy jen malou část z odhadovaných tří miliard dolarů, které Sýrie držela v roce 2003 v bankách po celém světě.¹⁸⁵ Omezení obchodu určitý efekt přineslo. Vezmeme-li však v úvahu, že exportní a importní omezení existovaly v různých obměnách od roku 1979 a že obchodní výměna mezi Sýrií a USA tvořila jen malou část syrského zahraničního obchodu, pak nelze očekávat velký dopad. Pokud se podíváme na tabulku dokumentující syrský obchod s USA, pak dovoz z USA skutečně první rok poklesl, ale v roce 2006 překonal původní úroveň a nadále rychle roste. Na syrský export do USA neměly sankce nejen restriktivní účinek, ale objem vývozu po implementaci SALSA dokonce stoupl. Případné výpadky nahradil rychle obchod se státy Evropské unie a Ruskem. SALSA tak postihla spíše jednotlivce obchodující se Spojenými státy, kteří by právě kvůli svým komerčním zájmům mohli vytvářet tlak na syrské představitele, aby se víc starali o dobré vztahy s USA. Režim jako takový ve svých hospodářských zájmech prakticky poškozen nebyl a i zpráva Kongresu o bilaterálních vztazích uznala limity těchto sankcí.¹⁸⁶

Sankce měly nicméně silný symbolický význam a teoreticky poškodily Sýrii snížením její kredibility. Poukázaly na Sýrii jako na stát, který není vhodný pro investice. Daleko větší vliv na syrskou ekonomiku mělo uzavření iráckého ropovodu

¹⁸⁵ *Terrorists Assets Report Calendar Year 2003*. Washington D. C.: Office of Foreign Assets Control, U. S. Department of Treasury, 2004

¹⁸⁶ CRS Issue Brief for Congress. *Syria: U. S. Relations and Bilateral Issues*. 11. února 2005.

vedoucího do Sýrie a zastavení přísunu ropy po invazi spojeneckých vojsk v roce 2003. Syrskou hospodářskou situaci zhoršil také příval iráckých uprchlíků, kterých bylo velmi brzy více než jeden a půl milionu. Ani jedné z těchto dvou událostí by se však Sýrie nevyhnula tak jako tak a SALSA s nimi nesouvisí. Jaké měla tedy SALSA důsledky? Jedním z důvodů přijetí byly úzké vazby na nepřátelské státy jako Írán a na v očích amerických legislativců teroristické organizace. Snaha Sýrii izolovat paradoxně donutila syrské představitele více spolupracovat se subjekty, které ke spolupráci ochotné byly (Hamás, Hizballáh, Írán). Působila tak přesně v opačném směru, než měl být zamýšlený efekt. Ekonomické sankce se projeví jako omezené. Také pozdější stažení amerického velvyslance zpomalilo jakákoliv jednání a omezilo podporu organizacím jako AMIDEAST nebo kulturní výměnu v rámci Fulbrightova programu. Snaha Kongresu za pomoci SALSA podpořit syrskou občanskou společnost se tudíž také proměnila ve vlastní opak.

PRAMENY A LITERATURA

PRAMENY

Ústava syrské arabské republiky

LITERATURA

BROWN, J. Nathan: *Constitutions in Nonconstitutional Word: Arab Basic Laws and the Prospects for Accountable Government*. State University of New York Press 2002, 244 s.

LINZ, Juan José: *Totalitarian and Authoritarian Regimes*. Lynne Rienner Publishers 2000, 343 s.

KREJČÍ, Oskar: *Zahraniční politika USA*. Praha, Professional Publishing 2009, s. 281.

VARULKAR, H. *Criticism in Syria of the Parliamentary Elections and Their Results*. The Middle East Media Research Institute, Inquiry and Analysis Serie J č. 353 15. 5. 2007.

Ruling Syrian party wins election. BBC News 26. dubna 2007.

GOMBÁR, Eduard: *Dramatický půlměsíc – Sýrie, Libye a Írán v procesu transformace*. Praha 2001, s. 22.

PAN, Esther: *Syria's leaders*. Council on Foreign Relations 10. března 2006.

ZISSER, Eyal: *Appearance and reality: Syria's decisionmaking structure*. Middle East Review of International Affairs, 2, 1998, č. 2, s. 38.

INTERNATIONAL CRISIS GROUP: *Reshuffling the Cards? (I): Syria's Evolving Strategy*. Middle East Report N°92, 14. prosince 2009, s. 3.

¹ZISSER, Eyal: *Appearance and reality: Syria's decisionmaking structure*. Middle East Review of International Affairs, 2, 1998, č. 2, s. 38.

<http://meria.idc.ac.il/JOURNAL/1998/ISSUE2/zisser.pdf>

¹ZISSER, Eyal: *Commanding Syria: Bashar al-Asad and the First Years in Power*. Londýn, I.B.Tauris & Co. Ltd 2007, s. 66.

¹BANK, André – BECKER: *Carmen: Syrien unter Bashar al-Asad: Strukturen und Herausforderungen*. Informationsprojekt Naher und Mittlerer Osten, 10, 2004, č. 40, s. 3.

INTERNATIONAL International Crisis Group.: *Domestic Policy Challenges*. Middle East Report N°24, 11. února 2004, s. 4.

¹International Crisis Group: *Syria under Bashar (II)*. C. d., s. 7.

¹ SALHANI, Claude: *Syria at the Crossroads*. Middle East Policy, 10, 2003, č. 3, s. 136.

¹ *Syrian President's Interview to al-Sharq al-Awsat*. Al-Sharq al-Awsat, 8. února 2001, s. 2.

¹ *The World Factbook*. Central Intelligence Agency.

¹JOUAJETI, Murhaf: *Syria: from autotharism to benevolence*, mei.edu 6. 9. 2005.

¹WHITAKER, Brian: *Syria woos EU in the person of the Spanish king*. The Guardian, 21. říjen 2003.

¹STRINDBERG, Anders: *Syria under pressure*. Journal of Palestine Studies, 33, 2004, č. 4, s. 67.

¹YACOUBIAN, Mona – LASENSKY, Scott: Dealing with Damascus: Seeking a Greater Return on U. S. – Relations. Council on Foreign Relations, Special Report č. 33, červen 2004, s. 6.

¹LUSTICK, S. Ian: Has Israel Annexed East Jerusalem? Middle East Policy, 5, 1997, č. 1.

¹*Golan Heights Law*. Israel Ministry of Foreign Affairs. 14. prosince 1981.

¹PAMUKCU, K.: *Water Trade between Israel and Turkey: A Start in the Middle East?*. Middle East Policy, 10, 2003, č. 4, s. 92.

¹WILSON, Scott: *Eviction Notices Are Served in Gaza*. Washington Post, 16. srpna 2005.

¹*The prospects for the Israeli-Syrian Peace Negotiations*. James Baker Institute, Studie č. 8, Houston, Rice University 1998.

¹Jewish Virtual Library: *Golan Statistics*.

¹BARD, Mitchell: *The Golan Heights*.

http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Peace/golan_hts.html

¹MOUALEM, Walid: *Fresh light on the Syrian-Israeli Peace Negotiations*. Journal of Palestine Studies, 26, 1997, č. 2, s. 81.

¹GRESH, Alain: *Israel and Syria on the brink of peace*. Le Monde Diplomatique leden 2000. <http://mondediplo.com/2000/01/02gresh>

¹SEALE, Patrick: *The Syria-Israel Negotiations: Who Is Telling the Truth?* Journal of Palestine Studies, 29, 2000, č. 2, s. 72.

¹MCLAURIN Donald De – MUGHISUDDIN, Mohammed – WAGNER, Abraham: *Foreign Policy in the Middle East: Domestic Influences on Policy in Egypt, Iraq, Israel and Syria*. New York, Praeger Publishers 1977, s. 244.

¹ SEALE, Patrick: *Asad of Syria: The Struggle for the Middle East*. University of California Press 1990, s. 348.

¹UNRWA Statistics: <http://www.un.org/unrwa/etemplate.php?id=253>

¹ MAWED, Hamad Said: *The Palestinian Refugees in Syria. Their Past, Present and Future*. 1999. <http://www.arts.mcgill.ca/mepp/prn/al-mawed.pdf>

¹ LEVITT, Matthew: *Terror From Damascus. Part 1: The Palestinian Terrorist Presence in Syria*. Washington Institute for Near East Policy 2003.

MISHAL, Saul: *The Pragmatic Dimension of the Palestinian Hamas: A Network Perspective*, *Armed Forces & Society*, 29, 2003, 4, s. 582.

¹LIS, Jonathan: *Knesset Pushes Golan Heights Referendum Law*. *Haaretz* 9. prosince 2009. <http://www.haaretz.com/hasen/spages/1133904.html>

REEVES, Bill – MARSHALL, Andrew: *Israel „wants cruise missiles and \$17bn from US“ Golan Heights efore talks*. *The Independent* 5. ledna 2000. <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/israel-wants-cruise-missiles-and-17bn-from-us-golan-heights-before-talks-727277.html>

SLATER, J.: *Lost opportunities for peace in the Arab-Israeli conflict: Israel and Syria 1948-2001*. *International Security*, 27, 2002, č. 1, s. 99.

¹*Three Israeli soldiers killed in Hizbullah attack*. Israel Ministry of Foreign Affairs 1. února 2000. http://www.mfa.gov.il/MFA/MFAArchive/2000_2009/2000/2/Three%20Israeli%20soldiers%20killed%20in%20Hizbullah%20attack

MORRIS, B.: *Arafat Didn't Negotiate – He Just Kept Saying No*, Guardian, 23. května 2002. <http://www.guardian.co.uk/world/2002/may/23/israel3>

¹RON, James: *The Second Palestinian Uprising: Cause for Optimism?*. Middle East Policy března 2001, s. 73-80

¹Sharon „Ready for Syria talks“. BBC News 8. května 2003.
http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3012197.stm

¹ *Syria appeals for US aid to push Izrael peace talks*. 10. ledna 2004.
<http://www.abc.net.au/news/stories/2004/01/10/1023461.htm>

¹KERSHNER, Isabel – NAYLOR, Hugh: *Syria Seeks Peace, Advocate tells Israelis*. New York Times 13. dubna 2007.
<http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9A03E2DB133FF930A25757C0A9619C8B63>

¹**Foundation for Middle East Peace**. *Briefing on Track II Peace Dialogue Between Israel and Syria 2004-2007*, 16. dubna 2007.

¹*An Israel-Syria Draft Peace Agreement: „Clinton Plan“*, 8. ledna 2000.
http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Peace/israel_syria.html

¹ELDAR, Akiva: *Exklusiv: Full text of document drafted during secret talks*, 16. ledna 2007. <http://www.haaretz.com/hasen/spages/813769.html>

¹*Israel-Syria confirm peace falos*. BBC News, 21. května 2008.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/7412247.stm>

¹RAVID, Barak – BENN, Aluf – UNI, Assaf: *Izrael, PA agree to strive for deal by end of 2008*, 28. listopadu 2007. <http://haaretz.com/hasen/spages/928637.html>

¹ *Syria and Israel start peace talks*, 21. května 2008, tiskové prohlášení premiérový kanceláře.

¹ Kap II, čl. 22 Ústavy státu Libanon, <http://www.lp.gov.lb/SecondaryAr.Aspx?id=12>

¹ UNRWA Statistics: <http://www.un.org/unrwa/etemplate.php?id=253>

¹ Taef Agreement, část 4. <http://www.lp.gov.lb/SecondaryAr.Aspx?id=13>

WÄRN, Mats: *Staying the Course: the „Lebanonization“ of Hizbollah – the integration of an islamist movement into a pluralist political system*. Stockholm University 1999.

<http://almashriq.hiof.no/lebanon/300/320/324/324.2/hizballah/warn2/index.html>

1

Hezbollah, Amal Compete for Supremacy. Middle East Intelligence Bulletin, 2, 2000, č. 6.

http://www.meib.org/articles/0007_12.htm

SLACKMAN, Michael: *Protesters Seek Leader's Ouster in Lebanon*. New York Times 1. prosince 2006.

¹ *Protests paralyse Lebanon, kill free*. AAP 24. ledna 2007.

WOODWARD, Bob: *Plan of Attack*. Simon & Schuster 2004, s. 175.

The Gallup Pol: *Public Opinion 2003*. SR Books 2004, s. 400.

¹ PAPP, Daniel – JOHNSON, Loch – ENDICOTT, John: *American foreign policy: history, politics and policy*. Longman 2004, s. 253.

Office of Management and Budget.

www.whitehouse.gov/omb/rewrite/budget/fy2009/summarytables.html

¹ KEGLEY, Charles – WITTKOPF, Eugene: *World Politics*. New York, St. Martin's Press 1996, s. 383.

¹ MCGEARY, Johanna a kol.: *Odd Man Out*. Time Magazine, 158, 2001, č. 10.

<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,1000708,00.html>

¹FRASER, Cameron: *US Foreign policy after Cold War: Global hegemon or reluctant sheriff?* New York, Routledge 2005, s 47.

Personnel and Military Casualty Statistics. Department of Defense.

<http://siadapp.dmdc.osd.mil/personnel/MMIDHOME.HTM>

¹CLOAD, David – SCHMITT, Eric: *More retired generals call for Rumsfeld's resignation*. New York Times 13. dubna 2006, BAKER, Peter – WHITE, Josh: *Bush speaks out for Rumsfeld*. Washington Post, 15 dubna 2006.

<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/04/14/AR2006041401649.html>

¹United States Intelligence Activities. Executive order 12333 4. prosince 1981.

<http://www.tscm.com/EO12333.html>

¹ GOLDBERG, Goefrey: *Woodwart vs. Tenet: The New Intelligence War*. The New Yorker 2007, 21. května.

http://www.newyorker.com/reporting/2007/05/21/070521fa_fact_goldberg

KISSINGER, Henry: *Potřebuje Amerika zahraniční politiku? Cesta k diplomacii pro 21. století*. Praha, BB Art 2002, s. 206.

¹HOAGLAND, Jim: *Your sanctions...* Washington Post, 18. února 2001.

¹CHITTICK, William – PINGEL, Ann L.: *American Foreign Policy: A Framework for Analysis*. Washington D. C., CQ Press 2006, s. 458.

¹The Pew Research center: *Key News Audiences Now Blend Online and Traditional Sources*. <http://people-press.org/report/444/news-media>

¹ROSATI, Jerel – SCOTT, James: *The Politics of United States Foreign Policy*. London 2007, s. 354.

¹ HASTEDT, Glenn: *American Foreign Policy. Past, Present, Future*. Upper Saddle River, Prentice Hall 2006, s. 140.

¹ LERCHE, Charles: *Foreign Policy of American People*. Prentice Hall 1967, s. 186.
Syria Accountability and Lebanese Sovereignty Restoration Act of 2003.

¹ *Transcript of Bush's address*. 20. září 2001.

<http://archives.cnn.com/2001/US/09/20/gen.bush.transcript/>

¹ *President Bush Calls for New Palestinian Leadership*. 24. června 2002.

<http://web.archive.org/web/20020827222456/www.whitehouse.gov/news/releases/2002/06/20020624-3.html>

¹ Rezoluce RB OSN 1373, 28. září 2001.

<http://www.un.org/News/Press/docs/2001/sc7158.doc.htm>

¹ *State Sponsors of Terrorism* U. S. Department of State..

<http://www.state.gov/s/ct/c14151.htm>

¹ Čl. 6 odst. J *Export Administration Act*.

<http://www.access.gpo.gov/bis/ear/txt/legalauthority.txt>

¹ Čl. 40 *Arms Export Control Act*.

http://www.law.cornell.edu/uscode/html/uscode22/usc_sup_01_22_10_39.html

¹ Čl. 620A *Foreign Assistance Act*. [http://frwebgate.access.gpo.gov/cgi-](http://frwebgate.access.gpo.gov/cgi-bin/getdoc.cgi?IPaddress=wais.access.gpo.gov&dbname=107_cong_senate_committee_prints&docid=f:70363.wais)

[bin/getdoc.cgi?IPaddress=wais.access.gpo.gov&dbname=107_cong_senate_committee_prints&docid=f:70363.wais](http://frwebgate.access.gpo.gov/cgi-bin/getdoc.cgi?IPaddress=wais.access.gpo.gov&dbname=107_cong_senate_committee_prints&docid=f:70363.wais)

¹ Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 520, 17. září 1982.

<http://unifil.unmissions.org/Portals/UNIFIL/Repository/520.d8f4cc08-b0b8-4393-ac3d-3c8986556b93.pdf>

¹ Rezoluce Rady bezpečnosti OSN 425, 19. března 1978. [http://daccess-dds-](http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/368/70/IMG/NR036870.pdf?OpenElement)

[ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/368/70/IMG/NR036870.pdf?OpenElement](http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/368/70/IMG/NR036870.pdf?OpenElement)

¹ SCHWEID, Barry: *Powell blames Palestinians for violence, peace failure*. Chicago Tribune, 14. března 2003.

¹TENET, G.: *Current and future worldwide threats to the national security of the United States*: hearing before the Committee on Armed Services, United States Senate, One Hundred Eighth Congress, first session, 12. února, 2003.

¹*Foreign Missile Developments and the Ballistic Missile Threat Through 2015*. National Foreign Intelligence Board under the authority of the Director of Central Intelligence. Unclassified Summary of a National Estimate, prosinec 2001.

<http://www.fas.org/irp/nic/bmthreat-2015.htm>

Unclassified Report to Congress on the Acquisition of Technology Relating to Weapons of Mass Destruction and Advanced Conventional Munitions. 7. leden 2003.

¹BOLTON, John: *Beyond the Axis of Evil: Additional Threats From Weapons of Mass Destruction*. Heritage Foundation, Washington D. C., 6. května 2002.

<http://www.heritage.org/Research/Lecture/Beyond-the-Axis-of-Evil>

¹ Čl. 3, odst. a) rezoluce 661 RB OSN, 6. srpna 1990. <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/575/11/IMG/NR057511.pdf?OpenElement>
Case Studies in Sanction and Terrorism. Peterson Institute for International Economics.

<http://www.petersoninstitute.org/research/topics/sanctions/syria.cfm>

¹ZISSER, Eyal: *Syria and the War in Iraq*. Middle East Review of International Affairs, 7, 2003, č. 2. <http://meria.idc.ac.il/journal/2003/issue2/jv7n2a4.html>

¹ *Rumsfeld warns Syria about aiding Iraq*. CNN, 29. března 2003.

<http://www.cnn.com/2003/US/03/28/sprj.irq.pentagon.syria/index.html>

¹BORGER, Julian – WATT, Nicholas: *Bush tells Syria to give up Iraqis*. Guardian, 14. dubna 2003. <http://www.guardian.co.uk/world/2003/apr/14/syria.politics>

¹BOLTON, John: *Syria: Implications for U. S. Security and Regional Stability*. Hearing before the Subcommittee on the Middle East and Central Asia of the Committee on International Relations. House of representatives, one hundred eighth Congress, First session, 16. září 2003.

http://commdocs.house.gov/committees/intlrel/hfa89406.000/hfa89406_0f.htm

BREMER, Paul: *U. S. Policy toward Iraq*. Hearing before the Committee of International Relations. House of representatives, one hundred eighth Congress, first session. http://commdocs.house.gov/committees/intlrel/hfa89534.000/hfa89534_0f.htm

¹Čl. 23 odst. 1 Charty OSN. <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

¹Statement of Policy. <http://www.congress.gov/cgi-bin/query/F?c108:1:/temp/~c10848wFiW:e16678>

¹ ACKERMAN, Spencer: *Rough Trade*. New Republic, 13. ledna 2003; MARTIN, Susan T.: *Experts Disagree on Dangers of Syria*. St. Petersburg Times, 3. listopadu 2002

¹V květnu 2003 byl C. Powell vyslán na diplomatickou cestu po Blízkém východě.

¹BORGER, Julian: *Bush signals backing for Syria sanctions*. Guardian, 8. října 2003. <http://www.guardian.co.uk/world/2003/oct/08/syria.israel>

¹Poslanec Sněmovny reprezentantů to komentoval slovy že „je půlka října a Bush (za tu dobu) neudělal nic“. ACKERMAN, Gary: <http://www.congress.gov/cgi-bin/query/C?r108:/temp/~r108nDSDgq>

¹STRINDBERG, A.: C. d., s. 58.

KARAM, Zeina: *Hezbollah Regrets Lives Lost in Terror Attacks, but Blames U.S. Policies*, Associated Press, 16. září, 2001

¹Nicholas Nasif, Writer Views Resistance „Crisis“for Lebanon, Syria; Notes Hizballah ‘Mistakes,‘ al-Nahar (Beirut), December 27, 2001, Foreign Broadcast Information Service, Near East and South Asia (FBIS-NES-2001-1230), 30. prosince 2001.

¹Citováno podle MEARSHEIMER, John – WALT, Stephen: *The Israel Lobby and US Foreign Policy*. Farrar, Straus and Giroux 2007, s. 265.

¹NATTA, Don Van Jr. - O'BRIAN, Timothy L.: *Flow os Saudis's Cash to Hamas Is Scrutinized*. New York Times, 17. září 2003; *Terrorist Financing Issues*. CRS Report for Congress: Saudi Arabia, prosinec 2004, s. 15-16.

Vice admirál Lowel E. Jacoby, USN Director, Defense Intelligence Agency. Glogal Threat Testimony. 12. února 2003.

¹„Mám obavy o sekundární proliferační dnešní dovozci jsou ztřežší vývozci. Írán začal s poskytováním raketových výrobních technologií Sýrii.“ strana 8 slyšení před komisí viz nahoře

¹TENET, G.: C. d.

¹ BOLTON, John: *Beyond the Axis of Evil: Additional Threats From Weapons of Mass Destruction*. Heritage Foundation, Washington D. C., 6. května 2002.

¹Viz emotivní řeč senátora Roberta Menedeze

FISK, Robert: *Lies, mischief and the myth of Western intelligence services*. Independent, 28. září 2003.

¹Rezoluce RB OSN 1368, 12. září 2001. <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/533/82/PDF/N0153382.pdf?OpenElement>

¹BYMAN, Daniel. L.: *The Saban Center for Middle East Policy at Brookings Institution. The Changing Nature of State Sponsorship of Terrorism. Analysis paper*, č. 16, květen 2008, s. 7-10.

¹OPPEL: *Foreign Fighters in Iraq Are Tied to Allies of US*. New York Times, 21. listopadu 2007.

¹Rezoluce RB OSN 520, 17. září 1982.

<http://www.mfa.gov.il/MFA/Foreign+Relations/Israel+and+the+UN/Selected+resolutions/UN+SECURITY+COUNCIL+RESOLUTION+520+-+17-Sep-82.htm?DisplayMode=print>

SEALE, Patrick: *Asad of Syria: The Struggle for the Middle East*. University of California Press 1990, s. 310.

¹Čl. 2 rezoluce 497 RB OSN, 17. prosinec 1981.

<http://www.yale.edu/lawweb/avalon/un/un497.htm>

¹www.undemocracy.com/securitycouncil/meeting_4644#pg010-bk01

¹16. dubna 2003. <http://www.un.org/News/Press/docs/2003/sc7724.doc.htm>

¹*Syria proposes Mideast free of WMD*. CNN 17. dubna 2003.

www.cnn.com/2003/WORLD/meast/04/16/sprj.irq.un.syria/

HARRIS, William: *Bashar al-Assad's Lebanon Gamble*. Middle East Quarterly, 12, 2005, 3. <http://www.meforum.org/730/bashar-al-assads-lebanon-gamble>

Iraqi Economy Stats.

<http://web.archive.org/web/20050630010002/www.nationmaster.com/country/iz/Economy>

¹Kuwaiti Economy Stats.

<http://web.archive.org/web/20051115163946/www.nationmaster.com/country/ku/Economy>

Ending Syria's Occupation of Lebanon: The U. S. role. Report Middle East Study Group. Middle East Forum, Filadelfie květen 2000.

www.meforum.org/research/lsg.php#signatories

¹Tamtéž.

¹Politici a volby. Open Secrets.

<http://www.opensecrets.org/politicians/summary.php?cid=N00001003&cycle=2010>

Politici a volby. Open Secrets.

<http://www.opensecrets.org/politicians/summary.php?cid=N00002858&cycle=2010>

¹ZACHARIA, Janine - O'SULLIVAN, Arie: *Sharon tells congressmen US must pressure Assad more*. Jerusalem Post. 19. srpna 2003.; *NY Congressman Says Will Push Bill to Pressure Syria*. Haaretz, 18. srpna 2003.

¹Citováno podle SAMMON Bill: *Strategy: How George W. Bush is defeating terrorists, outwitting democrats, and Confounding the Mainstream Media*. Regnery Publishing, Washington 2006, s 227.

¹GINSBERG, Marc: *Bashing Bashar*. The Weekly Standard, 28. dubna 2003, vol. 8, No. 32.

LANTOS, Tom: *Slyšení před výborem*, 8. října 2003.

http://commdocs.house.gov/committees/intlrel/hfa90357.000/hfa90357_of.htm

The Syrian Threat: Syria, a United States Enemy With Impunity. Lebanese Information Center, září 2002.

BLACK, Cofer: *Slyšení před senátním výborem*, s. 2.

<http://foreign.senate.gov/testimony/2003/BlackTestimony031030.pdf>

¹CLAWSON, Patrick: *Slyšení před senátním výborem*, s. 1.

<http://foreign.senate.gov/testimony/2003/ClawsonTestimony031030.pdf>

¹Tamtéž s. 4.

¹MURPHY, Richard: *Slyšení před senátním výborem*, s. 3.

<http://foreign.senate.gov/testimony/2003/MurphyTestimony031030.pdf>

¹Tamtéž s. 7.

¹LEVERETT, Flynt: *Slyšení před senátním výborem*, s. 4-5.

<http://foreign.senate.gov/testimony/2003/LeverettTestimony031030.pdf>

¹JOUEJATI, Murhaf: *Slyšení před senátním výborem*, s. 3.

<http://foreign.senate.gov/testimony/2003/JouejatiTestimony031030.pdf>

¹Tamtéž s 5.

¹SPECTER, Arlen. <http://www.congress.gov/cgi-bin/query/R?r108:FLD001:S14404>

¹BYRD, Robert. <http://www.congress.gov/cgi-bin/query/C?r108:/temp/~r108BztoaM>

CHAFEE, Lincoln. <http://www.congress.gov/cgi->

[bin/query/C?r108:/temp/~r108BztoaM](http://www.congress.gov/cgi-bin/query/C?r108:/temp/~r108BztoaM)

¹*Blocking Property of Certain Persons and Prohibiting the Export of Certain Goods to Syria*. Executive order 13338. <http://edocket.access.gpo.gov/2004/pdf/04-11058.pdf>

¹*Terrorists Assets Report Calendar Year 2003*. Washington D. C.: Office of Foreign Assets Control, U. S. Department of Treasury, 2004

CRS Issue Brief for Congress. *Syria: U. S. Relations and Bilateral Issues*. 11. února 2005.

YACOUBIAN, Mona – LASENSKY, Scott.: *Dealing with damascus*. The Center for Preventive Action, s. 25 a 26.

SALLOUKH, B.: *Syria and Lebanon: A Brotherhood Transformed*. Middle East Report, 236, 2005, č. 3, s. 21.

SALLOUKH, B.: *Demystifying Syrian Foreign Policy under Bashar al-Asad*, s. 169.

MEHLIS, Detlev: *Melis report*. Letter dated 20 October 2005 from the Secretary-General addressed to the President of the Security Council. <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/563/67/PDF/N0556367.pdf?OpenElement>

Abstrakt

Ve své práci se zabývám americkým zákonem uplatňující restrikce vůči Sýrii, Syria Accountability and Lebanese Restoration Act. Zaměřuji se na diskuzi v Kongresu, pozadí agenda setting a zdroji informací, na jejichž základě se rozhodovali členové Kongresu pro tento zákon klíčoví. Legislativní diskuze a účinky SALSRA zasazují do mezinárodních souvislostí a věnuji pozornost také dobovému veřejnému mínění v USA a obrazu SALSRA v médiích. Práce je vymezena lety 2000 až 2009, přesto se hlavní zabývá rokem 2003, kdy byl SALSRA přijat. Účelem práce je zjistit, zda v případě *Syria Accountability Act* skutečně šlo o unilaterální snahu Kongresu izolovat Sýrii diplomaticky, vojensky, ekonomicky a technologicky. A neboť tento zákon byl přijat a implementován, mohu také nezávisle na závěrech výše popsané výzkumné otázky zkoumat, zda byla uplatněním *Syria Accountability Act* naplněna diplomatická, vojenská, ekonomická a technologická izolace Sýrie.

Abstrakt

This bachelor thesis deals with U.S. law applying restrictions on Syria, the Syria Accountability and Lebanese Restoration Act. The emphasis is placed on the debate in Congress, agenda setting and background information sources on the basis of the decisions members of Congress on this key law. Legislative Discussion and effects SALSRA advocates in the international context and also looks at the time the public opinion in the U.S. and SALSRA image in the media. Thesis is defined from 2000 to 2009, despite the major deals of 2003, when SALSRA was adopted. The purpose of this text is to determine whether the event Syria Accountability Act was actually a unilateral congressional efforts to isolate Syria diplomatically, militarily, economically and technologically. Because of the law adoption and implementation, I am able to independently research if this law effected diplomatic, military, economic and technological isolation of Syria.